

Taamaatitsiinnartarnejq pillugu misissuineq 2010

**- Ilinniarnertuunngorniartarnejq pillugu
misissuineq**

**Inuup inuiaqatigiillu pissusiinik ilisimatuumit Lotte Kjær-imit
Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut
Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik 2010**

Uku qutsavigineqarput

Ilinniartut

Ilinniarfiit

Carsten Petersen

Peter Hardenberg Davidsen

Jan Bæk

**Peqataasullu allat ilinniartut amerlanerusut ilinniakkaminnik
naammassinnittarnissaannik neriuuteqarnermi ilisimasaminnik
taperseeqataasut**

Imarisai

1. Aallaqqaasiut	4
1.1 Siunertaq.....	4
1.1.1. Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq sooq soqutiginarpa?.....	5
1.2 Pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaaseq ilisimasanillu pilersitsineq	7
1.3 Taamaatitsiinnartarneq iliuuseqarfissallu pingaarnerit.....	9
1.4 Atuarnissaanut ilitersuut.	12
2. Taamaatitsiinnartarneq sunaava?	13
2.1. taamaatitsiinnartarnermik oqariaaseq	14
2.2. Kikkut taamaatitsiinnartarpat?.....	19
3. Ilinniarnertuunngorniarnermik tunngasunut sinaakktissat	25
3.1. Sinaakktissat tigussaasut.....	25
3.1.1 Ilinniartut ineqarfii, inuit atuartitsiviusut aamma atuarfimmi avatangiisit	26
3.2. Ilinniartitsisut isumalluutit.....	31
3.2.1. Amigaateqarneq, qaangiuttoorneq isumalluutillu.....	32
4. Taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartut.....	35
4.1. Taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartut	35
4.1.1. Takkutinngitsoortarneq	36
4.1.2. Inuttut ajornartorsiutit	47
4.1.3 Angerlarserneq	49
4.1.4 Ilinniartut ineqarfiini ajornartorsiutit.....	51
4.1.5. Oqaasit	55
4.1.6. Ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiutit.....	58
4.1.7. Ilinniagassamik kukkusumik toqqaaneq.....	61
4.1.8. Inuttut inerissimannginneq.....	65
4.1.9. Piorsarsimassutsimik naapitsineq.....	66
4.1.10. Ilinniartitaanermi piorsarsimassuseq.....	68
4.1.11. Atornerluineq	70
4.2. Tamakkiisumik isiginninneq.....	70
5. Sammisat avissaartuutsitat	71
5.1. Kajumissuseqarneq	71
5.2. Piorsarsimassuseq	75
5.3. Ilisimasat.....	77
5.4. Isumalluutit	78
5.5. Inooqatigiinnermi ataqatigiimmik aaqqissuussisimaneq.....	81
6. Inerniliineq inassuteqaatillu	84
6.1 Inerniliineq.....	84
6.1.1 Qanoq iliortoqarsinnaava?.....	87
6.1.2. Politikikkut allaffissornikkullu aqutsineq.....	87
6.1.3. Atuarfeqarfinni aqutsisut.....	89
6.1.4. Atuarfeqarfinni ilinniartitsisut.....	92
7. Atuakkat naqitallu najoqqutassarsiorfigineqarsinnaasut.....	95

8. Ilanngussat allattorsimaffiat	98
8.1. <i>Ilanngussaq 1</i>	98
8.2. <i>Ilanngussaq 2</i>	99
8.3. <i>Ilanngussaq 3</i>	103
8.4. <i>Ilanngussaq 4</i>	104
8.5. <i>Ilanngussaq 5</i>	107

1. Aallaqqaasiut

1.1 Siunertaq

”Piffissaq ilinniarnertuunngorniarmiffiiffisarpur nunatta inissisimaneranut assersuunneqarsinnaavoq. Nunarput uatsituulli naalagaaffittut namminersortussatut imminullu napatilertussatut siunertaqarluni inissisimalluni suli inuusuppoq. Nunarput ulapaarfiusussamik pissanganartumillu siunissaqarpoq. Tamannarpiaq pillugu nunatta angusaqarnissaanut ikiuuttussatut immitsinnut isigivugut. Atuarfitsinnimi ilinniakkatta saniatigut inuttut nammineertuunissaq pingaarnertut ilinniarsimavarput.”¹

2005-imi sulisinnaasut pingajorarterutaasa piginnaassuseqalersitsisumik ilinniagaqarsimanerat naatsorsuutigineqarpoq. 2020-mi innuttaasut 2/3-iisa nunarsuarmioqataanermut piginnaasaqarluarnissaq ilinniarluarsimasunillu nammineerluni sulisoqalernissaq anguniarlugit piginnaassuseqalersitsisumik ilinniagaqarsimanissaat Namminersorlutik Oqartussat anguniagaraat (KIIP et al. 2005).

Taamaattumik inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqalernissaannik kissaateqarnerup saniatigut, ilinniakkat pineqartut naammassineqartarnissaat sammineqartariaqarpoq. Taamaalilluni anguniakkap qulaani pineqartup anguniarnerata saniatigut ilinniakkamik taamaatitsiinnartarneq tassaavoq ajornartorsiut piviusoq annertoorlu iliuuseqarfigineqartussa.

Ilinniakkamik taamaatitsiinnartarneq inuiaqatigiinnut akisoorujussuunnarani siunissamilu ineriartornissamat akornutaaginnarnani ilinniartumut aamma akisoorujussuullunilu akornutaavoq. Ilinniakkamik taamaatitsiinnartarneq taamaatitsiinnartup periarfissai siunissaalu kisiisa sunnernagit, ilinniagaqartut allat inuiaqatigiinnilu ileqqut nalinginnaasumik sunnertarpei. Ilinniakkamik taamaatitsiinnartarneq atuanngitsoortarnerlu ajornartorsiutaanngillat immikkoortut, inuiaqatigiilli ilusilersugaanerannit, naleqartitaannit ileqqinillu sunniillutillu sunnerneqartarput.

Nalunaarusiami matumani ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnerup annikillisarnissaa pinaveersaartinnissaanullu pisariaqartinneqartut eqqartorneqarput.

Ilinniakkamik taamaatitsiinnartarnermik ajornartorsiut ilinniartullu ilinniarnermi unammilligassaat pillugit ajornartorsiutit paasissutissani pioreersuni marluinnik oqaaseqarluni ilinniartuunerup isumaa ilinniarnermik naammassinnittarnermi ilinniartup ilinniakkamigut aallaavia, ilinniartut

---

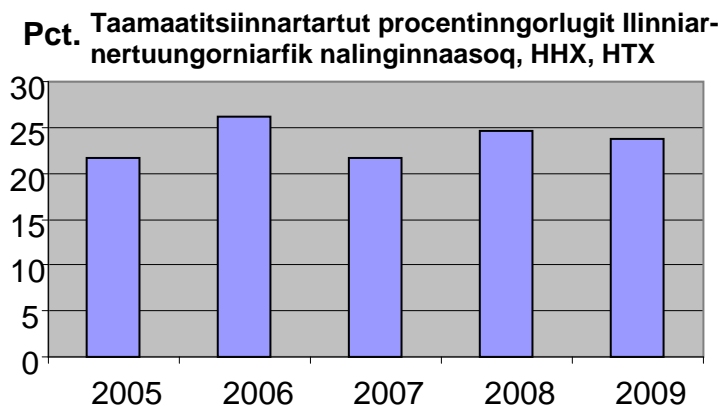
¹Ilinniartut naggataarnersiornerannit oqalugiaammit tigulaagaq

ineqarfiisa amerlassusaat ilinniartullu ataasiakkaat ilinniakkaminnik naammassinninnissaannut siunnersuisarnejq eqqartorneqarlutillu samineqarput². Taamatuttaaq ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnejq ilinniartullu oqaatsitigut, ilinniakkatigut siunnersuinermilu suliniutitigut ilinniarnertuunngorniarnermik aallartinneqareersimasuni suliniutinut qulaani pineqartunut assingupput. Ajornartorsiutit aalajangersimasut ilisimaneqareerput suliniuteqarfigineqarlutillu, taamaattumik nalunaarummi matumani ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnejq pillugu ajornartorsiutit inuttut atugarisanut piorsarsimassutsimullu tunngassuteqartut attuumassuteqarneri aamma inissaqartinneqarsimapput.

Oqaatsinik, ilinniakkanik, ilinniartut ineqarfiinik siunnersuinermillu suliaqarnerup pingaaruteqassusaat isiginngitsuusaanngikkaluarlugit, inunnut akuuneq piorsarsimassuserlu taakkunanani aamma pingaaruteqarmata, atuartut imminnut ilinniarfinnullu attaveqarnerat imminullu samminerat nalunaarusiami pingaarnertut inerniliinermi sammineqarput. Paasisaq pingaarnejq tassaavoq ilinniarnertuunngorniarnermi inunnut akuunerup piorsarsimassutsillu samminerisigut iliuseqarfissatut sammisani ilinniarneq oqilisarneqarsinnaallunilu kivinneqarsinnaasoq kiisalu ilinniartut ingerlalluarnerat pitsanngorsarneqarsinnaalluni ilinniakkamillu naammassinnittarnejq qaffassarneqarsinnaalluni.

1.1.1. Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnejq soq soqutiginarpa?

Takussutissiaq

Najoqqutassarsiorfik: Paasisutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIIN-imeersumit suliarineqarput. Ilinniarnertuunngorniarnermik aalajangersimasuni ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnejq pillugu ilanngussa 4 takuuk.

² Assersuutigalugu Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliarsuaq 2010, KIIIA 2010, Olsen & Lyberth 04/05, Lyberth 2006. Allani takusaqarusukkuit atuakkat naqitalu najoqqutassarsiorfigineqarsinnaasut takukkit.

2009-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut katillugit 23,7%-iupput, tamannalu takussutissiami qulaaniittumi takuneqarsinnaasumi 2005-imut naleqqiullugu qaffasinnerulaarpoq.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentimikkut ilinniarnertuunngorniarnerminnik ilinniarnertuunngorniarnerminnik assigiinngillat, tamannalu assigiinngissutsimut takussutissaavoq. 2005-imiit 2009-mut ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugi allanngorpiarsimannngitsutut isikkoarpoq, tamanna ima paasineqassanngilaq 2005-imiit 2009-mut ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut allanngorsimannnginnerannik imaluunniit ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsinaveersaartitsinermik suliniuteqarsimaneq ajunngitsumik kinguneqarsimannngitsuq. Kisitsisilli ataqatigiissutut paasineqartariaqarput. Assersuutigalugu ilinniarnertuunngorniarnerminnik sinaakkutaasut 2008-mili qinnuteqartartut tiguneqartartullu amerleriarujusuarnerisigut tattorliuuffiulersimapput. Ilinniarnertuunngorniarnerminnik ukiumi atuarfiusumi 2009/2010-mi amerleriaqqipput, tassani ilinniarnertuunngorniarnerminnik ilinniarnertut inaannik, ininik ilinniartitsiffiusinnaasunik ilinniartitsisunillu naammattunik pisariaqartitsineq naammassineqarsinnaasimanani. Ilinniarnertuunngorniarnerminnik ataatsimi tamanna naqqup iluani unnukkullu atuartitsinermik kinguneqarpoq. Tamatuma saniatigut atuarfitsialaap eqqunneqarnerata, 11. klassit atorunnaarsinneqarnerisa ilinniarnertuunngorniarnerminnik soqutigineqarnerulernerata kingunerisaanik ilinniarnertuunngorniarnerminnik aallartittartut ukiukinnerulersimanerat siammasinnerusunillu piginnaasaqalersimanerannik ilinniarnertuunngorniarnerminnik oqariartuuteqarput. Inuusuttut taama amerlatigisut ilinniarnertuunngorniarnerminnik iluatsilluartutut oqaatigineqartariaqarpoq.

Pissutsit unammilligassallu 2005-imiit ullumimut allanngorsimanerannut tamanna takussutissaavoq. Ilinniarnertut ilinniarnertuunngorniarnerminnik ingerlatsiinnarnissaat siunertaralugu ilinniarnertuunngorniarnerminnillu taamaatitsiinnartartut ikilisarniarlugit angusat takujuminaassinnaapput, pissutsit allat pissutaallutik tassunga ilutigitiillugu allanngormata ilinniarnertuunngorniarnerminnillu taamaatitsiinnartartut procentimikkut amerlassusaat qaffallugu. Kisianni imaannngilaq iliuuserineqartut tamakku kinguneqannngitsut, iliuuseqarfiginiakkalli maannakkutut tamakkiisumik katitigaanerata nalilersorneqaqqittariaqarpoq.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik aaqqissueqqinnissami kissaatit ilagaat inuiaqatigiinni innuttaasut siammasinnerusut ilinniarnissaminnut periarfissaqarnissaat. Tassa anguniakkat aamma tassaapput naammassinnittartut procentinngorlugit amerlisarnissat ilinniarnerminnillu taamaatitsiinnartartut annikillissarnissaat. Inuiaqatigiinni innuttaasut amerlanerusut assigiinngiiaartullu ilinniagaqalerpata,

assignngiiaarneq inissaqartinneqartariaqarpoq. Taamaattumik takussutissiami 1-imi kisitsisit qanorpiaq isumaqarnersut paasiniassallugit pisariaqarpoq, sooq inuusuttut ilinniarnermikk taamaatitsiinnartarnersut, kisitsisit qanoq naatsorsorneqarnersut aamma ilinniarnermik taamaatitsiinnartarneq qanoq nassuiartarnersut, tamakku pillugit kapitalimi pineqartumi tamakkua sammissavagut. Ilinniarnertuunngorniartarnermik naammassinnittartut nukittorsarniarutsigit ilinniarnertuunngorniartarnermik taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut iliuuseqarfigisassallu suunersut paasinissaat kisitsisillu qanoq paasisariaqarnersut pingaaruteqarput.

Nalunaarusiaq manna 2010-mi KIIIN-imit, Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit misissuisimanermit aallaaveqarpoq. Inuusuttut amerlanerusut ilinniagarerusutaminnik naammassinnittarnissaat siunertaralugu ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut sukumiisumik misissorniartugit paasissutissanik pissarsiniarnissaq misissuinermit siunertarineqarpoq.

Misissuinermit pingaarnerpaatut sammineqartut tassaapput ilinniartut atugaat tamakkiisumik iluatittumik ingerlanngitsut. Taamaattumik atuarfiup sulisuisalu ajunngitsusaaq anguniarlugu suliaat suliniuteqarfissatut pineqanngillat. Tassunga ilutigalugu pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu, ilinniarnertuunngorniartut amerlanerpaartaat ingerlalluartaummata, taamaattumik ajornartorsiutit nalunaarusiami eqqartorneqartut ilinniarnertuunngorniartut tamaavimmik ilisarnaatigisaattut oqaatigineqarsinnaanngillat. Aammattaaq oqaatigineqassaaq ilinniarnertuunngorniartut tamarmik nammineerlutik periusitik atorlugit ilinniarnertuunngorniartuutiminnik annertuumik tapersersuimmata, unammilligassarpasuillu amerlagaluaqisut ilinniarnertuunngorniartut amerlaqisut naammassinnittartarpat. Tamakku tassaapput unammilligassat nangillugit suliasagut, nalunaarusiallu matuma ersersinniagassai. Unammilligassat aallaavii paasiumallugit siullermik misissuinerup ilisimasanik pilersitsineq naatsumik aammalu qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaanerit sammineqassapput.

1.2 Pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaaseq ilisimasanillu pilersitsineq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup pitsaassuseq aallaavigalugu ilinniarnertuunngorniartut ilinniarnermik taamaatitsiinnartarneq pillugu misissuinissaq kissaatigisimavaa. Pitsaassutsumik aallaaveqarluni ilisimatusarnermit inuup pissusaani kiisalu taassuma pissusaanut pissutaasut itisuumik ilisimasaqalernissaq siunertaasutut ataasimut isigalugu oqaatigineqarsinnaavoq. Pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaatsini taamaattumik

suna peqqutaanersoq qanorlu iliortoqarnerseq misissorneqartarput, annertussuserlu aallaavigalugu misissuineri suna, qanga, sumi aamma qassit aallaavigineqartarlutik.

Taamaattumik ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarseq pillugu pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaatsini pingaarnertut peqataasut misissornerisigut apersornerisigullu pisarpoq, tamannalu ilisimasaniq ineriartortitsinermik tunngaviliisuusarpoq, aammali naammattumik uppernarsaatissaqanngikkallartut nalilerniarlugit ataasiinnarmik isiginiarnagit imaluunniit eqqortuunnginnerannik uppernarsaaniarluni kisitsisit naatsorsueqqissaarnerillu annertussusaat ineriartortin-niarneqartarput.

2010-mi ilinniarnertuunngorniarnermi taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut pillugit misissuiner-mi paasissutissat Qaqortumi HHX-imi, Sisimiumi HTX-imi aamma Aasianni, Nuummi Qaqortumi-lu Ilinniarnertuunngorniarnarfinit paasiniaanikkut pissarsiarineqarput.

Suleriaatsip ilisimasaniillu pilersitsiortornerup tunngaviat oqaluttuariniarlugu oqartoqarsinnaavoq ilinniarnertuunngorniarnarfinni ataasiakkaani, nunat tamalaat akornanni qulequttatigullu misissorniak-kap tunngavia tassaasoq ilisimariikkat paasissutissallu pigeriikkat samminialernerat. Tamatuma kingunerisaanik pineqartoq pillugu paasissutissat allassimasut kiisalu kisitsit katersorneqarput.

Erngertumik paasinarsivoq ilinniarnertuunngorniarnarfinni pissutsit assigiinngitsorpassuit pillugit paasissutissaniq amigaateqartoq.³ Taamaattumik paasissutissat ineriartortinneqalerput, kingusinne-rusukkat misilittakkat tunngavigalugit paasissutissaniq peqalernissaq neriuutigalugu.

Misilittakkat tunngavigalugit paasissutissaniq katersinermi annertunerpaamik peqataasut misis-suiffigineqarput apersorneqarlutillu. Pissutsit ilinniarnertuunngorniartunut tunngasut, taakkua atu-gaat silarsuaallu pillugit paasissutissat misilittakkanik tunngaveqartut ilinniarnertuunngorniartut ulluinnarni inuuneranni peqataanikkut katersorneqarput. Tassa imaappoq, ilisimatusartup klassini aalajangersimasuni ilinniartitsineq malinnaaffigisimavaa, ilinniartut ineqarfiini ilinniarnertuunngor-niartut ilagalugit najugaqarsimavoq persuarsuunngitsumik aaqqissuussamillu apersortarsimallugit. Taamaasilluni ilinniarnertuunngorniarnarfiit, atuartut ineqarfii ilinniarnertuunngorniartullu qanoq isior-tarnerat ataatsimullu inooqatigiinnerat tusaaneqarlunilu takuneqarsinnaalerput. Aaqqissuusaasumik ilinniarnertuunngorniartut 91-it apersorneqarsimapput, taakkulu ileqqorissaarnissaq pissutigalugu ilinniarnertuunngorniarnarfimmit sorlermeernerat suminngaanneernerallu nalunaarusiami ilisarnarun-naarsarneqarsimapput.

---

³ Assersuutigalugu ilinniartut taamaatitsiinnartartut ilinniartut ineqarfiini najugallit ilinniartullu ineqarfiini najugaqan-gitsut procentikkaarlugit agguataarneqarneri amigaataavoq. Taamaatitsiinnartarnermut atatillugu ilisimasaq tamanna ilinniartut ineqarfiisa inissisimanerannik tikkuussisinnaavoq.

Ilinniarnertuunngorniartarnermut pissutsinik ilisimasallit paasissutissanik aallerfigineqartut tas-saapput ilinniarnertuunngorniartut, ilinniartitsisut, aqutsisut, ilinniartunik siunnersuisartut, ilinniar-tut ineqarfiini sulisut, igasut, tarnip pissusaanik ilisimasalimmit siunnersuisut allallu. Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnarsimasut sammineqarnerusimapput, kisianni aamma maan-nakkut ilinniarnertuunngorniartut ilinniarnertuunngoreersimasullu sammineqarput.

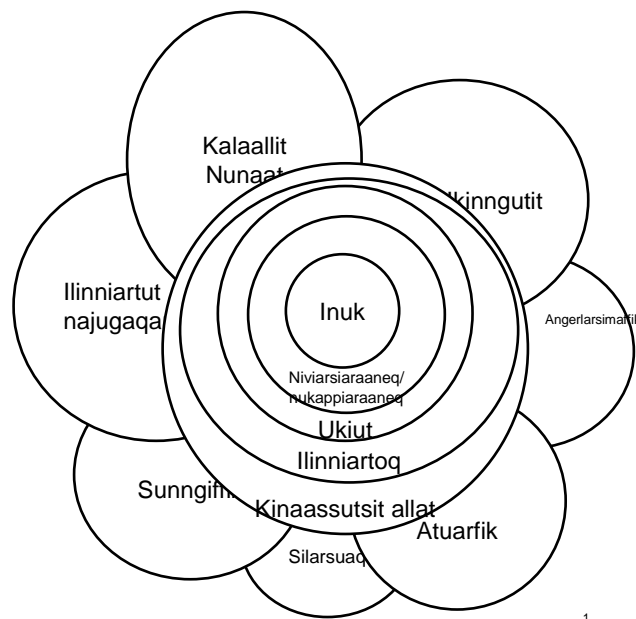
Ilinniarnertuunngorniartut silarsuaanni oqaatsit atorineqartut imminnullu paasinnittaasiannut ilin-niarnertuunngorniartut ataasiakkaat taakkualu qanoq katitigaanerit pillugit ilisimasaqalernissaq siunertaralugu ilusilersukkamik misissuineq tassaasimavoq ilinniarnertuunngorniartut silarsuaanni peqataaneq. Taakkua saniatigut pingaarnertut sammineqartoq tassaasimavoq ilinniarnertuunngor-niarfinni sulisut ilisimasaasa katersornissaat, ingammillu ilinniarnertuunngorniartut illoqarfimmi pineqartuni inuusuttunut tunngatillugu ilisimasat.

Misissuinerup ingerlanerani paasinarsivoq, pissutsit assigiinngitsorpasut pineqartumi itisilerne-qarnissaminnut tulluutinnngitsut, sulinerulli ingerlateqqinnissaani naatsorsueqqissaarnermik ineriartortitsinerit siunissamilu sukumiinerusunik misissuinissani ammaanneqarnerusinnaasut.

1.3 Taamaatitsiinnartarnerq iliuuseqarfissallu pingaarnertit

Taamaatitsiinnartarnerq ilinniarnertuunngorniartut ilinniarnertuunngorniartuullu avataani pisut assigiinngitsut imminnut ataatsikkut sunneeqatigiinnerisigut pilersarpoq. Paasissutissat misilittak-kanik tunngaveqartut takussutissiipput, ilinniarnertuunngorniartut ilinniarnermik taamaatitsiin-nartarnerani ataasiinnavimmik peqquteqartoqarneq ajortoq. Ilinniarnertuunngorniartut iliuusai aala-jangernerilu inuuneranit tamanit sunnerneqartarput. Tassa imaaginnangilaq ilinniarnertuunngor-niartut "ilinniarnertuunngorniartutuinnaq" iliuuseqartartut, eqqarsartartut imaluunniit "ilinniarnertuunngorniartuinnasut", kisianni kinaassusaat assigiinngissitaartuupput. Assersuutigalugu aalaja-ngersimasumik ukioqarput, ilaqutariinnit aalajangersimasuneersuupput piffimmiillu aalajangersima-sumit aggersuullutik, tamakkualu inuusuttut iliuuserisartagaannut sunniuteqartarput. Takussutis-siami tulliuttumi ilinniarnertuunngorniartut inuunerata ilaa kikkuunerannut aammalu taamaasillutik qanoq periuseqartarnerat takuneqarsinnaavoq:

Takussutissiaq 2 Ilinniarnertuunngorniat silarsuaat

Ilinniarnertuunngorniartut iliuuserisartagaat paasissagutsigit, sumiissusersiortarnerat tamakkiisoq iserfigisariaqarparput. Tamakkiisumik sumiissusersiortarneq ilinniarnertuunngorniartuup avataaniit-tunik imaqarpoq, soorlu ilaqtariinnermut tunngasut, tunuliaqutaq piorsarsimassuserlu. Tassa nukiit ilinniarnertuunngorniartut nassatarisaat. Pissutsit taakkua ilinniarnertuunngorniarnermut sunniute-qarput, ilinniarnertuunngorniartumut immikkuullariivissutut inissisimangginamik. Pissutsit ilin-niarnertuunngorniartuup ilinniarnertuunngorniartup pissusaanut sunniuteqartut ilaatigut tas-saapput oqaatsit, ilinniakkatigut ineriartorneq, ilinniartitsisup ilinniartullu attavigiinnerat, sinaaku-tissat tigussaasut (ilinniarnertuunngorniartuup, ilinniartut ineqarfii) aalajangiisuulluinnartorlu ilin-niarnertuunngorniartumiit ilinniarnertuunngorniartumut attaveqarneq.⁴

Ilinniarnertuunngorniartuup ilinniarnertuunngorniarnermi pissusaatut silarsuaa ilivitsukaamit aal-laaveqarneratut, taava pissutsit imaluunniit pissutaasut imminnut sunneeqatigiittarput. Ilinniarn-ertuunngorniartoq ilinniakkaminut pikkorikkaluarluni ilaqtariissutsikkullu nukittuumik inissisimaga-luarluni, allanut attaveqannginnini inuttullu ajornartorsiuteqarnini pissutigalugit ilinniakkaminik taamaatitsiinnarsinnaasarpog. Taamatuttaaq ilinniarnertuunngorniartoq attavigissaaraluarluni ul-laakkut makissinnaannginnini ulluinnarnilu ilinniarnerninik ingerlatsisinnaannginnini suliasanillu ingerlaavartumik suliaqarsinnaannginnini pissutigalugit ilinniarnerninik taamaatitsiinnartarpoq.

⁴ Tamakku kapitel 4-mi 5-imilu itisilerneqassapput

Misilittakkat tunngavigalugit misissuinerup takutippaa, ilinniarnertuunngorniartup taamaatitsiinnartarnera ilinniakkamuinnaq tunngassuteqaannarani annertuumik ilinniartitsinnermut atatillugu ilinniarnertuunngorniartup aammalu ilinniarnertuunngorniarnermi inooqatigiinnermut piorsarsimasutsimullu akuunera ilinniartunullu amerlasuunut ilinniartut ineqarfiini inooqatigiinnermut aamma sunniuteqartut.

Ilinniarnertuunngorniartut tunuliaqutaat, piorsarsimassusiat sinaakkutarititaasullu tigussaasut (init ilinniartitsiffiit, ilinniartut ineqarfii) ilinniakkat saniatigut ilinniarnertuunngorniartup ingerlalluarneranut sunniutulerujussuupput. Ilinniagaqarnerup, toqqissisimanerup kinaassutsillu tungaatigut ilinniarnertuunngorniartunut pingaarnarpaat tassaapput ilinniarnertuunngorniaqatit. Taassuma saniatigut ilinniartitsisumut ilinniarnertuunngorniarnermi taassumalu avataatigut allanut attaveqarneq pingaarutulerujussuupput.

Taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut imminnut sunniuteqartut arlaqarmata, upperiuminaappoq taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut allattoriarlugit pingaarnersiorlugit akiorneqarsinnaasut - attaasaq ataaseq tuunnarlugu ilinniarnertuunngorniartut taamaatitsiinnartarunnaarsinneqarsinnaangillat. Misissuinerumi matumani misilittakkat tunngavigalugit paasissutissat tikkuussipput ilinniarnertuunngorniartumut ataatsimut ajornartorsiutit arlariit imminnut sunniivigeqatigiittartut, taamaatumillu ataatsimut isiginnittaaseqarluni ilinniarnertuunngorniartut kivinneqartariaqartut ilinniakkallu tungaasigut ineriartornissaannut inissaqartillugit.

Ilinniakkamut tunngatillugu qinigaqarneq tamatigut 'ilinniarnertuunngorniartut' kinaassutsimut aalajangiisuuneq ajorpoq. Kinaassuseq sunngorniarnertu; kinaanerup akuerisaanera; naleqartitat suut piginerlugit pigerusunerlugit uani pineqarput. Tamakku tamarmik qanoq periuseqarnermut aalajangiisuusarput. Ilinniarnertuutut naammassissagaanni kinaasariaqarpa? Ilinniarnertuunngorniartartut ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsinnerminni ilaat oqartarput, ilinniarnertuunngorniarnissaminnut piareerniarlutik ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsisariaqarlutik. Allat oqartarput taamaatitsiinnartarnermik ilinniutigisariaqarlugu imaluunniit unikkallalaartariaqarlutik. Sunaana ilinniarnertuunngorniassagaanni piareersimaffigisariaqartoq? Ilinniarnertuunngorniartut qinersisarnerat iliuuseqartarnerallu pillugit ajornartorsiutit kapitali 4-mi itisilerneqarput.

Ilinniarnertuunngorniartut silarsuup assigiinngitsorpassuarnik katitigaasup ilikkartussaanerata saniatigut, ilinniarnertuunngorniarnermi ataasiakkaani pissutsit assigiinngitsorpassuit sungiunniartussaavaat. Ilinniarnertuunngorniartut katitigaanerata, amerlassusaat, atuanngitsoortarnermut politikki kiisalu atugassarititaasut tigussaasut (atuarfik, ilinniartut ineqarfii) ilinniarnertuunngorniarnermi

ilinniarnertuunngorniarfimmut assigiinngitsorujussuupput, tamakkulu kapitali 3-mi eqqartorneqasapput.

1.4 Atuarnissaanut ilitsersuut.

Nalunaarusiap immikkoortuani siullermi ilinniarnertuunngorniarkiup misissuiffigisimasap silarsuaa oqaluttuarineqarpoq, tassani kisitsisit naatsorsueqqissaarnerillu misissuinermi pitsaassutsimik soqutiginaateqartut taakkartorneqarput. Immikkoortuata aappaani misilittakkat piviusut, taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut taakkualu imminnut sunniivigeqatigiittarnerat toqqaanartumik suliarineqarput. Nalunaarusiap naggataani siumut isigisumik iliuusissatut inassuteqaatinik tikkuussisoqarpoq.

Kapitali 1-mi misissuinerup siunertaa eqqartorneqarpoq kiisalu ilinniarnertuunngorniarnermik nammassinnittartut amerlanerunissaat anguniaraanni sooq ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnerup eqqartorneqarnissaa pisariaqartoq, maannakkut pisoq naleqquttuunersorlu. Taassuma saniatigut misissuinermi periuseq nalunaarusiamilu misilittakkat aallaavigalugit paasissutissat misissisoqqissaarnerat nassuiarneqarput. Taamatuttaaq ilinniarnertuunngorniartunik paasinnineq taamaasillunilu aamma paasissutissanut tunngasut kapitalip naggataani nassuiarneqarput.

Kapitali 2-mi taamaatitsiinnartarnek sunaanersoq qanorlu eqqarsaatersuutigineqartarnersoq aallaatigineqarpoq. Tassunga ilanngullugit taamaatitsiinnartarnerup nassuiarnera ilinniarnertuunngorniarninilu qanoq atorineqartarnera. Naatsorsueqqissaarnermi paasissutissat tunngavigalugit kapitalimi takuneqarsinnaavortaaq, kikkut taamaatitsiinnartartut, soorlu nivarsiaraanersut, nukappiaraanersut, qassinik ukioqarnerut qaqugukkullu taamaatitsiinnartarnerut. Ilinniarnertuunngorniarkiit assigiinngitsuunnerat assigiinngitsunillu pisariaqartitsillutillu unammilligassaqarnerat kapitalimissaaq er-serpoq.

Taamaatitsiinnartarnerup annikillisarnissaanik kissaateqarnermi ajornartorsiutit annerit marluk kapitali 3-mi allaaserinissaat siunertaavoq. Tassani aamma pineqarput ilinniartut ineqarfiinut tunngasut ilinniartitsisoqarniarnikkullu pissutsit. Taakkua marluk tamarmik ilinniarnertuunngorniartut nukittorsarnissaannut akimmiffiupput. Ajornartorsiutit qulaani pineqartut tassaapput ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut ilaat, taakkulu kapitalimi tullermi sammineqassapput.

Kapitali 4-mi misilittakkat piviusut, apersuinerit sammisallu allaaserineqarnerat tunngavigalugit taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut assigiinngitsut eqqartorneqarput. Taamaatitsiinnartarnermut

pissutaasut misilittakkanik tunngaveqartut ilinniarnertuunngorniartut toqqaasarnerannit iliuuserisartagaannillu misissueqqissaarnermit tikkuussisuupput.

Kapitali 5-imi taamaatitsiinnartarnermut pissutaasut misissueqqissaarnermut tallimanik qulequtaqartut agguataarnikut katersorneqarput taakkualu ilinniartut iliuuserisartagaannut ilinniarnerminnillu taamaatitsiinnartarnerannut nassuiaatinik paasinneriaatsinillu imaqarput. Kapitalimi matumani misilittakkat tunngavigalugit angusat siunissamut isigisumik misissoqqissaarneqarlutillu atorneqarsinnaanerata sammineqarpoq, tassanilu taamaatitsiinnartarnerup annikillisarnissaanut pinaveersaartinnissaanullu iliuuserineqarsinnaasut inassutigineqarput, tamakkulu kapitalimi kingullermi tullermilu naggasiutigineqarput.

Kapitali 6-i naggasiutaavoq inerniliiffiullunilu. Tassani takuneqarsinnaapput ilinniarnertuunngorniartut tapersersussagaanni ilinniarnertuunngorniarnermillu naammassinnittartut amerlisassagaanni suliniuteqarfissat pingaarnarpaat nutaat misilittakkat tunngavigalugit suussusersisat paasiniaqqis-saakkallu. Naggataatigut nalunaarusiami matumani taamaatitsiinnartarneq pillugu politikikkut al-laffissornikkullu iliuusissatut pilersaarutaasinnaasunik, ilinniarnertuunngorniarnerrinnut ilinniarnertuunngorniarnerrinnilu ilinniartitsisunut inassuteqartoqarpoq.

2. Taamaatitsiinnartarneq sunaava?

Ilinniakkamik eqqunngitsumik toqqaasimagaanni allamillu ilinniagaqalerluni taannalu naammassillugu, tamanna aamma ilinniakkamik taamaatitsiinnarnerua? Imaluunniit ilinniagaq taamaatiinnar-simasaq uterfigeqqeriarlugu naammassillugulu? Sooq ilinniarnertuunngorniartut atuariartunngit-soortarpat? Sooq oqaaseqarneq ajorpat? Taamaatitsiinnarnissap tungaanut piffissaq qanoq sivistigisarpa? Taamaatitsiinnartarneq ajunngequteqarpa? Taamaatitsiinnartarnermi kisitsisit ajornartor-siutaappat piviusut? Taamaatitsiinnartarnermi naammassinnittarnermilu procentit kisitsisitali sunik oqaluttuarpat? Apeqqutit tamakkua tamarmik misissuinermit atatillugu apeqqutigineqarsimapput.

Kapitalimi matumani apeqqutit qulaaniittut aallaavigalugit taamaatitsiinnartarnermik oqariaaseq ilinniarnertuunngorniartullu kikkut taamaatitsiinnartarnermut nassuiarneqassapput. Siullermik taamaatitsiinnartarneq nassuiarneqarsimavoq, ilinniarnertuunngorniartut kikkut takussaasunngortartut takussaajunnaartartullu takujumallugit. Tassa imaappoq, maanna taamaatitsiinnartarnermut pissu-taasunullu qanoq nassuiaariaaseqarnerisugut kiisalu nassuiaatip suut imarisinnaanngikkai suullu oqa-luttuarisinnaanngikkai. Taamaasilluni taamaatitsiinnartarnerup Namminersorlutik Oqartussat ilin-niagaqarnikkut anguniagaannut taamaatitsiinnartarnerullu ersarissarnissaanut naleqqiullugu naaper-

tuunnersoq ersersikkuminarnerulissaaq, inuusuttullu soraarummeertartut amerlisarnissaannut sukku kaammattuinnissaq pisariaqarnersoq erserluarnerulerluni.

2.1. taamaatitsiinnartarnermik oqariaaseq

Tunnngaviusumik oqaatigineqarsinnaavoq, taamaatitsiinnarneq tassaasoq ilinniarnertuunngorniartup ilinniarnernimik taamaatitsinera. Tamatuma kingorna periarfissat ukuulerput: 1) ilinniartuq ilinniarnernimik aallartitseqqissaaq naammassillunilu 2) ilinniartuq ilinniarnernimik aallartitseqqissaaq, kisianni soraarummiinngitsuussaaq ilinniarnernimillu taamaatitseqqilluni 3) ilinniartup ilinniarnini aallarteqqissanngilaa.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik ilinniarnertuunngorniartarfinni taamaatitsiinnartarnermik naatsorsuisimavoq. Maannakkoqqissaaq naatsorsorneqarpoq ilinniarnertuunngorniartut ukiup atuarfiusup aallartinnerani qassit ilinniartutut tigutissimanersut, taakkunangalu ilinniarunnaarsimasut ukiup atuarfiusup naanerani ilinniarnertuunngorniartut amerlassusaannit ilanngaatigineqassapput. Tassa imaappoq, taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiumoortumik naatsorsorneqartarput. Tamanna soorlu imaassinnaavoq, ilinniarnertuunngorniartut aallartinnissaminut nalunaarsimagaluartut ilinniarnertuunngorniartut aallartinngitsoortut atuarnerminnik taamaatitsiinnartunut ilanngunneqartartut. Ilinniarnertuunngorniartup ilinniarnertuunngorniarnemini akuerisaalluni atuannigiffeqarnera taamaatitsiinnartut nalunaarsorneqartarnera aamma assigiinngissuteqarsinnaasarpoq.

Ilinniarnertuunngorniarneminnik taamaatitsiinnartartut ukiumiit ukiumut naatsorsoraanni, ilinniarnertuunngorniartut arlaqarput taamaatitseriarlutik ukiup atuarfiusup tulliata aallartinnerani aallarteqqittunik imaluunniit ilinniarnertuunngorniartut akuerisaasut kisinneqarneranni ilanngunneqattunik. Tassa imaappoq, ilinniarnertuunngorniartut ilinniarnertuunngorniarneminnik aallartitseqqittut, taamaatitsiinnartunut ilanngunneqartarput. Ilinniarneq naammassillugu soraarummeeraanni, taava taamaatitsiinnarnerua? Ilinniarnermik taamaatitsiinnarneq akeqarpoq, ilinniartup minnerpaamik semesteri ataaseq uteqqittussaammagu, kisianni ilinniarnermik naammassisaqarneq innerissavaa. Taamaasilluta naatsorsueriaatsitta taamaatitsiinnartarnerit tamaasa aningaasartuutillu taakkununga attuumassuteqartut ersarissarpai. Ajortoqartillugu erngerluni ersiutunik takussutissisarpog, kisianni ilinniarnertuunngorniartuq ilinniarnertuunngorniarnemimik naammassinninersoq takuneqarsinnaanngilaa.⁵ Taamatuttaaq ilinniarnertuunngorniartut taamaateriarlutik aallarteqqittar-

---

⁵ Tamatuma kingorna aallarteqqittumik taaneqartoq.

tut takujuminaapput. Inuk ataaseq pineqarmat, apeqqutaavoq ilinniarnertuunngorniartoq ataaseq arlaleriarluni kisitsinermi peqataatinneqassanersoq.

Taamaatitsiinnarneq tassaangilaq taamaatitsiinnarneq, tassani apeqqutaammat suna uuttortarniarneqarnersoq sunalu ersarissarniarneqarsoq. Taamaattumik nunani allani taamaatitsiinnartarnerit assersuukkuminaapput, taamaatitsiinnartarnermik naatsorsueriaaseq nunamiit nunamut assigiingitsuummat. Taamaattumik maani taamaatitsiinnartarneq allanut naleqqiullugu qaffasissorujussuuner-soq oqaatigiuminaassinnaavoq. Taamaattorli 2020-mi inuusuttut 2/3-iisa piginnaatitsiffiusumik ilinniagaqarsimanissaannik anguniagaqarnermut taamaatitsiinnartartut amerlassusaat qaffasippallaaqaaq aammalu sutigut tamatigut imminut napatinnissap piviusunngortinnissaanut qaffasippallaarluni. Ilinniakkat naammassineqarsimasut ersarissarneqarnissaanut iliuuserisinnaasat ilagaat, ilinniarnertuunngorniartutik taamaatitsiinnarnikut taamaatitsiinnarnermik kingorna qaammatit 15-it ingerlaneranni ilinniarnertuunngorniaqqilersut taamaatitsiinnartunut ilanngunneqartarunnaarnissaat (UNI-C 2009). Taamaatitsiinnartarnermik naatsorsueriaaseq nassuiaariaaserlu kisitsisit qanoq isikkoqarnerinik sunillu takussutissiinerinut aalajangiisuupput. Ilinniartut ilinniarnerminnik naammassinnittartut procentiisa naatsorsornerani UNI-Cp ilinniarnertuunngorniartut ukiumi aalajangersimasumi aallartittut ilinniarunnaarnissaat tikillugu aallaavigivai. Tassa imaappoq, ilinniartut naammassinnittut imaluunniit ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartartunut sinaakkutaasup naatsorsornerani killiliussaq tikillugu. Tassa imaappoq, ilinniarnertuunngorniartut ukiuni pingasuni ilinniarnertuunngorniartarnerup sivisussusia sinnerlugu malinnaaffigineqarput. Ilinniarnertuunngorniarnermik naammassinnittarnerup procentianik naatsorsueriaatsitsinni aallaavigisarpaarput ukiumi aalajangersimasumi aallartittut amerlassusaat ukiut pingasut qaangiukkaangata naammassisunut sanilliusinikkut. Kisianni kisitsisini taakkunani inuit taakkorpiaat takuneqarsinnaaneq ajorput. Tamanna immi ajornartorsiutaanngilaq, kisianni taamaatitsiinnartarnermi ajornartorsiutit ilaat takujuminaatsilersinnaasarpaat.

Assersuutigineqarsinnaavoq klassi 2007-imi aallartittoq 23-nik ilinniartulik. Ukiut pingajussaata naalernerani, tassa juuni 2010-mi, ilinniarnertuunngorniartut 11-it atuarunnaarsimapput. 11-nit 7 ilinniakkamik allamik aallartitsisimapput, taakkunanga 7-nit 4 ilinniarnertuunngorniaqqillutik aallarteqqissimapput taamaatitseqqiinnarlutillu. Ilinniarnertuunngorniartunit 2007-imi aallartittunit arlaat siusinnerusukkut ilinniakkamik taamaatitsiinnarsimanersut naluarput, imaluunniit taakkua 11-it 2010-p kingorna taamaatitsiinnartoqarsimanersoq naammassinnittoqarsimanersorluunniit. Ukiuni pingasuni ilinniarnertuunngorniarnermi sinaakkutaasut ilui misissuataarutsigit takusinnaavarput, 'ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut` affai sinnerlugit aallarteqqittartut, ilin-

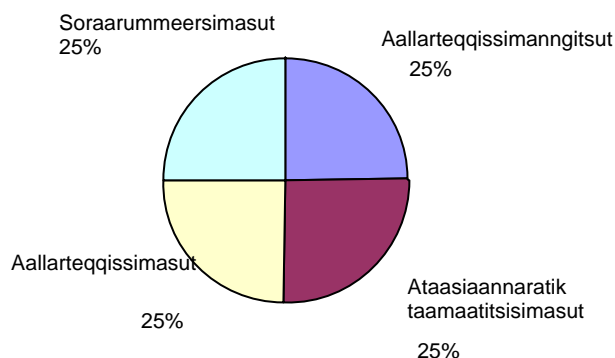
niarnertuunngorniartullu arlallit naammassitigatik ilinniarfimmiit ilinniarfimmu-
t `ingerlaqqittaqaarusaartartut`. Taamaatitsiinnartartut ilaat aamma ilinniarnertuunngorniaqqittara-
luarput naammassinatilli. Sooq ilinniarnertuunngorniartut ilaat arlaleriarlutik misileeqqaarlutik
naammassinnittarpat aamma sooq arlallit misiliisaqattaaraluarlutik naammassinninngisaannarpat?
Inuusuttut arlaleriarlutik ilinniakkamik aallartitsillutik misiliisaqattaartarnermikkut arlaannik ilin-
niagaqarusunnerat qularutigineqarsinnaangilaq.

2003/04-mi HTX-ip iluani misissuineq tikkuussivoq, ilinniartut taamaatitsiinnartartut 50%-ii siu-
sinnerusukkut taamaatitsiinnareersimasut (Mielec et al. 2004). Paasissutissat misissuiner-
mi matu-
mani atorneqartut Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmit pissarsiarineqartut naapertorlugit
ilinniarnerminnik aallartitseqqittartut amerlanerat takuneqarsinnaavoq. 2005-imi ilinniarnertuun-
ngorniarnerminnik taamaatitsisut qimerloorutsigit 2009-llu tungaanut malinnaaffigalugit, takusin-
naavarput ilinniartoqarfiup silarsuaani ilinniartut taakkua qanoq ingerlaarnersut. Taamaattorli ilisi-
manngilarput ilinniartut taakkua 2005-ip siorna ilinniakkaminnik taamaatitsiinnarsimanersut. Kisit-
sisit takutippaat, ilinniartut unitsitsiinnarnikut 75%-ii 2005-imi ilinniarnerminnik taamaatitsiinnar-
simasut ukiut sisamat ingerlanerini ilinniakkamik aallartitseqqittarsimasut. Tassa imaappoq, ilin-
niartut taamaatitsiinnartartut taamaallaat 25 %-ii ilinniakkamik aallartitseqqinneq ajorput. Aallar-
teqqittartut 75 %-iusut affangajai ilinniarnertuunngorniarnermi atuarfigereersimasaminni ilinniar-
nertuunngorniaqqilersarput affaalu 2005-imiit 2009-mut ilinniarnertuunngorsimallutik.

Ataatsimut oqaatigalugu ima isikkoqarpassippoq, ilinniarnertuunngorniartut 2005-imi ilinniar-
nertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut 25 %-ii soraarummeertarput, 25 %-it 2009-mi suli
ilinniartuupput, 25 %-it misileeqqinneq ajorput 25 %-illu kingullit misileeqqittarput piffissamili
pineqartumi soraarummiinngitsoortarsimapput, tamannalu takussutissiami ataniittumi takuneqar-
sinnaavoq.

Takussutissiaq 3

Taamaatitsiinnarsimasut Ingerlasimanerat 2005-2009

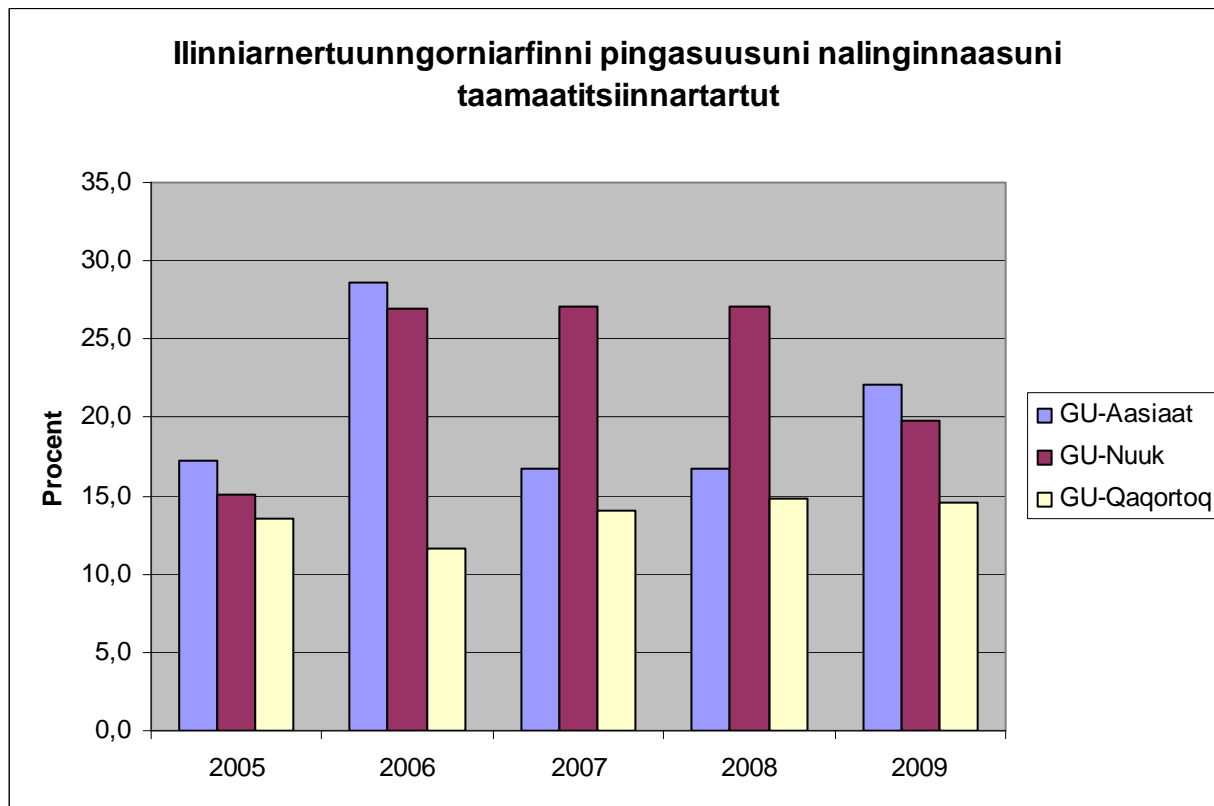

Takussutissiap aallaavia: Takussutissiaq Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai aallaavigalugit suliarineqarpoq

Paasissutissat taakkua tikkuussipput ilinniarnertuunngorniartuutigut ilinniagaqarniarsarisartut, ki-siannili arlaqarput arlaleriarlutik uteqqittartunik. Uani unammillernartoq tassaavoq, ilinniarnertuun-gorniartuutitta siullermeernerminni naammassinissaannut qanoq isiorlugit ikiornissaat.

Iliuseqarfigisassat aalajangersimasut siunnerfiginiaraanni takunnissinnaalluarnissaq pingaarutile-rujussuuvoq tamannalu naatsorsueqqissaarnermi kisitsisitigunnaangitsoq anguneqarsinnaavoq. Ilinniarnertuunngorniartut ataasiakkaat ilisarisimalluarnerunissaat taamaatitsiinnartarnermut pissu-taasunik ersersitsiniarnermi atorneqarsinnaavoq, taamaattumik takussutissiaq ataaniittoq soqutigina-ropoq. Imaassinnaavoq ilinniarnertuunngorniartut amerlassusaat ilinniartitsisut aqutsisullu amer-lassusaannut naleqqiullugu taamaatitsiinnartarnermut sunniuneqartoq. Takussutissiaq 4, ilinniarnertuunngorniartarfinni angisuuni nalinginnaasuni taamaatitsiinnartarnerit assigiinngissutaannut taamaa-titsiinnartartullu appasinnerpaaffiannut takussutissiaasoq takusinnaavarput, soorlu Kujataani Ilinniarnertuunngorniartarfinni taamaatitsiinnartartut piffissami pineqartumi ilinniarnertuunngorniartarfinni angisuuni ikinnerpaapput aalaakkaanerpaallutillu.

Takussutissiaq 4 Ilinniarnertuunngorniartarfinni pingasuusuni taamaatitsiinnartartut ukioqatigiiaarlugit procenttingorlugit agguataarsimanerat

Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit Carsten Petersenimit, KIIIN-imeersumit, suliaapput.

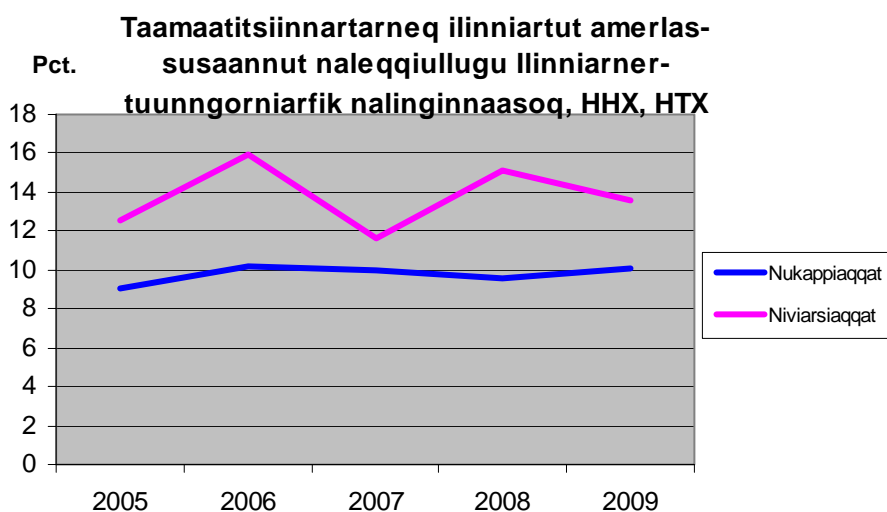
Paasissutissat pitsaasut, ilinniarnertuunngorniartarnermik unitsitsiinnartarnermi misissuinermeersut aallaavigalugit takuneqarsinnaavoq, paasissutissat eqqortut amerlassutsimikkullu eqqortut amigaa-tigineqartut. Paasissutissat amerlassusaat nalunaarusiami matumani saqqummersut, misissuinerup siuariartornera ilutigalugu ineriartortinneqarsimapput. Paasissutissat amerlassusaat iliuusissanik siuariarnissamillu inerniliinissami pingaaruteqarput, takunnissinnaassuserlu ilinniarnertuunngor-niartut ilinniarnertuunngorniarnermi ingerlanerluttarnerannik ilisimasaqassagaanni ersiutaannillu takunnissinnaassagaanni pisariaqarpoq. Ilinniakkat suliniuteqarfigineqaqqinnissaanni ilaatigullu ilinniarnermik taamaatitsiinnartartut ikilisarniaraanni pingaaruteqarluinnarpoq, paasissutissanik nalunaarsuinermi ataatsimoorussamik sulisoqarnissaq. ⁶Inuit arlallit paasissutissat assigiinngitsut tigummiarunikkit, taava nalunaarsukkat allanngortitaartorujussuunissaat ilimanartorujussuuvoq paa-sissutissaatigullu amerlavallaanngimmata assigiinngissutimininnguaq equititsinnaasorujussuuvoq kukkusumillu inerniliisitsisinnaalluni.

⁶ Ilinniarnertuunngorniartut kisitsiffigineqartut amerlassusaat.

2.2. Kikkut taamaatitsiinnartarpat?

Kapitalimi matumani taamaatitsiinnartartut niviarsiaaraanerat/nukappiaraanerat, ukiui, illoqarfik aggerfigisaat, karakterii, piffissaq ineqarniarnermullu tunngasut apeqqutaanersut misissorneqarput. Arlaatigut taamaatitsiinnartartut aalajangersimasuuppata, taava ilinniartut aalajangersimasut taamaatitsiinnarnissaminnut ilimanaateqartut maluginiarsinnaavagut. Paasissutissat naatsorsueqqis-saarnermi aallaaveqarput, taakkulu tassaapput ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartar-nermut sunniuteqartut arlallit ilaat, pissutsit imminnut attuumassuteqarnerannik takussutissaasaria-qanngitsoq. Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermi ajornartorsiutip ataasiinnaan-ginneranut kikkullu pineqarnerannut takussutissaasinnaavoq. Tassani pineqanngilaq taamaatitsiin-nartarnermut suna pissutaanersoq, tamannali kapitali 3-mi, 4-mi 5-imilu eqqartorneqassaaq.

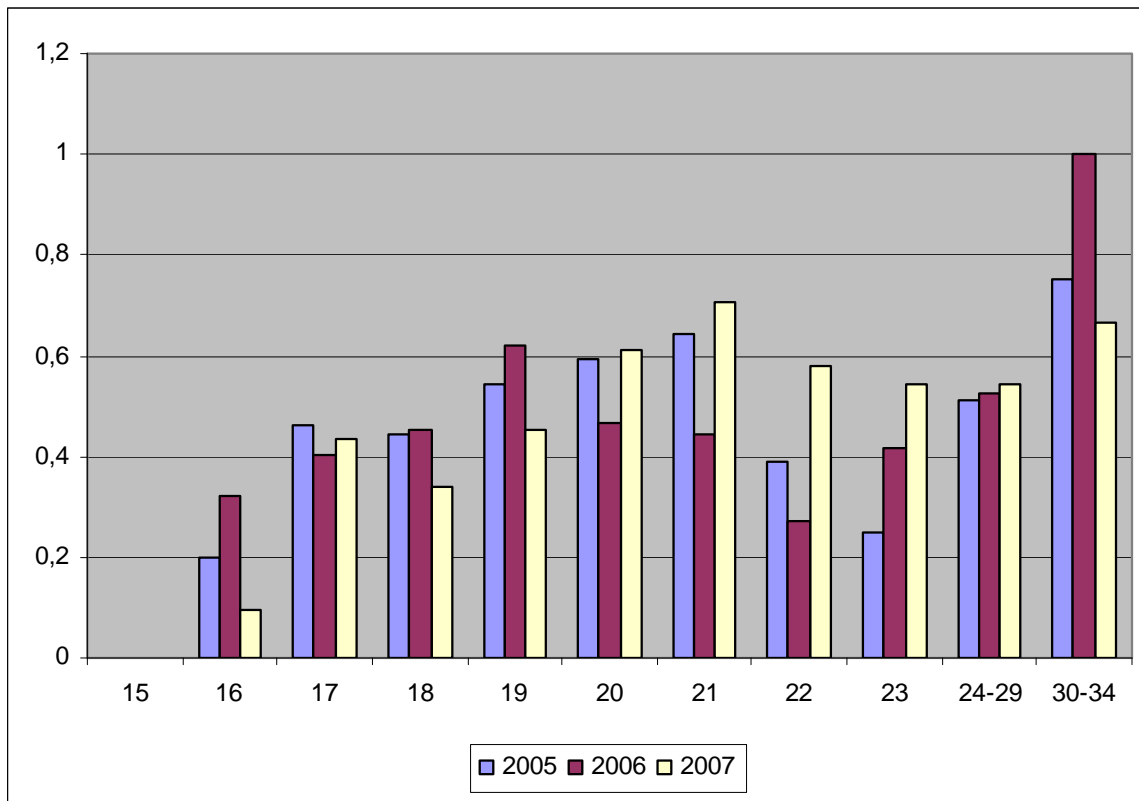
Takussutissiaq 4 Ilinniarnertuunngorniarnermi tallimaasuni nukappiaqqat/niviarsiaqqat ilinniarnertuunngor-niarnermiinnik taamaatitsiinnartartut agguataarsimanerat

Takussutissiaq aallaavia: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit Carsten Petersenimit, KIIIN-imeersumit, suliaapput. Takussutissiami takuneqarsinnaavoq ilinniarnertuunngorniarnermiinnik taamaatitsiinnartartut niviarsiaqqat nukappiaqqanit amerlanerusut. Nukappiaqqat niviarsiaqqallu agguataarnerat tamakkiisoq ilanngussaq 1-imu takuneqarsinnaavoq.

Ilinniartut amerlanersaat niviarsiaaraapput, kisianni niviarsiaqqat taamaatitsiinnartartunit amerlanersaapput. Nukappiaqqat taamaatitsiinnartartut ikinnerupput aalaakkaanerullutillu. Taamaakkaluartoq niviarsiaqqat nukappiaqqallu taamaatitsiinnartartut nikingassutaat eqqarsaatigissanngikkaanni takussutissiaq qulaaniittoq aallaavigalugu inerniliinissaq ajornarpoq, aammattaaq paasissutissat ikituararsuunerat nikingassutillu appasinnera eqqarsaatigineqartariaqarput.

Takussutissiaq 5 Atuaqatigiiaani 2005-08, 2006-09 aamma 2007-2010-mi ilinniarnertuunngorniarni tallimaasuni tamani ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut ukiumikkut procentingorlugit agguataarsimanerat

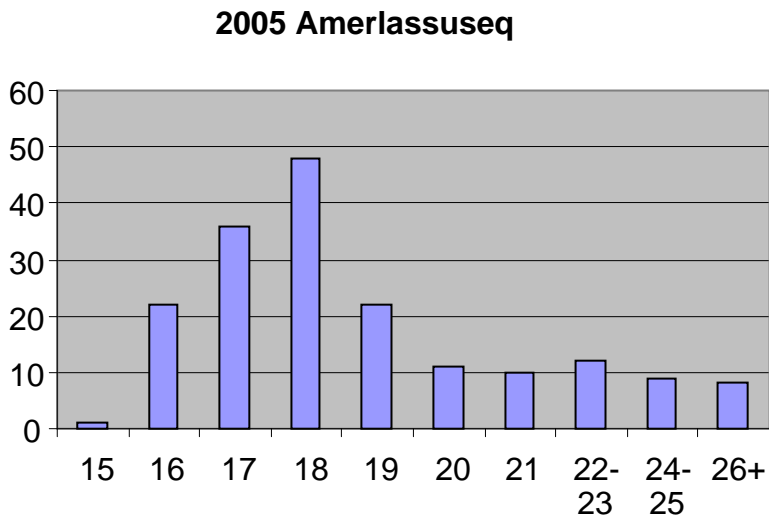

Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniagaqarnersiuteqarfimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIIN-imeersumit suliarineqarput. Ilinniarnertuunngorniarni aalajangersimasuni ukiutigut agguataarsimanerit pillugit takuuk ilanngussaq 2.

Takussutissiami tassani takuneqarsinnaavoq ilinniarnertuunngorniartartut ukioqqortunerusut ukiukinnerusunut naleqqiullugit taamaatitsiinnartartut amerlanerulaartut. Takussutissiaq soqutiginarpoq, ilinniarnertuunngorniarni oqaatigineqarmat, ilinniarnertuunngorniartut ukiukinnerfaat inerisimanginnertik pissutigalugu ilinniarnertuunngorniartullu ukioqqortunerusut ilaat piffissami siviisualaami ilinniagaqarsimanginnertik pissutigalugu ilinnianertuunngorniarnerminnik artorsartarnerannut takussutissaamat. Takussutissiami matumani tunngavilersukkamik isummiussami taaneqartoq kingulleq pikkajunnerusartutut ippoq. Taamaakkaluartoq takussutissiani tulliuttuni uppernasarneqarpoq, ilinniarnertuunngorniartartut ukiukilliarortut, tamannalu ilinniartitsineri, ilinniartut ineqarfiini perorsaanermilu pisariaqartitat allanngornerannik kinguneqarsimasinnaavoq. Tassunga ilutigitillugu tamatuma ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut assigiingiaarnerulersippai, tamannalu ilinniarnertuunngorniartut suleqatigiinnerannut ataqatigiinnerannullu sunniuteqarsinnaavoq.

Naak ilinniarnertuunngorniartartut ukioqqortunerit amerlanngikkaluartut, taakkua taamaatitsiin-nartarnerat soqutiginarpoq, atukkat taakkunani pissutaasinnaasut, soorlu meeqqanik paarsisussaqaar-niarneq ineqarnermullu immikkut ittumik piunasaqarneq pissutaallutik.

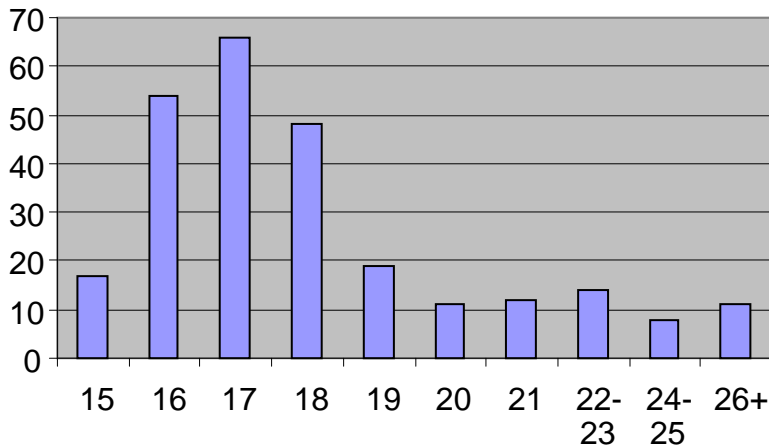
Takussutissiaq 6 Ilinniarnertuunngorniartut tallimaasuni ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut agguataar-simanagerat tamakkiisoq

Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit, suliaapput. Atuaqatigiiaat allat pillugit takuuk ilanngussaq 3.

Takussutissiaq 7 Ilinniarnertuunngorniartut tallimaasuni ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut agguataar-simanagerat tamakkiisoq

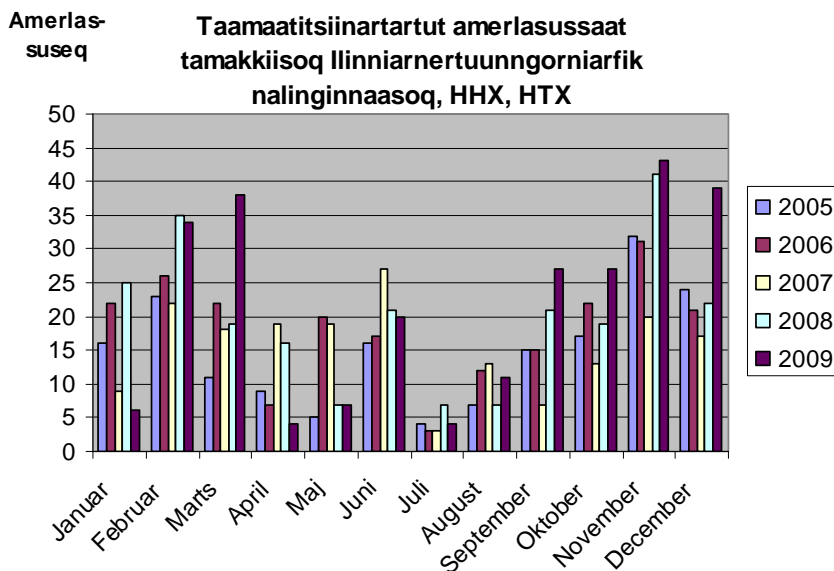
2009 Amerlassuseq

Takussutissiaq aallaavia: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit, suliaapput. Atuaqatigiiaat allat pillugit takuuk ilanngussa 3.

Diagrammit qulaaniittut takutippaat ilinniarnertuunngorniartut ukiukinnerulersimasut. Taamaatorli suli ilinniarnertuunngorniartut ukiui assigiinnangajallutik 20+-iupput, kisianni ilinniarnertuunngorniartut ataatsimut isigalugit ukiumik ataatsimik inuusunnerulersimapput.

Takussutissiaq 8 Taamaatitsiinnartartut qaammatikkaartumik agguataarnerat

Takussutissiaq aallaavia: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut tunngavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit, suliaapput.

Piffissaq qanoq sivisutigisoq ingerlareersoq ilinniarnertuunngorniartarnerminnik taamaatitsiinnartartut agguataarnerat soqutiginarpoq. Novemberip februarillu qaammataanni taamaatitsiinnartartut amerlanerularput. Tamannali eqqunngissinnaavoq, ilinniarnertuunngorniartarfiit taamaatitsiinnartartunik nalunaarsuisarnerat tassani apeqqutaammat. Taassuma saniatigut novemberimi februaarimilu karakteriliisoqartarpoq, tamannalu ilinniarnertuunngorniartup atuarnerninik nalileeqqinneranik kinguneqarsinnaasarpog. Kisianni taamaannera imaanngilaq, ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnarneq siusinnerusukkut taamaatiinnarniarneqarsimanngitsoq, taamaattumik ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnarnaveersaartitsinermi qaammatit taamaatitsiinnarnerpaaffiusartut kisiisa sammeneqarnaveersaassapput. Ilinniarnertuunngorniartarfiit aamma ilisimatitsissutigaaat allattariarsornikkut suliassanut annertunerusunut allaatigisaqarnermut imaluunniit soraarummeernermut atatillugu oqaloqateqarnissamut siunnersorneqarnissamullu pisariaqartitsineq annertunersartog. Taassuma saniatigut 'piviusuunngitsumik' martsip qaammataata siorna taamaatitsisunik pinngortoqartarpoq, ilinniarnertuunngorniartut ukiumi pineqartumi ilinniarnertuunngorniaqqillutik aallarteqqinnissaminnik siunnersorneqartarmata. Ilinniarnertuunngorniaqqinnissaminnik imaluunniit ilinniakkamik allamik aallartitseqqinnissaminnik. Takussutissiami 8-mi immaqa taamaattumik ilinniarnertuunngorniartartut piffissaq taamaatitsiinnartarfiat takuneqarsinnaanerunani ilinniarnertuunngorniartarfiit suleriaasiat takutinneruaa, kisianni ukiakkut taamaatitsiinnartartut amerlanerorpaapput. Tamakkua tamaasa katikkaanni, tassa ilinniarnertuunngorniarnerp ukiani siullermi taamaatitsiinnartartut amerlanerusut, taava ilinniarnertuunngorniartarfiit periusaat ukiumi siullermi affarmi ilinniarnertuunngornialerlaanut sammeneqarsinnaavoq. Piffissami tamatumanerpiaq ilinniakkat tungaasigut aqqissuussaaneq ilisimatitsissutigineqartussaavoq kiisalu ilinniarnertuunngorniartut aallarterlaat ilitsersuunneqartussaallutik, amerlasoorpassuarnullu tunngatillugu illoqarfik aam-malu ineqarnermut tunngasut ilisimatitsissutigineqartussaallutik.

⁷Ilinniarnertuunngorniartarfiit tamarmik assigiinngitsunik amerlassusilinnik ilinniartoqarput, ilinniarnertuunngorniartullu assigiinngitsunit aggersuullutik. HHX aamma HTX ilinniartoqarpoq nuna tamakkerlugu aggersunik, amerlanerpaalli illoqarfimmi HHX-ip HTX-illu inissisimaffianneersuupput. Kujataata ilinniarnertuunngorniartarfianni Qaqortumiittumi ilinniarnertuunngorniartut Kujataaneersuupput, amerlanerit Qaqortumeersuupput, Narsameersuupput, Narsarsuarmeersuupput, Paamiu-neersuupput Nanortalimmeersuullutillu. Ilinniarnertuunngorniartarfiimmi Nuummiittumi ilinniarnertuunngorniartut amerlanerpaartaat Nuummeersuupput, taassuma saniatigut amerlanerit Maniitsu-meersuupput Tasiilameersuullutillu, ikittuinnaalli illoqarfinit allaneersuullutik. Ilinniarnertuun-

---

⁷ Immikkoortoq 3.1 takuuk.

ngorniarfimmi Aasianniittumi ilinniarnertuunngorniartut Ilulissaneersuupput, Aasianneersuupput Sisimiuneersuullutillu, kisianni ilinniarnertuunngorniartut Avannaanit tamarmeersuupput, taamaatumik ilinniarnertuunngorniartut assigiinngiaartorujussuupput.

Nuummi ilinniartut 70 %-iisa missaat Nuummeersuupput, taamaasillutillu ilinniartut ineqarfiini ineqartussaananatik. Aasianni paarlatorluinnarivaa. Siorna ilinniarnertuunngorniartut 87,5 %-ii ilinniartut ineqarfiini najugaqarput. Taamatut agguataarsimaneq soqutiginaannangilaq, ilinniarnertuunngorniartiit aningaasaqarniarnerannut, allaffissornikkut aqunneqarnerannut, kinaassusaannut perorsaariaasiannullu unammillernaannarani ilinniarnertuunngorniartut suminngaanneernerat apeqquataatillugu pisariaqartitaat nukissaallu assigiinngissinnaasarput, taamaattumillu aamma ingerlallualernissaat anguniarlugu assigiinngitsunik iliuuseqarfigineqarnissaminnik pisariaqartitsisarlutik. Ilinniartoqarfimmut illoqarfiup aggerfigisavit inuttoqataatupajaaq inuttalimmut nuunneq soqutiginaateqanngitsuunngilaq.

Illoqarfik aggerfigisaq aallaavigalugu ilinniarnertuunngorniartartut taamaatitsiinnartarnerat qissimigaassallugu soqutiginarsinnaavoq, kisianni suliami matumani sinaakkutaasut iluini tamanna piviusunnagortinneqarsinnaasimangilaq. Piffissap ingerlanerani ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut illoqarfik sorleq aggerfitsik aallavigalugu taamaatitsiinnartarnerut paasinia-raanni, taava ilinniarnertuunngorniartut taakkua immikkut ittumik sammineqarsinnaapput.

⁸Karakterit ilinniarnertuunngorniarnermillu taamaatitsiinnartarnerup imminnut ataqatigiinnerannut atatillugu paasinarpoq, paasissutissat tamakkiisut pigineqanngitsut, kisianni ilinniarnertuunngorniartut ukiumi siullermi atuartut misissoraanni paasinarpoq, ilinniarnertuunngorniartup ilinniakkat tungaatigut piginnaasakinnera kisimi ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut pissutaanngitsoq. Tassa imaappoq, ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut ilaat aamma qaffasissumik ilinniakkamikkut karakterimikkullu inissisimasarput. Ilinniarnertuunngorniarnerminnik misilittakkat tunngavigalugit ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnakka-juttartut tasaanerupput ilinniakkat tungaatigut artorsartut.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik misilittakkat aamma naapertorlugit ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut tassaakkajuttarput atuannngitsuukulasartut. Tamatuma eqqortuunera uppernarsiniarlugu paasissutissat suliarineqarnikut amigaataappunaasiit, kisianni paasissutissat pitsaassusillit tunngavigalugit taamatut ittoqarpassippoq. Kisianni aamma ilinniarnertuunngorniartut atuannngitsuu-kulanngikkaluarlutik tunniussassaminnik tunniussisartut atuariartortuaannartullu ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartarput. Taakkunani aamma assigiinngissitaartoqarpoq.

---

⁸ Ukiumi ilinniarnertuunngorniarnermillu siullermi ilinniarnertuunngorniartup kalaallisut, qallunaatut tuluttullu piginaasai misissuataarneqartarput.

Misissussallugu soqutiginarsinnaasoq alla tassaavoq taamaatitsiinnartartuni ilinniartut ineqarfian- ni angerlarsimaffimminnilu najugaqartut agguataarsimanerat. Takusassatsit paasissutissat pitsaas- susillit assigiinngitsunik tikkuussipput, tassalu ilinniarnertuunngorniartut angerlarsimaffimminni ilinniartullu ineqarfiini najugallit ineqarniarnermikkut assigiinngitsunik ajornartorsiuteqartartut. Ilinniartut ineqarfiini nalunaarsuisannginneq assigiinngiiaartumillu nalunaarsuisarneq pissutigalugit, paasissutissanik uppernarsaataasinnaasunik suliaqarnissaq ajornarsimavoq, kisianni ilinniarnertuun- ngorniartut tamanna pillugu suliaqarnissaannik kaammattorneqassapput.

Qulaani pineqartut aallaavigalugit oqartoqarsinnaanngilaq, ilinniarnertuunngorniartut aalajanger- simasut ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut. Ilinniarnertuunngorniarnerminnili taamaatitsiinnartartut assigiinngissitaartorujussuusut misissuinerup ersersippaa. Naak misissuiner- mi taamaatitsiinnartartut kikkukanniunerat oqaatigineqarsinnaagaluartoq, soorlu nivarsiaqqat ilinniarn- ertuunngorniartullu ukioqqortunerit, ilinniarnertuunngorniartummiit ilinniarnertuunngorniartummut assigiinngissitaartorujussuupput. Inerniliinerilli ilagaat naatsorsueqqissaarnermi paasissutissanik iluaqutaasussanik ineriartortinneqarsinnaasunik amigaateqartoqarnera. Tamanna ingammik pingaa- ruteqarpoq, ilinniarnertuunngorniartut suliniuteqarfimminnik naliliineranni suliniuteqarfimmillu sunniutaasa nalilerneqarneranni.

3. Ilinniarnertuunngorniartummiit tunngasunut sinaakutissat

Ilinniartut ingerlanerannut tunngasut kapitalimi erseqqissarneqarput. Matumuuna atuarfiit ilinniar- tittisullu sammisami taamaatitsiinnartarnerup ajornartorsiutaanerata pisarnera pillugu paasisinne- qassapput. Ilinniarnertuunngorniartummiit ilinniarnertut pitsaanerulersinniarlugit suliniarnermut ajornar- torsitit angisuut marluupput. Siulleq tassaavoq atuarfinni pigisareriikkat aamma ilinniartut ineqar- fii. Aappaa tassaavoq tamanut aalajangiisuusumik ilinniartittisunik isumalluutit taamatullu taakku- ninnga amigaateqarneq.

3.1. Sinaakutissat tigussaasut

Maannakkut ilinniarfeqarfiit tallimat ilinniarnertuunngorniartummiit neqeroorutaasarput. Taakkunan- nga pingasut nalinginnaasumik ilinniarnertuunngorniartummiit⁹ inissimallutillu avannaani, qeqqa- ni kujataanilu tassalu Aasianni, Nuummi Qaqortumilu. Saniatigut HTX, teknikkimut ilinniarnertuunngorniartummiit Sisimiuniippoq aamma HHX, niuernermut ilinniarnertuunngorniartummiit Qaqortumiip-

⁹ Aamma GU-tut taaneqartarpoq (ilinniarnertuunngorniartummiit)

poq. Tassa imaappoq, qitiusumik ilinniarnertuunngorniarfiit arlaannut ilinniartut qinnuteqanngikkunik kommunertik malillugu inissinneqassapput. Imaappoq, nalinginnaasumik ilinniarnertuunngorniarfiit pingasuusut nammineerluni qinerneqarsinnaanngillat, tassani nunap suatungaani najugaqar-neq aalajangiisuummat.

Oqaatigineqartutut atuarfiit angissusaat ukiumi 09/10 ilinniarfiusumi isikkoqarnermissut assigiinngitsorujussuupput. HHX aamma HTX immikkut ittuupput, atuarfinni taakkua aamma ilinniartitaanernik allanik neqerooruteqarmata. Niuernermet tunngasunik ilinniarnertit allat HHX-p illoqatigai, HTX-lu Sanaartornermik Ilinniarfimiilluni, ilaatigut tassani assassorluni suliassat issittumilu in-ingeniøritut ilinniarneq neqeroorutigineqartarput. Soorlu tabeli 1-imi takusinnaagipput, ilinniartut amerlassusaat qaffariartorsimasut aamma atuarfimiit atuarfimmuut ilinniartut amerlassusaat assi-giinngisitaartut. Ukiut ingerlanerini taamaatitsiinnartarnerup procentiata ineriartorsimaneranut ata-tillugu kapitali 1-imi oqaatigineqartut ilagaat atuartut amerlassusiini qaffariarujussuortoqarsimane-ra, nassuiaatip ilagaa, suna pillugu 2005-mi procentip 2009-meersoq assigneraa.

Tabeli 1: Ukiup ilinniarfiusup aallartinnerani ilinniartut amerlassusaat

	2005	2006	2007	2008	2009
Katillugit	829	852	852	956	1076
GU Qaqortoq	129	135	142	137	161
GU Nuuk	266	275	273	280	288
GU Aasiaat	256	248	227	269	335
HTX	104	115	111	158	182
HHX	74	79	99	112	110

Najoqqutaq: Ilinniarnertuunngorniarfiit KIIIN-imut nalunaarutaat. Paasissutissat Carsten Petersenimit suliarineqarput. Ataani paasissutissat tabeliniittut atuarfiit assigiinngissusiinik unamilligassaannillu annertunerusu-mik makkuninnga paasissutissiipput.

3.1.1 Ilinniartut ineqarfii, init atuartitsiviusut aamma atuarfimi avatangiisit

Nalinginnaasumik pissutsit imaapput, nunami ilinniartitaanerit agguaqatigiissillugit isigissagaanni ilinniartunut inissat amigaataapput. Ilinniarnertuunngorniarfimmuut tunngatillugu pissutsinit taakku-nannga pitsaanerunngilaq. Ilinniarnerni tamani 2009-mi ilinniartut katillugit 3100-upput, kisiannili ilinniartunut init 1600-innaapput, taakkunannga affai nutartertariaqalersimallutik¹⁰.

Tabeli 2: 1. juli 2010-mi Ilinniartunut ineqarfitsigut piginnaasaq

¹⁰ Akileraartar-neq atugarissaarnerlu pillugit Isumalioqatigiissitaq 2010 malillugu

	GU- Nuuk	GU- Aasiaat	GU- Qaqortoq	HTX	HHX	Katillugit
1. Nammineq ilinniartunut iniutigineqartut katillugit	66	251	93	274	151	835
1a. Taakkunan- nga init ataasiut- tarissat	60	251	87	258	100	756
1.b Taakkunan- nga init marluut- tarissat	6	4	6	16	51	79
2. Init attartuk- kat	0	20	0	20	25 ¹	69

Najoqqutaq: Ilinniarnertuunngorniarniit KIIN-mut nalunaarutaat. Paasissutissat Carsten Petersenimmit suliarineqarput. Malugineqassaaq HTX-mut ilinniartunut ineqarfitsigut piginnaasap Sanaartornermik Ilinniarnertuunngorniarni ilinniartut ilanngummagit.

1: Ukiut atuarfiusut aallartinneri tamaasa højskolemi init 20-t aamma vandrehjemimi init tallimat missaat attartorneqarput.

Kisitsisit GU-Aasianneersut nammineq ilinniartunut inissiatitik attartukkatillu assigiinngitsualuit matussusertarpaat kiisalu inini marluuttarissani ilinniartut marluk inissianilu ataatsimik initalinni attartukkaminni ineqarput. HTX, HHX aamma GU-Qaqortoq sulii maannamuugallartoq pisariaqartitsinertik illoqarfimmi attartornermikkut matoqqalaaginnarpaat, inuusuttulli illoqarfinnerisut angerlarsimaffimmittit nuunnissamut pisariaqartitsisut illusitisinnaanngilaat. Taassuma saniatigut ilinniartunut ineqarfiutigineqartut pitsaanngillat. Soorlu assersuutigalugu GU-Qaqortup ilinniartunut ineqarfiini arfiniliusuni, 70-inik initalinni oquup pinngorfii nalunaarutigineqarsimapput. Tassunga atatillugu ilinniartut anillannermit eqqugaasut angajoqqaanillu naammagittaalliuutit pillugit nalunaaruteqartoqarpoq. HHX 2010-mi maajimi ilinniartut ineqarfiini init 25-it amigaatigalugit nalunaarpoq.

Ilinniarnertuunngorniarni anginneri marluusuni ilinniartut ineqarfiini inissat aamma amigaa-taapput. Nuummi GU-p ilinniartunut ineqarfiutai aamma pisoqaapput, oqaluttuarineqarporlu, init ilai panersiivittut taamaallaat atorineqartartut, ukiukkut qianarsivallaartaqimmata. 2010/11-mut ilinniarnertuunngorniarni aallartinnissamut ilinniartut ineqarfiini init 26-t amigaataasut nalunaarput. Nuummi GU aamma nalunaarpoq, ilinniartunut illoqarfimmeersunut illusisitsinissamik pisariaqartitsillutik, tamatumunngali periarfissaqaratik. GU-Aasiaat atuarfiuvoq ilinniartut ineqarfiini inissaateqarner-paaq, aammattaarli amerlanerpaanik pisariaqartitsisoq. 2010-mi upernaakkut qinnuteqartut amerlas-

susaat aallaavigalugit ilinniartut ineqarfiini ininik 95-nik amigaateqarput¹¹. Ilinniartut tamaasa illu-
sisinniarlugit illoqarfimmit attartornerup akisoqisup saniatigut, aamma kingunerissavaa, ukiup aal-
lartinnerani inuusuttut nutseqattaangaatsiartarnerat. Atuarnerup aallartinnerani atuarfiit attartorneri-
sa tatineqarneq suli annerusoq sapissannginneraat kisitsisit qulaaniittut ersersinngilaat. Inuit ilin-
niarnerminnik taamaatitsinerisigut, atuarfiup nammineq ineqarfiutaani inissaqalissaaq, tassungalu
inuusuttut nutsissapput. Nutserneq inuusuttut nukissaanik atuiffiungaatsiassaaq, tamannalu atuarne-
rannik eqquisinnaavoq. Tamatuma immikkut nukarliit ilinniartullu nutaat eqqussavai, immaqa siul-
lerpaamik angerlarsimaffimminnit nuuttut, aallaqqaataaniillu puullaqinermik toqqissisimanngin-
nermilluunniit misigisimassanngikkunik ineqarnikkut pissutsinik eqqissisimasumik torersumillu
pisariaqartitsisut.

Ilinniartut ineqarfiinik amigaateqarnerup saniatigut ilinniartunut inilunneq nutsernerillu isumaqar-
sinnaavoq ilinniartut pisariaqartitaat illoqarfimmi pineqartumi naammassineqarsinnaanngitsut, ta-
mannalu aamma isumaqarsinnaavoq ilinniartunut ineqarfiit ilaasa atuarfinit naleqqutinngitsumik
ungasippallaartumi inissisimani. Ilinniartut tiimini atuanngiffiusuni allaniluunniit angerlarnissa-
minnut ajornartorsiuteqarsinnaapput, tamannalu kapitalini tulliuttunit takussavarput takkutinnit-
soortitsinnaasoq taamaatitsiinnartarnerullu qaffakkiartorsinnaaneranut navianartorsiutaasinnaasoq.
Ilinniartut ineqarfiinut tunngatillugu tamaviaarnartorsiornerujussuaq pissutigalugu ilinniartut ilaqu-
tallit allallu immikkut pisariaqartitsisut isiginiarnissaat aamma ajornakusoorsinnaavoq. Atuarfiilli
ilai ilinniartunut taamaattunut allanit sakkussagissaarnerupput.

Atuarfiit ilinniartut ineqarfiini ininik inissaqartitseqataanerat annertugaangat, ulluinnarni aqutsi-
nermut tunngatillugu isumalluutit pisariaqartinneqartarput. Pingaartumik ilinniartut maannakkut
inuusunnerulermata, ilinniartut ineqarfiini suliassanut aningaasanullu taamaallaat isumalluutinik
pisariaqartitsisoqanngilaq, kisiannili aamma ilinniartut ineqarfiini tapersersuilluni ingerlatsinermut.
Ilinniartut inuusunnerusut nammineq nerisassiornissamut, eqqiaanerup aqunnissaanut aamma ulo-
rianartumik tassanngaannaq pilersoqassagalarpat aqutisinnanermut annertunerusumik sungiussi-
simanngillat. Taamaattumik nakkutilliinermut tapersersuinemullu pisariaqartitsineq annertusineru-
voq. Ilinniartut ineqarfiini ajornartorsiulertiartorneq ilinniartut ineqarfiini sulisunut ilinniartitsisunul-
lu annertoorujussuarnik piumasaqarfiuvoq, ilinniartunut ulluinnarni inuunerup ataqatigiissinnissaa-
nut ilinniartut ikiussavaat inooqatigiinnermilu tapersersorlugit. Ilinniartut nukissaqassappata ilin-
niarnermillu ukkassissappata tulleriaarineq pisariaqarpoq.

---

¹¹ Tamannali ilaatigut aaqqiiffiqineqarpoq Sisimiuni nalinginnaasumik ilinniarnertuunngorniartunut klassit marluk aal-
lartinneqarnerisigut.

Tabeli 3: 1. juuli 2010-mi initigut piginnaasat

	GU- Nuuk	GU- Aasiaat	GU- Qaqortoq	HTX	HHX	Katillugit
1. Nammineq init atuartsiviit katillugit	21	16	14	11	7	69
1a. Taakkunganna init nalinginnaa- sut	14	11	9	9	6 ¹	49
1.b Taakkunanga faginut init	7	5	5	2	1 ²	20
2. Init atukkat	0	2	0	0	0	2

Najoqqutaq: Ilinniarnertuunngorniarfiit KIIN-mut nalunaarutaat. Paasissutissat Carsten Petersenimit suliarineqarput.

1: NI-mi namminermit init nalinginnaasut qulit pigineqarput, taakkunanga arfinillit aalajangersimasumik iniullutik.

Sinneri TNI-mit aningaasaqarnikkullu sullissinermut ilinniarnermut atorineqarlutik.

2: Taanna IT-mut iniuvoq. NB. GU-Aasiaat kemi faginut inaataasa ilaat klassi tamakkerlugu isersimaffiusinnaangilaq. Taamaattumillu nalinginnaasumik atuartsinermut atorineqarsinnaanani.

Initigut piginnaasat isigissagutsigit, taakkua ilaat ataaseq ersarissorujussuuvooq, assersuutigalugu GU-Aasiaat, atuartoqarnerpaajusoq, inerpasuarnillu naleqquttunik peqarani. Ullumikkut atuarfiit amerlanerit ininik amigaateqareerput, naatsorsuutigineqarporlu suli amerlanernik amigaateqartoqalissasoq, ilinniarnertuunngorniarfimmik aaqqissuusseqqinneq 2012-mi piviusunngortinneqariarpat. Assersuutigalugu HHX-p ininik pingasunik amigaateqarluni nalunaarutigaa. Ininik amigaateqarnermik pilersoqaraangat, tamanna taamaallaat ininik pioreersunik aserfallannerulerneq pineqartangilaq, kisiannili aamma pisut akunnaallisinniarlugit ilinniartut skemaanni tiimit atuannigffiusut amerlanerulersarnerannik tamanna isumaqarpoq. Tamatuma kinguneraa ukioq kingulleq Aasianni unnukkut atuartsisoqarmat, tamannalu ilinniartitsisunut ilinniartunulluunniit pitsaanerpaajunngilaq.

Tamatuma saniatigut ininik amigaateqarneq isumaqarpoq, ilinniartunut aalajangersimasumik klasseqarnissaq periarfissaqangilaq, atuarfimmil 'nammineq' sumiiffigisinnaassaannik. Pigisatik, atuakkat mappillu tassaniitissinnaavaat, plakatinik takussutissianik imminnut ilisarnaasersorlugu allanillu atuartsinermut iikkanut nivinngartuillutik. Aalajangersimasumik klasseqarneq atuarfimmut atanermut klassillu kinaassusianut nukittorsaataasinnaavoq. Ullumikkut atuarfinni tamani inissaaleqineq pissutigalugu periarfissaq tamanna atuutinngilaq.

Ilinniartut ineqarfiini – initigullu piginnaasatigut assigiinngissutit saniatigut, atuarfiit immikkoortuni allarpasuarni aamma assigiinngissuteqarput. Taakkua ilaat ataaseq tassaavoq takkutinngitsoortarneq pillugu politikki. Atuarfiit ilaasa atorpaat ilinniartut tiiminut 5 % aamma 10 %-mik takkutinngitsooraangata mianersoqqussummik tunisarlugit. Ilinniartup 15 %-tit qaangeraangagit, taava ilin-

niartoq immikkut ittunik atugassaqartinneqalersarpoq imaluunniit nammineertitaalluni ilinniarnini ingerlatilersarlugu. Tassalu imaappoq, takkutinnitsooqqinnissaq akuerineqartanngilaq ilinniartorlu fagini tamani tamakkiisumik atuarsimasassani misilitsissaaq. Atuarfik alla piffissami qaammatit pingasut sinnerlugit 15 %-imik qaangeeqqusinnginnermik ingerlatsivoq, atuarfillu alla takkutinnitsoornermut akuersaanngilluinnartumik ingerlatsilluni, taamaalilluni ataasiakkaat takkutinnitsoornerat inuit ataasiakkaat pissuserisaannut suliassanik tunniussinernut inummullu namminermut naliinermut atatillugit nalilerneqartarput. Atuarfik kingulleq takkutinnitsoornermut 20%-imut killeqartitsivoq tassanilu pissutsini immikkut ittuni ilinniartunut takkutinnitsoornissamut periarfissaqarpoq, ukiup sinnerani piffissami takkunermikkut killiliunneqartoq ataassinnaagunikku. Taamaatorli misigisaavoq, atuarfinni tamani inummut namminermut periarfissaqartutigut isiginiarneqartar-neq. Kisiannili takkutinnitsoortarnermut politikki taamaatitsiinnartarnermut sunniuteqarpoq, taamaatitsiinnartarnerit amerlanersai annertuallaamik takkutinnitsoortanermik pissuteqartumik pisar-mata. Atuarfiit angissusaat tamatigut malillugit suut ingerlatsinermi politikkit tulluurtuunersut assi-giinngitsuusinnaapput. Ilimagineqartariaqarpoq, atuarfinni mikinerusuni inummut ilisimasaqarneru-neq ajornannginnerusumik anguneqarsinnaasoq, tassanilu ilinniartut inuttut ataasiakkaatut pisaria-qartitaat nalileruminarnerusinnaallutik. Annerusumik ilisimasaqarnikkut piffissani takkutinnitsoornissaq akuersaaruminarnerusinnaavoq ataasiakkaanullu inuttut ataasiakkaatut pissuserisatut ingerlanissaa aaqquissuunneqarsinnaalluni.

Immikkoortoq alla, ilinniartut ineqarfiini tapersersuinikkut ingerlanermi nerisassatigullu aaqqis-suussinermi tunngatillugu atuarfiit imminnut assigiinngitsumik aqupput. Atuarfiit ilai ilinniartitsi-soqarput ilinniartut ineqarfiinik nakkutiginninnermi immikkut tiimeqartartunik, allallu ilinniartut ineqarfiini nakkutilliisoqarput, atuarfiup sulinerinut allanut attuumassuteqanngitsunik. Atuarfiit ilai arnanik igasoqarput, inuk inersimasoq takkuttarpoq soorlu nerisassiornermi eqqiaanermilu ikiuuttar-luni. Allat kantiinaqarput, atuartut ilaasa akiliillutik neriffigisinnaasaannik. Suliniutit assigiinngitsut qanoq ingerlasarnerat assigiinngitsorujussuuvoq, suliniarnerlu nalileqqinneqartariaqarpoq tullerii-aarinermilu qaffatsillugu, ilinniartut ineqarfiini inuuneq atuarfinnut ilinniarnermullu tamatigut qani-mut attuumassuteqartarmat. Ilinniartut ineqarfiinut tunngasut nukittorsarneqarpata ulluinnarni suli-nermi ilinniarnerit pitsaanerulissapput piuminarnerulerlutillu. Ilinniartut ineqarfiinut tunngasut i-ngerlanggipata suliniuteqarfiit allat sanngiinnerulersissinnaavaat. Tamanna ilinniartitsisoqarniar-nikkut pissutsinut atuuppoq maannakkut qanimut qimerluugassatsinnut.

3.2. Ilinniartitsisut isumalluutit

Tabeli 4: 1. juli 2010-mi sulisut ataatsimut katillugit.

	GU- Nuuk	GU- Aasiaat	GU- Qaqortoq	HTX	HHX	Katillugit
Sulisut katillugit	60	56	31	32	22	201
1. Ilinniartitsisut katillugit	41¹	36²	20³	22	11	130
Taakkunanga ilinniartitsisut aalajangersimasumik atorfillit	37	33	17	19	11	117
Taakkunanga ilinniartitsisut tiimimusiallit	4	3	3	3	0	13
2. Allaffissornermi sulisut il.il. katillugit	19	20	11	10	11	71
Taakkunanga rektorit	1	1	1	1	1	5
Taakkunanga allaffimiut	3	4	2	2	6	17
Taakkunanga aqutsinermi nakkutilliisut	3	1	1	1	1	7
Taakkunanga ilinniartut ineqarfiini nakkutilliisut	0	1	0	1	2	4
Taakkunanga pedelit	3	4	2	3	2	14
Taakkunanga kantiinani sulisut	10	10	6	3	0	29

Najoqqutaq: Ilinniarnertuunngorniarfiit KIIIN-mut nalunaarutaat. Paasissutissat Carsten Petersenimit suliarineqarput.

1: Taakkunanga sisamat ilinniartut ineqarfianni ilinniartitsisuupput. 2: Taakkunanga qulingiluat ilinniartut ineqarfianni ilinniartitsisuupput. 3: Taakkunanga tallimat ilinniartut ineqarfianni ilinniartitsisuupput.

Soorlu tabelimi takusinnaagipput, atuarfiit angissusiat, ilinniartut ineqarfiisa peqataaffigisai aamma ilinniarnep avatangiisai allanut atatillugu sulisutigut assigiinngissuteqartoqartoq. Taamaattorli ilinniartitsisut namminneq fagiminni pingaarnerni imaluunniit fagini ilinniagarisamit minnerutillugu ilinniagassani imaluunniit fagini allani qanoq nammineq suliarisarneraat kisitsisitigut paasinarsingilaq. Ilinniartitsisut amerlanerusut pisariaqartitaat qanimut takusinnaajumallugit paasissutissaq taanna soqutiginassaaq. Tabelimi kisitsisini aamma pineqarput, ilinniartitsisut arlallit ilinniartut ineqarfiini ilinniartitsisutut allaffissornikkullu nakkutilliisutut peqatigitillugulu ilinniartitsisutut su-

linertik isumagisaraat. Taamatutaaq fagini ataasiakkaani rektorit ilinniartitsisutut sulineq peqatigi-tillugulu rektorit atorfisik isumagisarpaat. Atuarfiit amerlanersaasa nalunaarutigaat, ilinniartitsi-sunik eqqortumik ataqatigiissunik fagilinnik ilinniartitsisussarsiorneq imaluunniit tamatigut naam-mattunik ilinniartitsisussarsiorneq ajornakusoorsinnaasoq. Taamaattumik ilinniartitsisut ilai qaa-ngiuttoortartorujussuupput faginilu piginnaaneqarfitik kisiisa atuartitsiffigissanagit.

3.2.1. Amigaateqarneq, qaangiuttoorneq isumalluutillu

Misigisaavoq, atuarfiit ilaasa taamaatitsiinnartarneq pillugu suliniutaat isumalluutitik amigaateqar-neq pissutigalugu maangaannartarmata. Ilinniartitsisut qaangiuttoortarneq oqaluuseraat; amerlanerit qasunartorujussuuartut ataasiakkaallu aningaasatigut imminut napatinniarnermi pisariaqartutut. Nali-nginnaasumik ilinniartitsisut amigaataapput, tamannalu isumaqarpoq, najoqqutaasumit annertuneru-sumik amerlasuut atuartitsisartut ilaalu fagini ilinniagarinngisaminni atuartitsisarlutik. Ilinniartitsi-sut ataasiinnaanngitsumik atorfeqarmata, tamanna isumaqarpoq nalinginnaasumik napparsimaner-mit imaluunniit pikkorissarnernit amerlanerusunik taamaatitsiinnartartoqartartoq. Tamatuma sania-tigut arlallit imatut isumaqarput, ilinniartitsisut naammangippata inuillu ilungersunartorsiorlutik, taava soqutaavallaarnavianngitsoq perorsaariaaseq sorleq atornerlugu, tamatuminna suliaqarnis-samut piffissaqanngimmat aamma ataasiakkaat ilinniartunut piffissaqarniarnerni ilungersunartor-siornerujussuaq. Ilinniartitsisoq imatut nassuiaavoq:

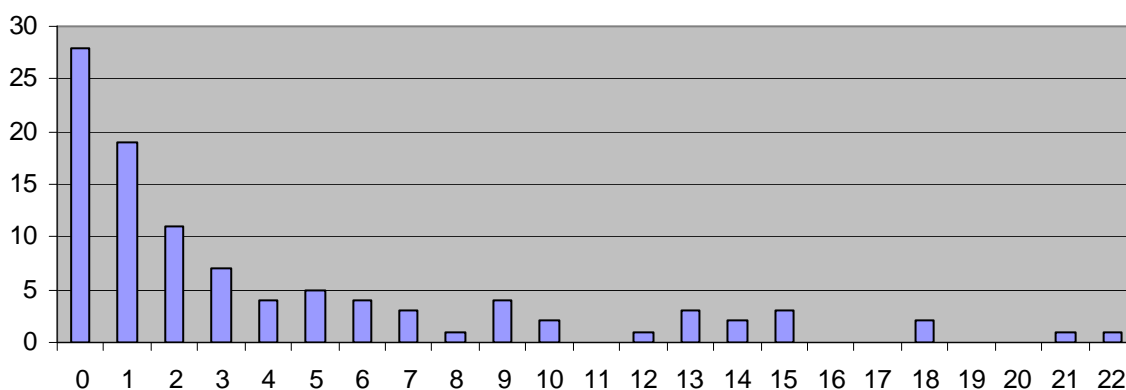
”Qaangiuttoortarneq pillugu ajornartorsiut pingaaruteqarluinnarpoq, taassuma atuartitsine-rup pitsaassusaa aamma ilinniartitsisup ilinniartullu akornanni atassuteqarneq sunnertarmagit. Qaangiuttoornermusiat peerneqarsinnaapput taarsiullugulu akissarsiat qaffallugit.”

Ilungersunartorsiorneq suli annerulersinneqarpoq, ilinniartitsisut inaanni taarseraannerujussuarmit amerlasuullu ilinniarnertuunngornianut ilinniartitsisunngortussatut ilinniartitseriaatsimillu ilinniar-simasutut atorfinni atorfeqarput, tamannalu isumalluutit ilaannik aningaasatigut piffissamullu tun-ngatillugu piumasaqaatitaqarpoq. Tamanna annertunerusumik ajornartorsiutaavoq, atuarfiit nali-nginnaasumik amerlasuunik ilinniarnertuunngornianut ilinniartitsisunngortussatut ilinniartitseriaat-simillu ilinniarsimasutut atorfeqartitaqarmata, ilinniartitsisut pineqartut ilaatigut aallartarput, taama-lu ‘sulisutoqqat’ ulapinnerulersariaqartarput, nutaat pissutsinut isertinniartussaagamikkit. Taassuma saniatigut ilinniartut atuartinneqarnissaannik taamaatiinnarneqartunik amerlanernik pilersitsivoq, tassa atuarfiit ilaanni aningaasatigut isumalluutit amigarnerat pissutigalugu sinniisimik atuinissamut

akuttunneqisumik piginnaasannngillat aamma pissutigalugu taartaasussamik pissarsineq ajornavimmat. Ingerlajuaannarnermik amigaateqarneq ajornartorsiutaavoq, imaaginnangitsoq piginnaaneqarneq ilisimasallu uteqqiattuartumik aallaqqaataanit aallartittussangorlugu aqqinneqartussangortarmata, kisiannili aamma ilinniartitsisup/ilinniartullu atassuteqarnerannut atatillugu, ilinniarnermi avatangiisinut ilisimasaqarneq toqqissisimanerlu tamatigut aallaqqaataanit aallartittussangorlugu aqqinneqartussaammata. Ilinniartitsisut ilinniarnertuunngornianut ilinniartitsisunngortussatut ilinniartitseriaatsimillu ilinniarsimasutut amerlassusaat pillugit paasissutissat pissarsiarinissaat ajornarsimavoq, kisianni diagrammip ataaniittup kalaallit nunaannut atatillugu ilinniartitsisut atorfeqarsimanerisa sivisussusiat takutippaa, ilinniartitsisut amerlanersai sivikitsuinnarmik Kalaallit Nunaanniissimasut. Taarseraannerujussuarmik tikkuussivoq imaagunarlunilu, ilinniartitsisut ilaasa kalaallinut inuiaqatigiinnut ilisimasaqalernissamut naammagalugulu inooqataalernissamut piffissap ilaa atortarpaat. Taamaattorli oqaatigineqassaaq, tamanna ilinniartitsisut nutaat, inuusuttut utoqqaalluunniit allanit ilinniartitsilluarsinnaanerunerinik naliliinerunngimmat. Tunngavilersorlugu isummiussaq tassaaginnarpoq, ataqatigiimmik aqqissuussinermi nutaajulluni immikkut nukissanik isummalluutinillu pisariaqartitsisoqarsinnaammat, taamaattumillu ´utoqqaanerit` aamma tamaviaartinneqarnerulersarlutik.

Takussutissiaq 9 Ilinniarnertuunngorniarni ilinniartitsisut atorfeqarsimanerisa sivisussusiat ukiut amerlassusii titarneq x-mi aamma ilinniartitsisut amerlassusii titarneq y-mi

Ilinniartitsisut atorfeqarsimanerisa sivisussusii katillugit

Najoqqutaq: Ilinniarnertuunngorniarniit KIIN-mut nalunaarutaannit tigusanit, paasissutissat Carsten Petersenimut suliarineqarput. Takuuk ilanngussaq 5 atuarfiit immikkut ittumik agguataarnerat, taamaattorli GU-Qaqortoq ilanngunnagu.

Soorlu ilinniartut ineqarnikkut atukkamikkut piffissat ilaanni paatsiveqarpiangitsumik eqqorneqartartut, ilinniartitsisoqatigiit aamma taamaassinnaapput. Amerlasuut sulinermik aallartinnerani piffissami suliffigisaminni inigigallagassamik aamma utaqqiisigalugu inissiami najugaqartarput. Tamanna isumaqarsinnaavoq, inissiami allanik ineqateqarneq imaluunniit piffissami siviunerusumik pigisanik inissineqarsimasunik tigusaqarsinnaannginneq. Soorlu nutsernerit ilinniartunut qasunarsinnaasut, tamanna aamma ilinniartitsisunut taamaassinnaavoq. Taamatulli ilinniartunut pingaaruteqarpoq, inuit naapinnissaannut nukissaqarneq aamma ineqarnikkut pissutsit sapinngisamik pitsaasuunissaat.

Tamatuma saniatigut atuarfiit aamma nalinginnaasutut nalunaarutigaa, ilinniartoqatigiit ilinniarnernut qinnuteqartartut siusinnerusumut naleqqiullugu siammasinnerusut. Atuarfinni amerlanerit ilinniartut inuusunnerulerput tunuliaqutaallu akuleriiaarnerulluni. Tamanna inuiaqatigiinni amerlanerit ilinniarusunnerannut tunngatillugu iluatsitsinermik aamma inuiaqatigiinni ilinniarnernut tunngatillugu ileqqusut allanngoriartornerannik tikkuussivoq. Taamaattorli ilinniartitsisunit allaaserineqarportaaq, ilinniartut fagini pisinnaasatigut angusaat siammasissorujussuaq aamma piorsarsimassutsikkut isumalluutitigut oqaatsitigullu assigiinngissutaat atuartitsinermi pissutsini unammillernartoqartitsisorujussuavoq, assigiinnginnerujussuaq tamanna inissaqartinneqartussaammat. Ilinniartitsisoq oqaluttuarpoq:

*”Artornarpoq. Klassini taama siammasitsigisorujussuarni atuartitsineq ilumut artornartorujussu-voq... pissutigalugu allangorartitsiuartussaagavit aamma tamaasa eqqortussaagakkit ilaatittus-
saallugillu...taamaaliorsinnaanngilatillu. Artornarpoq, ingerlaannartumik universitetimeeruit. Ka-
laallit Nunaannut, kalaallit piorsarsimassusiannut aamma perorsaanikkut oqaatsit allat atorlugit
atuartitsinermik paasisimasaqanngilluinnarputit. Taamaattumik amerlasuut ingasappallaartumik
qaffasissusiliisarput. Taamaaliortoqartuaannarpoq, universitetip qaffasissusianik allangortitsis-
sagaanni.”*

Suliassarlu tassaavoq, sulisussarsiornermut tunngavissaq pitsaasoq pissarsiariniarlugu suliniuteqar-
toqartariaqarpoq, atuartitsisut piukkunnaateqartut naammattut pissarsiarisinnaajumallugit. Allalu
tassaavoq, ilinniartitsisut pitsaasut ullumikkut pigisatta sulerulunninnissaat isumagissallugu, ne-
riiutigalugu ilaasa piffissami sivisunerusumi tigummiinnarnissaat, taarseraanneq minnerulersillugu
atajuarnerlu pitsaanerulersillugu. Taamaattumik ilinniartitsisunut sinaakkutissanik pitsaasunik
aamma ilinniaqqinnermut ilinniarnarullu nanginneranut atatillugu pilersitsinissaq pingaaruteqar-
poq, suliassat kivinnissaannut ilinniartitsisut naleqqunnerussammata. Ilinniartitaanerit pigisatta pit-
saasorujussuunerat pitsaassuseqarnerallu atatiinnassagutsigit ilinniartitsisunik isumaqatigiissutissar-
siussanngilagut.

Soorlu maannakkut kapitali 4-mi takussavarput, ilinniarnerni taamaatitsiinnartarneq annikillisaaffi-
geqataassagunikku unaminartorpassuarnik akiugassaqartut.

4. Taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartut

Kapitalimi maani uniinnartarnermut pissutaasartut assigiinngitsut nassuiarneqarlutillu ersersinne-
qassapput ilaatigut pisartut ilinniartunillu assersuutissat allaaserineqarnerisigit. Taakku aallaaviga-
lugit kapitalimi taamaatitsiinnartarnermik paasinnittarnerit ersersinneqassapput nalilerneqartassal-
lunilu misissugassat tikkuarneqarlutik pissutaasartunut assigiinngitsunut ilinniartullu pissusilersor-
tarnerannut nassuiaataasinnaasut.

4.1. Taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartut

Takkutinngitsoortarneq, inuttut, oqaatsitigut ilinniakkamullu tunngasutigut ajornartorsiutit, ilin-
niakkamik kukkusumik toqqaasimaneq, inerissimannginneq, angerlarserneq, ilinniartut ineqarfiini

ajornartorsiutit, piorsarsimassutsikkut assigiinngissutit, inuunermi attavigisartakkat, qinngasaarisar-neq hashimillu atornerluineq.

Paasinnittaatsit qulaani allassimasut taamaatitsiinnartarnermut nassuiaataapput ilinniartunit ilin-niartitsisunillu atorneqakkajuttartut. Paasinnittaatsilli tamakku imaaliinnarlugit isummaminnit ima-qarnerupput.

4.1.1. Takkutinngitsoortarnek

Takkutinngitsoortarnek ilinniartut ilinniartitaanernit aniinnartarnerinut pissutaanerpaasut ilagaat. Pingaarnertulli pissutaasanngilaq pissutaasartunullu allanut ersiutaanerusarluni.

Ilinniartuq ilinniartitsinermit takkutinnngitsuukulavallaaraangat ilinniartitsisunut ilinniarfinnullu tamanna erseqqinnerpaamik arlaannik ajortoqarneranut takussutissaasarpog. Ilinniartuq takkutinnngitsuukulavallaaruni nammineerluni ilinniarnerninik isumaginnittussanngortitaasinnaavoq taamaalippat tamakkiisumik ilinniagassanillu tamanik soraarummiissalluni. Tamakku saniatigut takkutinnngitsoortoqarnissaa akuerineqanngilluinnarpoq. Ilinniartup periarfissaq taanna atunngikkuniuk ilinniartuq ilinniarfimmit anisitaasinnaavoq. Ilinniartulli amerlaqisut takkutinnngitsuukulavallaalersimasut siunnersorneqakkajuttarput nammineerlutik ilinniarunnaarnertik nalunaarutigeqqullugu taamaaliornikkut periarfissinneqartaramik ukioq taanna ilinniarnissaminnik qinnuteqaqqinnissaminnut.

Takkutinngitsoortarnek arlaannik pissusissamisoortoqannginneranut takussutissaasarpog. Ilinniartut ilinniartitsinermit takkutinnngitsoortarnerminnut pissutaasartut assigiinngitsut amerlaqisut oqaatigisarpaat, taamaammat nalunaaquttap akunnerinut atuartitsiviusunut sooq takkuttannginneq assigiinngiiaaqaq. Pissutaasartut tamakku immikkoortumi tulliuttumi erseqqinnerusumik allaaserissavakka. Takkutinngitsoortarnek nammineerluni najuunnermut tunngatillugu kiisalu allattarissanik suliassanik tunniussisarnermut tunngatillugu uuttortarnekarsinnaavoq.

Ilinniartitsisuttaaq isumakuluutigeqaat ilinniartut ilinniartitsinermit takkuttannginnerat suliassaminnullu tunniussisannginnerat. Amerlaqisut allaaseraat ilinniartut takkutsinniarlugit tunniussitinniarlugillu periaatsit assigiinngitsut misilittarsimallugit iluatsitsiviunngitsumilli. Takkutinngitsoortarnerliuna taamaatitsiinnartarnek paasisinnaassagutsigu taannaannaalluni soqutiginarnerpaajunngitsoq. Ilinniartut takkuttannginnerannut pissutaasartunuku pingaarnepaajusut, taakkunatigummi takuneqarsinnaagamik ajornartorsiuteqarfiit allannngortissinnaasagut. Ilinniartut tunngavilersuutaat immikkoortuni tulliuttuni tullerriaassavakka:

Ullaakkut takkutinngitsoortarneq – ilinniartorpaaluit takkutinngitsuukulasut ullaakkut makinnis-sartik ajornartorsiutigisarpaat. Ilinniartut ullaakkut nalunaaquttap akunnerinut ilinniartitsiviusunut sooq takkuttannginnerminnut pissutaasartut imaannerarpaat, nammineerlutik itersinnaasannginna-mik makillutillu, makikkusuttaratilluunniit. Pissutaasartut marluusut ilinniartunit atugaapput.

”Nalinginnaanerusarpoq atuaqatigiinni takkutinngitsoortoqartarnera taamaattoqannginneranin-gaanniit. Ukiumi nutaami aallartikkaanni ajunngivissumik aallartittoqartarpoq siullermeerlunilu sinnartooraanni ... annertusiartuinnaalersarpoq.”

Ilinniartut oqaluttuaraat qanoq ulloq unnuarlu mumittarnerlugit assersuutigalugu unnuakkut qara-saasialeralutik, nuannallutik imaluunniit ikinngutitik asaatilluunniit ilagalugit. Oqaluttuaraattaq ullup unnuallu ingerlarngata uterteqqinneratigut iluaqutissartaa takusinnaasarnagu imaluunniit taa-maaliornissartik artortarlugu. Marlussoriarluni ajutoortoqareeraangat ingasatsikkaluttuinnarlarsar-put. Ilinniartut arlallit kingulliit taaneqartut akornanniittut ilinniarnermut takkussimannginnertik kanngsuutigalugulu ilerasuutigisarpaat allallutillu taamatut misigisimanerup qanoq suli annerusu-mik takkutinngitsoortarnermut pissutaasinnaasarnera, tassami ilinniarnermut takkutinngitsoortarne-rup ornigulluni oqallisiginissaa sapernartarmat.

Taamaapputtaaq ilinniartut ullaakkuinnaanngitsoq piffissanili allani takkutinngitsoortartut. Ataat-simut isigalugu oqartoqarsinnaavoq ilinniartut oqaluttuarigaat ingerlaannartumik nuannaarutissin-neqarluni, tassalu nuannalluni, qarasaasialeraluni, ikinngutit asarluunniit ilagalugit, pissarsinissaq pingaarnerusoq ilinniagaqalerniarluni ilinniarnermut peqataalluni tassuunalu siunissami periarfissa-qalerluni siunissami anguniakkat pingaarnernunik. Ingerlaannartumik iliuuseqarnikkut pissarsinis-samik siunertaqarneq siunissamut isiginninnermit pingaartitaaneruvoq erseqqinnerullunilu. Uu-ngaannaq isigaluni taamatut pissusilersornerup inuusuttut pissuserisartagaat ataatsimut isigalugu sianiutitut eqqarsartaatsimullu tunngatillugu ersiutaapput (Oreopoulos 2007). Ilinniartitaaneq ilua-qutissarsiniarluni aalajangiinertut isigineqarsinnaavoq. Tassa imaappoq ilinniarnertuunngorniartinni ilinniartut taamatut iluaqutissarsiniarluni aalajangiinermut taamatut angusaqarniarluni iliuuseqarnis-sap naammassinissaanut pissarsiassat oqimaalutarneqarnerat ilanngutissavaat. Qanittuinnarmut isi-gineq uungaannaq pissusilersornertut ersertarpoq, iliuusissaq aalajangerneqartarluni siunissaq isiga-lugu iliuuseqarnikkut pissarsiassat takujuminaammata isummerfigiuminaallutillu uungaannaarlunilu iliuuseqarneq imaaliinnarlugu pissarsiviusarluni.

”Sammissaqartariaqarpoq...anguniagassamik...eqqaasartagassamik ajornartorsiukujuleraanni.”

Inuuniarnermi illersuutissat siunissamik ungasinnerusumik eqqarsaateqarnarnerusut inuup kinaassusiata pilersikkiartorneqarnera ilutigalugu pilersinneqartarput. Tassa imaappoq inuusuttut ilinniarnertuunngorniarfinniittut taamaallaat siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ingerlassasut naatsorsuutigisinnaanngilagut, taannami taakkunani aatsaat ineriartuleramat. Tamannali ima isumaqanngilaq taakku siunissami anguniagaqarusunnertik nassaarisinnaanngikkaat. Ilinniarnikkut siunissami anguniakkat ilinniartunut erseqqarlussinnaapput piumassuseqarnerallu taamaammat annikissinnaalluni. Issuakkat kinguliiniittut qarasaasiakkut ilinniartumit ilinniartitaanernut suli akuusumit allagaapput paatsiveerusimaarnermillu misigisaqartarnermut assersuutaasinnaallutik:

“ – Imatut oqaatigisinnaavara amerlaqisunik takkutinnitsoortartut paasisinnaalluarakkit, immikkut pineqangajalivillutik imaluunniit immikkut pineqalereerlutik. Uanga ilinniartut ilagaangga immikkut pineqalereersimaqisoq anisitaanissannut ingerlaannarnissannulluunniit killeqarfik uteqattaarfigalugu.

Nassuiaatissaq ajornanngeqaaq: “Naluarput?” – naluara sooq taama takkutinnitsuuksulatiginerlunga.. amerlaqisunik aperineqartarpunga (pingaartumik angajoqqaannit kisiannili aamma iliniagassanut siunnersortaasumit assigisaannillu) nassuiaatissaqartinngilakkalu. Soorlumi tassa ilinniarfik pingaaruteqannginnerusoq. Eqqaamasinnaalluarpara meeqqat atuarfianni atuarallarama takkutinnitsuuksisaannarlunga qaqutiguinnarlu ullunik napparsimaffeqartarlunga. Kisianni tamanna atuarfimmi nalinginnaavoq – ullaakkut makittarluni anisarluni piffissarlu eqqorlugu takkuttarluni ilinniartitsivissanullu piareersimasarluni ilinniareersimasarlunilu. Massakku-mi?Ilinniakkerinissara eqiagaara (angerlarsimaffimmi ilinnianngisannarpunga, taamaallaat ilinniarfimmi), ullaakkut makissinnaanngingajavittarpunga ullunilu ingerlavigisanni sorpassuit allanngorsimapput meeqqat atuarfiannut naleqqiukkaanni.

- Qularinngilara allarpassuit uattulli misigisimasassasut; ilinniarnertuunngorniarfik atuarfiit ilagiinnaraat atuarfissaq erseqqinnanilu takkutinnitsoortarnerup suut kingunerisarnerai ilinniarnertuunngorniarfimmilu pitsaasumik atuarsimagaanni periarfissat suunersut??. isumaqarpunga IMMAQA ajornartorsiutaasoq Kalaallit Nunaanni inuusuttut eqqarsaatigivallaartanngimmassuk tamarmik ilinniartitaanissaat, taamaalilluni Kalaallit Nunaat ineriartornermi siuariartulersinnaammat.. - paasisinnaassavinga ? ;D”

Ilinniartup oqaluttuaraa erseqqinngitsoq ilinniartitaanikkut susoqarsinnaanersoq susoqassanersorlu. Erseqqittuaannartanngilartaaq takkutinnngitsoortarnerup ilinniagaqanngitsoornerullu suut kingunerissaneraat. Siunissami anguniagaasut tassani ima erseqqarlutsigaat siunnerfissaq nassaariuminaat-tarluni. Ilinniartumittaaq tusarneqarsinnaavoq ilinniartut akornanni soorluuna oqallisigineqartaler-simasoq ilinniartitaanerup ilinniarfiullu siunertaata soqutiginanngissusiat.

Tamatumuuna takuneqarsinnaavoq siunissaq ungasinnerusoq isigalugu ilinniarsimanerup sumik iluaqutissartaqarnera nalornissutigineqalaartoq, assersuutigalugu ilitsersuinikkut, paasissutissiisar-nikkut assersuusiortarnikkullu ilinniartut iliuuserisartagaat naammassinnillutik periarfissinneqarnis-saannut iluaqutissanngorlugit. Pissusissamisuginnartariaqarpoq erseqqillunilu iliuuserisartagaat iliuuseqarfigninnissinnaalersinnagit sunik kinguneqartarnerusut.

Nalunaaquttap akunneri atuannngiffiit – ilinniartut arlallit oqaluttuaraat assersuutigalugu ullaak-kut nalunaaquttap akunnerini marlunni atuarsimagunik aatsaallu ualikkut kingusissuklut unnukkul-luunniit atuaqqittussaallutik, taava angerlarallartarput aggeqqinnissartillu ajornartorsiutigisarlugu. Imaalluarsinnaasarporlu ullaakkut nalunaaquttap akunnerini atuarfissanut takkutissanani ualikkullu nalunaaquttap akunnerinut atuarfissanut taamaallaat takkuttarluni. Pingaartumik taamaattarpoq ilin-niartunut ilinniarfinniit nalunaaquttap akunnerata affaanik sivisunerusumilluunniit ungasissusilimmi najugaqartunut. Tamakku saniatigut ilinniartut unnukkut ilinniartitaasarsimasut oqaluttuaraat nalu-naaquttap akunneri taakku paarissallugit eqqortikkuminaattarsimasut angerlaqqereertaramimmi u-ternissaminnullu kajumissuseerussimasarlutik. Ilinniartut oqaluttuarput nalunaaquttap akunnerisa taakku sunngiffimmi sammisassat allat, nerisassiornissaq, meeqqat paarinissaat assigisaallu akornu-sertaraat, taamaammallu atorumasannngikkitik. Tamatuma kingunerisinnaavaa ilinniartut taakku ilinniagassani ataasiakkaani takkutinnngitsuuqulasaqisut taakkunanilu malinnaanissaminnut ajornar-torsionerusarlutik. Nalunaaquttap akunneri atuannngiffiusut tamakku iluaqutaasinnaagaluartut tas-sami ilinniartut ataatsimoorlutik suliassaminnik allannissaminnut ilinniarnissaminnullu periarfissa-qartarmata, amerlasuunut ajoqutaaginnartarput takkutinnngitsoortarnermillu kinguneqartarlutik.

Tunniussisarnerit takkutinnngitsoortarnerlu – Ilinniartut ilaat takkuttanngillat nalunaaquttap a-kunneranut atuartitsiviusumut pineqartumut allattarissanik tunniussassatik sularisimasannnginna-mikkit imaluunniit suliassatik ataatsimut isigalugu tunniussimannnginnamikkit. Ilinniartoqarpormi arlalinnik naammattutut misigisimannngitsunik tunniussimannngikkaangamillu ima kanngusutsigi-sartunik takkutinnngikkunik ajunnginnerutittarlugu.

Pisimasunik assersuut 1

Ilinniartuq 19-inik ukiulik, illoqarfimmit mikinerusuminngaanneersoq ilinniartut ineqarfianni ineqarsimasoq. Danmarkimi efterskolimiissimasoq.

Ilinniartup pisortat oqaloqatigeriarlugit ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarnini 2. G-mi taamaa-tippaa, tassa taamaateqqullugu siunnersorneqarami. Ilinniartuq 1. G-mi allakkatigut mianersoq-qussutisinikuuvoq.

Ilinniartuq isumaqanngilaq ilinniarnertuunngorniarfimmi aallartinneq artornartuusoq kisiannili suliasat tunniussassat suliariniartarnerat attorsaatigalugu. Allaaseraa paasiuminaatsillugu qanoq ililluni taakku suliarisassanerlugit. Pingaartumik oqaatsinut tunngatillugu ilinniagassat tunniunniartarnerat ajornartorsiutigisarsimavaa.

Ilinniartup ilinniaqatigiittarnissamik neqeroorut atunngilaa nammineerlunili ilinniagassani suliariniartarlugit ikinngutiminilluunniit ikiorneqartarluni.

Ilinniartuq suliasaminik kinguaattoortalerpoq ilinniartitsisunullu ilerasuuteqalerluni. Pingaartumik ilinniagassami ataatsimi ilinniartitsisumut pissutsit ajorserujussuarput. Ilinniartup ilinniartitsisoq sukangasoorujussuartut isigisalerpaa ikiorneqarumallunilu aperinissani qunugilerlugu. Ilinniagassami tassani suliaqartannginnermik pissuteqartumik ilinniartuq ilinniagassami nalunaaquttap akunnerinut atuartitsiviusussanut takkutinngitsoortalerpoq. Takkutinngitsoortarnerit suliaqartannginnerlu ataatsimut isigalugu 2. G-mi annertusiartuinnaalivipput.

Ilinniartup allaaseraa ulloq unnuarlu qanoq mumittarnersut qanoq ilillunilu utertillugit uterteqqinnissaat artornerini. Ilinniarnermi ilitsersuisartuq oqaloqatigisimavaa ilinniartup taamatut oqaloqatigiinnermik paasinninnera tassaalluni 'ilungersortariaqarluni'. Taamaattoq suliasat angumerinissaannut aamma ullup unnuallu mumeqqinnissaannut nukissaqanngilaq. Annertunerujartuinnartumik kannagusukkiartuinnarpoq tassungalu atatillugu takkutinngitsuukulanerujartuinnalerluni.

Ilinniartup taamanikkut oqaloqatigiganni ilinniarfigisimasamini takkutinngitsoortarnermut malittarisassat ilisimangilai.

takornartaanngilaq. Ilinniartut tamakku allanik pissuteqarlutik takkutinnitsoortarput. Ilinniarfinnit oqaatigineqartartut ilagaat ilinniartut taakku ilinniakkaminnik ineriartormik amigaateqartut. Aataatsimut isigalugu ilinniartup takkukkusussuseqarnera atuaqatigiinni ataqatigiinnermut attuumassuteqarpoq taamatullu ilinniartitsisumut attaveqarnermiilluni. Takkunnissaq allallu ilaginissaat qilanaarigutsigu taava takkuttarpugut. Ilinniartitsisup ilinniarnermi avatangiisit toqqissisimanartut pilerissimappagit, tamaasa inissaqartillugit taava ajornartorsiutaanaviannngilaq kukkusumik oqartoornissaq oqaatiginninnissamilluunniit ajornartorsiuteqarnissaq, taaamaakkaangat ilinniartut ilaasa takkunnissaat ajornannginnerusarmat.

Ilinniartitsisumut attaveqarneq – ilinniartut ilinniarfinni ilinniagassanilu suut ajunnginnersut ajornersullu oqallisigigaangamikkit taava ilinniartitsisoq oqallisigikkajuttarpaat. Ajoraluartumik oqaluttuarpaalussuaqarpoq ilinniartitsisunut ataasiakkaanut attaveqarneq qanoq ajortigisarnersoq, arlalilit piffissami aalajangersimasumi nalunaaquttap akunnerinut atuartitsiviusunut taakkununga takkutinnitsuuinnartarlutik. Paarlattuanittaaq ilinniartitsisunik ilinniartut isumassarsiffigisagaannik tatigisaannillu amerlaqisunik oqaluttuassaqarpoq. Inuttut attaveqarneq imaluunniit ilinniartitsisumut inersimasutut attaveqarneq pingaaruteqartorujussuuvortaaq, tassami ilinniartut amerlanersaat angerlarsimaffimminnit qimagussimasarmata ilinniartitsisorlu inersimasutut attaveqarfigisarlugu.

”Pingaarutilerujussuuvoq ilinniartitsisumut pissutsit qanoq innerat. Tamanna aalajangiisuusarpoq takkutinnitsoortarnermut ilinniagassanillu nuannarinninnermut. Naveersittuaannaraanni ..... nalunaaquttap akunnerinut ilinniarfiusussanut taamaattunut ornigunnissaq nuannertanngilaq. Eqqarsaatigiuagaalersarpoq: sorusunngilanga, sorusunngilanga.”

”Meeqqat atuarfianni ilinniartitsisoqarpugut pitsaasumik naliligaanissatsinnut siunissarissaarnissatsinnillu ilungersuutiginnittorujussuarmik. Ullut ilaanni ilinniartut affaat suliaqanngitsut isumalulerpoq isaalu qullinik immatserlutik. Taanna oqarpoq: Kiisa pitsaasumik naliligaanissarsi ilungersorlunga sulissutigiuaraluarlugu qatsuteqaara. Taamanikkulli pitsaasumik ingerlalerpugut. Suliassagut suliarisalerpagut. Tamannami ajunngilaq ilinniartitsisumut pingaaruteqarsimaguni.”

Ilinniartitsisumut attaveqarneq aserorneqartarpoq takkunermut takkutinnitsoornermulluunniit, suliassanut peqataanermut tunniussinermulluunniit atatillugu ilinniartut ilinniartitsisuminnit soqutigineqaratik misigisimappata. Ilinniartitsisoq atuaqatigiit inigisaanniit imaluunniit suleqatigiiaarluni

sulinermi sivisunerusumik peqanngitsillugu assersuutigalugu assiliortorniarluni allanilluunniit taava ilinniartut taamaaliortarputtaa. Ilinniartut malugisimagaangassuk ilinniartitsisut ataatsimoorluni isumaqatigiissutit eqqortinngikkaat taava tamanna ilinniartitsisup tungaaniit soqutiginninnginnertut nalilerneqartarpoq. Ilinniartut oqaatigaat tamanna nammineertariaqarnerminnut ersiutaasoq. Tamatumaa piomassuseqarneq annikillisittarpaa takkutinnngitsoornissarlu taamaalillunilu taamaatitsiinnar-nissaq annertusisittarlugu.

Attaveqatigiikkunnaartoqartarportaaq ilinniartitsisup ilinniartumik peqataaniarsarisumik takunninngitsoorneranik pissuteqartumik ilinniartup ilinniartitsisullu akornanni ungasillisoortoqaraangat imaluunniit ilinniartut nikanarsagaasutut, assigiinngissitaasutut immikkoortitaasutulluunniit misigisimagaangata. Soorlu ilinniartitsisup ilinniartut aqqinik ilisimaarinninnera isumaqarsinnaavoq taakku akuerisaasutut atuaqatigiillu ilaattut misigisimanerannik. Suliamik najuunnermilluunniit nersualaarneratigut misigisarput ilinniarfimmilinnissaqartitaallutik aamma 'ilinniartutut kinaassuseqarnerminnik' naammassinnissinnaallutik. Ataatsimut isigalugu matumani pineqarpoq ilinniartorpassuit ilinniartitsisoq namminneq ilinniarfimmilu inuunerminni malitassatut isigimmassuk. Naleqartitat malittarisassatullu akuerisat ilinniartitsisup saqqumilaartitai pitsaasumik ilinniartumit atulernerqarsinnaassapput ilisarineqarsinnaassallutillu annertunerpaamik atuutilersinnaaniassagunik.

Pingaartumik ilinniartunut inuttut suliasanullu tunngatillugu imminnut tatiginikilluinnartunut tunngatillugu erseqqissarneqarpoq taakkununga pingaaruteqarmat ilinniartitsisup assersuutigalugu qungujuttarnera, ilassinnittarnera, nersuisarnera qanoq innerannillu aperisarnera. Ataatsimut isigalugu ilinniartitsisup taakkununga pissuserissaartumik tunngavilersukkamilu oqaluttarnissaa. Ilinniartut ilaasa arlallit oqaatigaattaaq ilinniartitsisut sukangasuujunissaat ajorinngikkitsik. Tamannali imatut paasineqassanngitsoq ilinniartitsisoq isumalunnerussasoq ilinniartunulluunniit ajortunik oqalussasoq. Ilinniartut 'sukangasuujuneq' allaaseraat malittarisassat pillugit erseqqissuliortarnertut taakkulu unioqqutinneqartillugit kinguneqartitsisarnertut kiisalu malittarisassanik taakkununga malitsitsinertut. Tassa attaveqatigiinnermi pissusilersornermiluunniit sukangasuujuneq pineqanngilaq kisiannili ilinniartunut erseqqissuliorneq naligiissitsinerlu pineqarlutik. Ajattuinerlut malugineqarsinnaavoq inuttut attaveqarniarnermik kissaateqarneq akuerineqanngippat ilinniartullu kingunerisartagai tasaanerarpaat immaqa siunertarineqanngikkaluamik ilinniartitsisumut, ilinniagassamut ilinniarfimmullu ungasillinertut. Ilinniartut amerlanerussuteqarluartut oqaluttuarput ilinniartitsisumut pissuseqarneq aalajangiisuusartoq ilinniagassamik nakerinninnerannut nakerinninnginnerannulluunniit. Tassa imaappoq ilinniarnissamut nalunaaquttallu akunnerinut ilinniartitsiviusunut takkuttarnissamut piomassuseqarnerannut ilinniartitsisup ilinniartullu attaveqarnerannik annertuu-

mik pissuteqartartoq. Allaaserineqartuni arlalinnik oqaluttuaqarpoq ilinniartitsisut ataasiakkaat ilinniartut imminnut isigisarnerannut ilinniartutullu kinaassuseqarnerannut pingaaruteqarnerannik oqaluttuarinnittunik. Taamaalilluni ilinniartitsisoq assigiinngitsorpassuartigut ajunngitsuni ajortunilu maligassiuisuusarpoq peqatigitillugulu inuk ilinniarfimmut ilinniagassamullu ilisarnaataalersarluni. Ilinniartitsisuttaaq pingaaruteqarnera sakkortusisarpoq inersimasutut taakku attaveqaataasaramik kisiartaallutillu qanittuminni ilinniartitaanermi avatangiisinut malitassaasarlutittaaq, ilaqqat ilinniartitaanerup ingerlanerani toqqaannartumik maligassiuisuukkajunngimmata.

Inooriaatsimik pissuteqartumik takkutinnngitsoortarneq – Ilinniarfiit ilinniartullu malugisarpaat ilinniartut akunnerminni inooqatigiittut attaveqarneri taamaatitsiinnartarneq pinngitsoortinniarlugu pingaaruteqarluinnarmata. Inuit ataasiakkaat ima uivertitsilersinnaatigisarput allat piiginnartariaqalertarlutik. Paarlattuanittaaq inuit ataasiakkaat atuaqatigiit inooqatigiinnerminni taamaalillutillu ilinniagassanut tunngatillugu ingerlalluartuunerannut pissutaasarpud. Atuaqatigiinni takkutinnngitsuu-kulasoqaraangat taamaatitsiinnartoqakulallunilu ataatsimooqatigiinneq mangiarneqalersarpoq.

”Naak ilasseraartuusinnaasaraluaqalunga inunnut allanertanut tikikkuminaatsorujussuusinnaasarpunga. Isumaqarpunga Ilinniarnertuunngorniarfimmi tamanna ajornartorsiutit ilagigaat. Tasami atuaqatima avataatungaanniittuusarama.”

”Arlaannaataluunniit oqaatigisanngilaa atorsinnaasutit, taamaammat ilinnut illersortarputit allanik ingutsinikkut.”

”Ilasseraartuusariaqarpoq, kisiannili nalunaaquttap akunnerini atuarfiusuni oqalunnissaq ajornartorsiutaasarpog allanit paatsooqqajaaneqartaraanni.”

Ilinniartut ineqarfianni nakkutilliisoq oqaluttuarpoq ilinniartut ineqarfiini ilinniarfinnilu annertoorujussuarmik qinngasaarisogartartoq ingutsisoqartarluni pisimasunillu assersuummi matuma kingulia-niittumi takusinnaasatsit inooqatigiinnermi atugarissaannginneq taamaatitsiinnarnermik kinguneqarsinnaasarpog.

Pisimasunik assersuut 2

Ilinniartooq, 19-inik ukiulik, niviarsiaq. Illoqarfimmit anginerusumeersoq. Angajoqqaamini najugalik. AFS-ernikuusoq.

1. GU-mi ilinniartuusimasooq. Aallaqqaataaniilli qaffasilluinnartunik nalilerneqartartooq nalunaaquttallu akunnerini ilinniartitsiviusuni aalaniataarluinnartartooq. Ukiulli ingerlanerani pissusilersornini allangortippaa takkutinngitsuukulaleqaluni naliliinerillu appariartulerlutik.

Ilinniartooq imminut misigisimasarpoq atuaqatigiinni inooqatigiinnermi ataatsimoornerup avataaniilluni. Isikkuni allangortinniartarpaa naleqqussarniarluni. Misigisimasarportaaq ilinniartitsisunit ajattugaalluni isummani malillugu nappaagaangami oqalunnialeraangamiluunniit piaaralutik iliuuseqartannimmata. Ilinniartooq nalaataminik assigiinngitsunik oqaluttuarpoq ilinniartitsisunit immikkoortitaalluni misigisarsimalluni. Assersuutigalugu ilinniartup oqaluttuaraa inuuissiorsimani, kusanartunik atisalersorsimalluni ilinniartitsisorlu “taamaallaat” imatut oqaannarsimalluni: “Atisanuku suut atorpigut?” Ilinniartitsisup maluginiarsimanngilaa oqaluttuarimmagu inuuissiorluni.

Ilinniartup ilinniartunut ilitersuisartut marluk assigiinngitsut ornissimavai. Aappaanit tarnerluuteqarnini pissutigalugu tarnit pissusaannik ilisimasalimmut innersuunneqarluni. Aappaanit ukiup naanerani ilinniarnertuunngorniarfimmit ilinniarunnaaquneqarluni. Tarnit pissusaannik ilisimasalimmik ikiorneqarumalluni saaffiginninnermini taamatut ikiorneqarnissaminik itigartinneqarpoq. Taamaateqquneqarnerminik akissuteqarneq ilinniartup ajattuinerlut paasivaa. Oqaluttuarpoq ilitersuisartup pissutaasoq ilinniakkamik allangortitsinerlut allakkaa, taanna isumaqarami ilinniarfik taanna ilinniarfigissallugu artussagaa.

Atuaqatigiinni ingerlalluannngitsutut allaaserineqarsimasuni amerlasuukkaarluni immikkoortitaartarnerit takussaakkajuttarput. Assersuutissaavoq atuaqatigiit ukioq siulliup naalernerani, affaat taamaattissimasut. Ilinniagassanut tunngatillugu ataatsimoorlut nukittuut ilaapput tamarmik efterskolemiissimasut paarlaasseqatigiissimasulluunniit ataatsimoorlutik sinnerilu ataasiakkaarlutik marlukkuutaarlutilluunniit inimi siammarsimallutik issiasarput. Ulluni misissuiffiusuni atuaqatigiit pingajorarterutaat ataatsimut isigalugu takkutinngitsoorput. Ilinniartut oqaluttuaraat atuaqatigiinni allat susasarerpiannngikkitik.

Pingaaruteqarluinnarpoq ilinniartut ataatsimooqatigiit ilaattut misigisimanissaat, akunnerminnini ilinniarnissamut, toqqissisimanissamut siunnersorneqarnissamullu annertunerpaamik sunniivigeqatigiittaramik. Tamanna ilinniarfiinnarmut atuutinngilaq, kisiannili aammattaaq ilinniartut ineqarfii-nut. Avataaniittutut misigisimagaanni tamatuma kingunerisinnaavaa takkutinngitsoortarneq, tassami persarisassatut toqqissisimananilu misigisimanartarami takkutinngitsuuinnartarlunilu. Ilinniartut ineqarfiini nalinginnaavoq ilinniartut ilaasa inini ataatsimoortarfinni sammisassanut peqataasan-ginnerat. Iniminni kisimiiginnartartut inooqatigiinnermi ataatsimoornernut annertuunut peqataak-kajunngillat. Ilinniartut apersorneqartut amerlanerpaartaasa ikinngutitik inuunerminni inuttut pi-ngaarnerpaatut taavaat. Ikinngutit tassaasarpud siulliullugit ajornartorsiutiminnik oqaluttuuttagaat siullertut ikiortigisartagaat ilinniagassanullu ikiuunnerpaasartut. Inuusuttut ileqqulersornerannut tunngaviuvoq pingaartumik 'immisut ittunik' peqateqarnissaq. Tamatumani pineqarpoq allanut pe-qataanissat taakkunungalu ilaanissaq. Tamakku kapitali 5-imi erseqqinnerusumik itisilerneqassap-put.

Inuttut ajornartorsiutit – ilinniartuq assersuutigalugu siusinnerusukkut atonerluinermik, paari-nerlugaanermik allanilluunniit pissutsinik, eqqarsartaatsikkut qaangeruminaatsunik, ajornartorsiute-qaruni taakku takkutinngitsoortarnermut pissutaasinnaapput. Imaassinnaavortaaq ilinniartut piffis-sani aalajangersimasuni ilaqutariinni napparsimasoqarneranik, اساسamik ajornartorsiuteqarnermik assigisaannilluunniit pissuteqartumik ajornartorsiuteqartartut. Ilinniartunik ilitsersuisartut siunner-suisartut naliliineri aallaavigalugit ajoraluartumik ikinnerussuteqartut amerlaqisut taamaattuusarpud immikkut siunnersorneqarnissamik, nalinginnaasumik ilinniarnermut tunngatillugu ilitsersuinikkut suliarineqarsinnaanngitsumik, pisariaqartitsisut. Illoqarfiit amerlanersaanni taamaaliornissamut pe-riarfissaqarpoq, piffissarli utaqqiffiusartuq sivisuallaarpoq. Tamatuma kingunerisarpaa ilinniartunik tapersorneqartuugaluarunik ilinniarnermiinnut peqatigitillugu inuttut ajornartorsiutiminnik sulia-rinniutigalutik naammassinnissinnaagaluartunik annaasaqartarnerput.

Takkutinngitsoortarneq taamaalilluni malunniutaavoq pissutsit ilinniartumut pitsaanerpaamik i-ngerlannginnerannut immikkullu pingaartumik ilinniartumut 'ulorianarlutik', tassami takkutinngit-suukulajartortilluni 'makittarisseqqinnissaq' ajornarneruleriartortarmat, tassa ilinniartuq ilinniagas-sanut tunngatillugu kinguaatooqqajaalersinnaammat inuuniarnerminullu tunngatillugu allaaserine-qareersutut imminut nikanartittunngorsinnaalluni. Takkutinngitsoortarnermut pissutaasartut ataqati-giikkajupput sunniivigeqatigiinnerukkajuttarlutillu aamma ilinniartitsisumut ilinniartunullu allanut pissutsit annertuumik ataatsimut isigalugu pingaaruteqartarlutik.

4.1.2. Inuttut ajornartorsiutit

”Misigissutsit oqaluuserinissaat ileqqoralugu sungiusimannngilarput. Kamanneq oqaasertassaqartinnngilarput. Oqaluuserineqaqqusaannngilaq kannngunarlunilu.”

Nalunaarusiami 2010-meersumi oqaatigineqarpoq taamaatitsiinnartut 37 %-iinut inuttut ajornartorsiutit pissutaasartut (KIIIA 2010). Ilinniartuutit arlallit nalunaarutigaat utaqqsut allattorsimaffiniittut amerlaqisut imaluunniit ilinniartunut tarnit pissusaannut tunngatillugu siunnersorneqarnissamik pisariaqartitsisunut pissutsit allat pitsaanngitsut¹². Ajornartorsiut annertooujussuuvoq artorsaateqaraanni qaammatit sisamat – tallimat utaqqiinnartoqartarsinnaanngimmat taamaalillunilu ajornartorsiutit ataasiakkaat inuunerannut ilinniarnernullu suli annertunerusunik sunniuteqartussanngorlutik. Tamatumani ajornartorsiutit pineqarput pissutsimikkut ilinniarnertuunngorniartuup avataaniikkajuttut, kisiannili tamakku sunniutaat ilaatigullu imarisat ilinniartup ilinniarnermi sunik misigisaqartarneranut taakkuninngalu sunnerneqartarneranut sunniuteqartarput. Taamaammat imaappoq ilinniartut ataasiakkaat atugarisaat tapersorsinnaavagut allanngortissinnaallugillu naak taakku ajornartorsiutaannut tunngaviusumik pissutaasut pissutsinut ilinniarnertuunngorniartuup avataanniittunut tunngassuteqaraluartut.

Ilinniartunik ilitsersuisartut, ilinniartitsisut ilinniartullu tamarmik nalunaarutigaat ilinniartut ilarpaalussui annersumik minnerusumilluunniit inuttut ajornartorsiuteqartut. Tassa imaappoq ilinniartut ilaqarput ilinniagaqarnermini pissutsini, ilinniartut ineqarfiini ilaannikkullu ilisimasalinnik siunnersorneqarnissamik immikkut pisariaqartitsisunik.

Ajornartorsiutit pissutsimikkut ilungersunassutsimikkullu allanngorarput. Inunnik oqaluttuaqarpoq asasanik aliasuutiniit, atoqatigiinnikkut atornerluinernut aamma imminut toqoriaraluarnernut. Ilinniartut inuunermik ilaanni ajornartorsiutinik nalaataqaraangamik taava tamakku misigisanut allanut ilaliullutik tunillaassortarput. Assersuutigalugu inuttut artornartorsiutillit nukissaminnik soqutiginninnerminnullu ima nukillaarsagaatigisarput ilinniarnissaraluarat, ullup unnuallu ingerlarngat siunissamilu anguniakkat paasissaajunnaartarlutik.

”Ajutoorpunga asasara unimmat angajoqqaannillu ajornartorsiuteqarama. Ilinniartut ineqarfianut nuukkusukkaluarama kisiannili inissaqarani. Qamuuna ajutoorpunga. Angajoqqaalluunniit,

---

¹²Assersuutigalugu illoqarfinni arlalinni ataasiinnarmik siunnersorteqartarput, tamanna ajornartorsiutitaqarluni, ilinniartuq inummut tassunga tatiginnilluni misigisimannngippat.

ikinngutit asasarluunniit isumaqatigiinngissuteqarfigiinnarlugit, taava tamarmik aserortarput. Nukissaaruttarpugut.... tamarluinnarmik ajutooqqalersarput.”

Tarnit pissusaannik ilisimasallit siunnersuisartullu ilinniartitaanernut sullissisuusut naapertorlugit toqqissisimaneq ilinniartunut taamaattunut pingaarutilerujussuuvoq. Imminnut tatiginikikkajuttarput imminnullu nalilersinnaasaratik; iliuutsitik ajunnginnersut. Ilinniartut taamaattut imminnut pisuutikkajuttarput imaluunniit allat tamanut pisuutitarilersarlugit.

Ilinniartuni paarinerlutaasimasuni inersimasunut tatiginnilernissaq ajornaatsuinnaasannngilaq. Inersimasut matumani ilinniartitsisoq akерlerisatut suleqatissarinngisatut isigineqakkajuttarput. Aappaatigut ilinniartoqarpoq ilinniartitsisumit akuerineqarnissamik ujartuisunik. Ilinniartup ingerlasimane-ra assersuutissaavoq qanoq ililluni ilinniartoq, ilinniarnerninik naammassinnikkusuttoq sakkussaqarsimannginnersoq taakkuninngaluunniit pissarsisimanani, arlaleriarlunilu taamaatitsiinnartarluni ajorsartitaasarlunilu.

Pisimasunik assersuut 3

Ilinniartoq, 20-nik ukiulik, nukappiaq. Illoqarfimmit anginerusumeersoq. Ilinniartut ineqarfianni najugalik.

1. GU-mi atuarsimasoq, kisiannili anisitaasimasoq inimini pequtinik aserorterisimanerninik pissuteqartumik.

Aappaaguani ilinniarnertuunngorniarfimmi allami aallartippoq. Tassaniilluni maajip tungaanut ilinniartut ineqarfianni ineqartunut allanut kamaassilluni ajortuliorluni. Ilinniartoq ingerlaannartumik anisitaavoq.

Ilinniartoq ilinniarnertuunngorniarfimmu qinnuteqarpoq tulliani augustimi aallarteqinniarluni.

Ilinniartoq pitsaasunik karaktreqarpoq pingaartumik pinngortitalerinemik ilinniagassani takkuttinnngitsuukulasuunanilu. Ilinniartitsisunut attaveqakulaartuuvoq inooqataanerninili ingerlalluarunnaarsimalluni. Ataatsimoortarfiit avataanniittoq kisimiilluni issiasoq takuneqakkajunnerusarpoq.

Sumunuku ilinniartut ingerlateqqittarigut aamma takkuteqqittartunik nammineerluta pilersitsisarpugut, inuttut ajorsarsimasunik taamaatitsiinnartartunillu nangitsisitseqqittarpugut? Sunik periarfissaqarpugut imaluunniit taamatut taamaatitsiinnartartunik ingerlatitseqqittarneq pinaveersimatinniarlugu ilinniartut tapersersortassavagut? Paasisimasariaqarparput ilinniartunut ataasiakkaanut sunik akisussaaffeqarnerisugut. Ilinniartut taamaattut inooqataanermanni tapersersorneqarnissamik atorfissaqartitsipput taamatullu siunnersorneqartariaqarlutik. Ilinniartut taamaattut inissaqartinngikkutsigit taava qanoq iliorluta ikiorneqarnissamut pisariaqartitaannut ikiortassavagut. Periaasissat erseqqisusariaqarput ilisimasariaqarlunilu periarfissat atortussallu suut ilinniartut tapersersorneqarnissaannut atorneqarsinnaanersut, taamaalillutik pinaveersaartitsiniutit akulloqqullugit nakkartannginniassammata.

4.1.3 Angerlarserneq

Ilinniartut arlallit, ilinniartut ineqarfiini sulisut ilinniartunillu ilitersuisartut nalunaarutigaaq ilinniartut ilarpaalui angerlarsertartut. Tunngavilersuisoqarsinnaavorli angerlarserneq ersiutaakkajunnerummat taamaatitsiinnartarnermut pingaarnertut pissutaanani soorluttaaq takkutinngitsoortarneq taamaattoq. Angerlarserneq ersiutaavoq allat ilinniartup inuunerani ilinniartitaanerullu avataani pitsaanerpaamik ingerlannginnerannut. Ilinniarfiit ilaanni ilinniarfiup iluani misissuinerup ersersippaa angerlarserneq taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartut annikinnerit ilagigaat tassani taamaallaat 5 %-iisa taamaatitsinerumt pissutaasutut taasimallugu. Paarlattuanik inuttut ajornartorsiutit 30 %-inut taaneqarsimallutik, ilinniagassamik kukkusumik toqqaasimanerit 20 %, takkutinngitsoortarneq 20 % aamma piumassuseqannginneq 15 %-itut amerlanerpaanik taaneqarsimapput taamaatitsiinnartarnermut pissutaasartutut (Mielec et al. 2004).

Ilinniartut arlallit aallarteqqaarsimalerminni toqqissisimanermik tapersersorneqarnissamillu amigaateqartarput. Angerlarserneq ukioq siulleq ilinniartunut imaluunniit ataatsimut isigalugu illoqarfimmut nutaamut nuussimasunut artornarnerpaasarpoq, taakkumi inuunerminni attaveqarfissarsiornerminnut avatangiisinilu nutaani toqqissisimanermik ujarlernerminnut nukinnik atuisariaqartaramik.

”Ineqarfimmi pissutsit tassanilu ineqartut akornanni pitsaanerulerpata itersaasoqartalerlunilu aaqqissagalarput. Ilaqutaqanngikkaanni ineqatit ilaqutarineqalersarput.”

”Angerlarserneq taamaatiinnartarnermut pissutaasarpog pingaarutilik. Taamaammat ukioq siuleq amerlasuunik sammisassaqartitsisoqartariaqarpog ilinniartullu ineqarfiini, taamaalilluni inooqatigiinneq nukittorsarneqassammat. Ilasseraartuunissaq pingaaruteqarpog. Inuit inunnut allaner-tanut illasseraartanngillat uterumaannartarlutillu”.

Ilinniartog oqaluttuarpoq taamaatitsinnerminut pissutaasog ilinniarfimmi ilinniartullu ineqarfiini aallartinnerliornini. Isumaqarpog inuit inussiarnersuugaluartut oqaloqateqartarnanili. Tamakku saniatigut angutaatini ajornartorsiutigaa nunaminnilu nukaa qitornartaarsimalluni, taamaammat taanna ilagerusunerullugu. Ilinniartunik ilitersuisartog oqaluttuarportaaq malugisinnaasarsimagini ilinniartunut amerlasuunut ilisimaarisanut ilisimaarinngisaniit utiinnartarneq oqinnerusartog.

Ilinniartut tamarmik angerlarsertanngillat. Ilaasa angerlarsimaffimmik ingerlalluannginnera pissutigalugu. Saqqummiussani pingaarnertut ilaqtariit assigiinngitsut marluk allaaserineqarput:

- 1) Ilaqtariit, ilinniartumut tapersersuilluarsinnaasut ilinniartut angajoqqaaminik atorfissaqartitsilernerani
- 2) Ilaqtariit, ilinniartup angajoqqaaminik qimatsinissaminik atorfissaqartitsinermini¹³ ilinniartup kissaatigisaanut akornutaammata taamaalillutillu inuusuttup ineriartornissaraluanut kinguarsaatalutik.

Ilinniartunik ilitersuisartunit allaaserisanillu tatiginartuni takuneqarsinnaavoq ilinniartorpaalussuaqarmat ilaquttaminnit qimatsinissamik pisariaqartitsisunik ilinniarfimmi pitsaanerpaamik ingerlasinnaajumallutik. Imaassinnaavoq angerlarsimaffimmi amerlavallaartut imaluunniit assersuutigalugu atonerluinermik immikkut ajornartorsiuteqartoqarmat. Oqaatigineqareersutuulli inuusuttunut illoqarfinnit ilinniarfeqarfinneersunut ilinniartut inaanni inissaqartitsisoqakkajunngilaq, tamannalu ajornartorsiutaavoq. Ilaquttat ilinniartut sumiissusersiniarnerannut pingaaruteqarput. Soqutigisaqarfiullu taassuma dunkit benziinaasiviit immersinnaavai imaarsinnaallugillu, pissutsit ilaquttat iluanniittut ingerlanngippata. Soqutigisaqarfik taanna taakku toqqaasarnerannut piumassuseqarnerannullu annertuumik sunniuteqartarpoq. Assersuutigalugu ilinniartoqarpog qatanngutiminik Danmarkimut ingiaqatiginnittumik angerlaqatiginnittumillu naak tamanna isumaqaraluartog ilinniartitaanernik arlalinnik taamaatitsinissaminik. Ilaannikkooriarluni ilinniartut taamaatikkaangata tamanna piumassuseqarani ilinniarnermik taamaatitsinerusanngilaq kisiannili naleqartitanik allanik qanittu-

---

¹³ Atonerluinermik imaluunniit ilinniartup pisariaqartitaanik paasinninnginnermik pissuteqartumik

mik ilaqtutanut illoqarfimmullu angerlarsimaffigisamut atassutaasunik nammineerluni toqqaanerularluni. Ilinniartut apersorneqartut ilaasa ilaqtutat qanigisat illoqarfianni najugaqarsinnaanertik naleqarnerutittarpaat ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarnissaminninngaanniit.

4.1.4 Ilinniartut ineqarfiini ajornartorsiutit

Pingaarnertut oqaatigineqarsinnaavoq ilinniartut ilaat ilinniartut ineqarfianni ineqartillutik ajornartorsiuteqartarmata – pingaartumik ukioq siulleq ilinniartuusut ilinniartullu allat angerlarsimaffimminnit nuukkusuttarlutik nammineerusussuseqarnerminnik imaluunniit angerlarsimaffimminni ajornartorsiuteqarnerminnik pissuteqartumik. Angerlarsimaffimminni najugalinnit apersorneqartunit angerlarsimaffimminni najugaqarnerminnik naammaginninngitsunit assersuutigalugu oqaatigineqartarpoq angerlarsimaffimmi ilinniagassat suliarinissaannut eqqissimatitaanissaq ajornakusoortarpoq amerlasuunik qatannguteqarsimagaangamik. Amerlasuujulluni illoqatigiikkaanni angerlarsimaffimmi amerlasuunik pisussaaffeqarnartarportaaq ilinniarnissamullu piffissaaleqinartarluni. Ilinniartunik ilitsersuisartut nalunaarutigaaataaq ajornartorsiutaammat allaneersut kisimik ilinniartut ineqarfianniissinnaatitaanerat. Nalaataqartarputtaa inuusuttut ilaat ilinniartut ineqarfianni najugaqarunik pitsaanerussagaluartoq illoqatigiit amerlasuut akornusersuinerpassuallit pisussaaffittallilu qimallugit imaluunniit angerlarsimaffimmiit inuusuttup ilaqtutaminik ajornartorsiuteqarfigisaanniit qimagullutik.

Misilittakkanut tunngatillugu atortussani ilinniartunik assersuutissaqarpoq meeqqamik meeqqerivimmi inissaqannginneranik pissuteqartumik ilinniarnerminnik taamaatitsinnartariaqartarsimasunik imaluunniit anaanatut, ataatatut meeqqatik ilagalugit ineeqqami najugaqartussaasimagaangamik. Assersuutissaqarportaaq anaanamik kisimiittumik ilinnialerusuttumik kisiannili ilinniartut ineqarfianni inissarsisinnaanngitsumik tassami illoqarfimmi ilinniafiup sumiiffigisaani najugaqarami. Ajoraluartumik ilinniarnersiutit nalinginnaasumik ineqarnermut akiliutissanut meeqqanullu marlunnut naammangillat. Saniatigut sulisariaqarpoq aningaasat naammattunngortinniarlugit taamaalillunili ilinniakkaminik suliassani suliarinngitsoortarlugit. Ilinniarnini taamaatiinnassallugu toqqartariaqalersimavaa.

Tamatumanissaaq assigiinngiaartupilorujussuupput. Ilaat ilinniartut ineqarfianni najugaqarsinnaanngillat allat taamaakkusupput, kisiannili ilinniartut ineqarfiini inissaqartinneqaratik, taakkumi allaneersunut inissarititaammata. Ilinniartut ineqarfiinut tunngatillugu ajornartorsiutit pingaarnertit ilagaat kapitali 3-mi taaneqartutut taakku naammanginnerat ilarpassuisalu nutarterneqarnissaat

aserfallatsaalineqarnissaallu amigaataalluni. Ilaat isatigassaannanngornikuupput ilinniartunullu suli atorineqarlutik.

Ilinniartuunni arlalinni imaappoq inissaaleqinerup kingunerisarlugu ilinniartut ilinniarnermik aallarteqqaarnerani arlaleriarlutik nuuttariaqartarlutik, ilinniartut ineqarfiini inissaqalernera ilutigalgu. Ilinniartoqarsimavortaaq assersuutigalugu umiartortut angerlarsimaffiini ineqartinneqartariaqarsimasunik inissaqalernissamik imaluunniit ilinniartut ineqarfiini inissaqartinneqalernissamik tungaanut alla ilinniarnernerup aallartinneranut takkussimanngippat imaluunniit ilinniarnerninik taamaatitsiinnarsimappat, taamaalilluni inimik atorneruttoqarluni. Pissutsittaaq imaattarsimapput ilinniartut tikikkamik inissaminnik tunineqartarsimanatik imaluunniit inissaat suli piareersimasarsimanatik. Ilinniartut nooqattaartariaqaleraangamik arlaleriaqalutillu inunnut nutaanut sungiussiniartariaqaleraangamik eqqarsartaatsimikkut nukipparujussuarnik atuisarput. Arlallit oqaluttuaraat ilinniartut ineqarfiini toqqissisimasaratik ilinniartut ineqarfiinilu allani ikinngutiminni illoqarfimmiluunniit ilaqqutaminni sinngumasarlutik. Angajoqqaat oqaluttuarpot:

”Taamaatitsiinnartittariaqarsimavarput ineeqqanut assigiinningsunut amerlavallaanik nooqattaartitaaneranik pissuteqartumik.”

Oqaluttiarineqartarput inuit pigisatik nerisassaaitillu tillitsittarsimagaat. Ukioq siulleq ilinniartuusup paasilersimavaa ukiut pingajussaanni ilinniartoq ilinniartut ineqarfianni inigisaminut matuersaaqartoq. Assut toqqissisimajunnaarutigaa ilinniartullu ineqarfianni ilinniartitsisumut ilinniartunillu ilitsersuisartumut saaffiginnilluni. Tassani misigisaqarpoq pissutsit taamaannerannut akissutigineqartoq tassaammat taakku tamanna qanoq iliuuseqarfigisinnaanngikkaat.

Apeqqutinik akisiffissaq atorlugu misissuinermi ilinniarnertuunngorniarfiit iluarsaateqqinnissaanut taamanikkut suleqatigiissitamit suliarineqartumi paasineqartut ilagaat ilinniartut toqqissisimallutik misigisimanerisa taakkulu qanoq ilinniagaqartiginerminnik misigisaqartarnerisa akornanni ataqatigiittoqartoq. Taamatuttaaq ilinniartut ineqarfiini pissutsit ilinniartuunni atortut qanoq issusii ilikkagaqarnissamut pingaaruteqartut. Tamakkununga Ilinniarnertuunngorniarfik Qaqortumiittoq erseqqinnerpaamik assersuutissaavoq, tassani ilinniartitsinikkut pissarsiarineqartut nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermiit qaffasinnerungaatsiarlutik naak ilinniartuunni ilinniartut ilinniartuunni akornanni amerlanerpaagaluartut misigisimallutik meeqqat atuarfianniit ilinniagassanut tunngatillugu annikippallaamik piareersarsimallutik (KIIP 2007).

Ilinniartut ineqarfiini eqqiaasarnertaaq inuummarissuunermut taamaalillunilu ilinniagassanut tunngatillugu ineriartornermut tunngatillugu ajornartorsiutinik pilersitseqataasinnaavoq, kisiannili aamma taamaatitsiinnartarnermut tunngatillugu toqqaannartumik. Ilinniartut ineqarfiisa amerlanersaanni eqqiaanissamut aalajangersimasunik malittarisassaqqarpoq malinneqartussanik. Taamatut pisoqanngippat taava ilinniartut ineqarfiinit anisitaasoqarsinnaavoq. Tamatumani soorlu inerissimanninneq, inuttut ajornartorsiutit inooqatigiinnermilu ataatsimoorneq sunniuteqarsinnaasarput eqqiaanissaq suliarisinnaassagaanni. Ilinniartunut amerlasuunut ilinniartut ineqarfianniit anisitaanerutaaq kingunerisarpaa ilinniarnerminnik taamaatitsinerat, illoqarfimmi pineqartumi ilaqquttaminni najugaqarsinnaanngikkaangamik. Eqqiaanerup suliarinissaata ajornartorsiutiginerata saniatigut aamma imaalluarsinnaasarpoq ilinniartut angerlarsimasutut misigisimasanngimmata.

Ilinniartut ineqarfiisa ilaat ima aserfallassimatigisarput tamanna ilinniartunut sunniuteqartarluni tassani ineqarnertik tujormigisaramikku. Ilinniartup ataatsip oqaluttuaraa ikuallattoqarsimasoq pisutigalugu kiassaanni qalipanneqarsimanngitsoq paaginnaasoq takusinnaagamiuk. Allat oqaluttuaraat matutik alussaateeqqanik parnaartariaqartarlugit anartarfiillu issiavittaqqanngitsut. Ilinniartup oqaluttuaraa iserterami qanoq tukatsigisoq ineeqqami siniffik isasimavoq igaffimmilu erngup kuuffia atorsinnaanngitsoq. Toriitsuvoq inuit imminnut oqaloqatigiittannginnerat ilinniartullu ineqarfianni ilinniartitsisoq najuutinngisaannarpoq. Arlaleriarluni nooqattaarpoq isumaqarlunilu nuuffigisartakkamini ilisarimasaaqqannginnami artornartuusoq.

Ilinniartut tipi oquttoqarneralu naammagittaalliuutigisarpaat. Alersaannaalluni natikkut pisukkaanni nerisat sinnikui kunngillu inalugai uunneqqanngitsut tummaarineqartarput. Tamanna atuunersaavoq ilinniartut inaanni suleqatigiiffiunngitsuni ataatsimoornermillu misigisimaffiunngitsuni. Ataatsimut isigalugu takuneqarsinnaavoq ilinniartut inaat ingerlalluartaartoq inuit takusaraanni inini ataatsimoorfarfinniittut taakkunanilu katerisimaartartut. Tamannattaaq atuuppoq ilinniarfiit ataatsimoorfarfiini atuaqatigiillu inini atuarfiini.

Ilinniarfiit ilaannit ilinniartullu ineqarfiini sulisunit nalaanneqartarpoq ilinniartut ineqarfiini suleqatigiinnissaq ajornartorsiutaagaangat taamaatiinnartoqartarnera. Ilinniartut ineqarfiini inuunermi ilinniartut qanoq katitigaanerat aamma ilinniartut ineqarfianni ilinniartitsisumut imaluunniit ilinniartut ineqarfianni sulisunut pissutsit apeqqutaasarput. Ilinniarfiit ilaannit nalunaarutigineqarpoq ilinniartut inuusunnerusut ilinniartut ineqarfiini suleqataanissamut ajornartorsiuteqarnerusartut. Ilinniartup ataatsip oqaluttuaraa ilinniartut ineqarfianni nipiliortaqisut ilinniagassat suliariniarnerat ajornartorsiutaasarluni. Taamatuttaaq niviarsissat ilaat ataaseq inigisamini qiaannavittarpoq. Taanna tusaaneqarsinnaajuaannarpoq arlaannaataluunniillu qanoq iliuuseqarfiginngilaa. Ilinniartut ineqar-

fianni inuunerup taamaatiinnartarnermut sunniuteqarneranut assersuut pisimasunik assersuut 4-miippoq:

Pisimasunik assersuut 4

Ilinniartoq, 18-inik ukiulik, niviarsiaq, ilinniartut ineqarfianni najugalik, illoqarfimmit angineru-sumeersoq.

Ilinniartoq 1. G-p naammassinissaa qaammatinik marlunnik sioqqullugu ilinniarunnaarpoq. O-qaatsitigut piginnaasarissaarpoq akunnattunillu karaktereqarluni.

Ilinniartoq misigisimavoq ilinniartut ineqarfianni najugaqarneq artornartuusooq. Malugisimavaa ipertoqisoq, toriitsuulluni nipiliorfioqalunilu. Oqaluttuarpoq arlallit ilinniartut ineqarfianni qiakka-joqisut toqqissisimanatillu.

Ilinniartup misigisarpaattaaq ilinniartut ineqarfianni ataaseq sapigaqartutut pissusilersortartoq, taamaaligaangami anersaartorsinnaajunnaartarluni. Arlaannaataluunniit naluaa qanoq iliussaner-lutik ilinniartullu ineqarfianni ilinniartitsisut aggersarsinnaasarnagit. Napparsimasunik nuking-inartumik angallassissut qaaqqusariaqartarpaat.

Ilinniartoq oqaluttuarpoq ilinniarfimmi ilinniartullu ineqarfianni allanit qinngasaarneqartarluni sumiiffimmik aggerfimmilik, sunngiffimmili suliarisartakkaminik isikkuminillu pissuteqartumik. Ineeqqaminit anisannigilaq anartarfiliassagaangamilu nuannarinngittaqaqalugu. Oqaluttuarpoq ajor-neruleralluttuinnavilluni imminut tatigiunnaarluni tassanngaannarlu ilinniarfiliarnissani sussariun-naarlugu. Ilinniartunik ilitsersuisartoq oqaloqatigeqqaarnagu aninissani nalunaarutigaa.

Siuliini allassimasut pissanngippata ilinniartut ineqarfiini annertunerusumik nakkutilliisoqartaria-qarpoq tapersersuisoqarlunilu. Ilinniartup taassuma atugarisai ajornartorsiutinngorput ilinniartut ineqarfianni sinaakkutaasuunik, toqqissisimannginnermik inooqataanermilu ajattugaanermik pissu-teqartumik. Tamakku assigiinngitsut akornanni qanoq ataqatigiittoqartiginersoq sunniivigeqatigiit-toqartiginersorlu erserluppooq, kisianniliuna immaqa ajornartorsiuteqarfiit akunnerminni immin-ut sakkortusaaqatigiittartut. Taamatuttaaq ajornartorsiutaavoq ilinniartup ilinniarunnaarnarluni

nalunaaruteqalinnginnermini atugarisani pillugit arlaannilluunniit oqaloqateqarsimannginnera. Taamaalilluni nammineerluni ikiortissarsiunngitsoorpoq taamaammallu ilinniarfimmi qanoq iliuuseqarnissaq ajornakusoorsimassalluni. Tassani naammassiniagassaavoq naammattunik nukissaliisoqarnissaa ilinniartut ineqarfiini sulisunut ilinniartitsisunullu ilinniarfimmi ilinniartullu ineqarfianni inooqataanermi immikkoortitaasarneq sissuarniarlugu taamaalillutillu qanoq iliuuseqarfigisinnajumallugu.

Erseqqissarneqassaaq ilinniartut ineqarfii amerlammata eqqiaasarnermut, inooqataanermut ilinniartullu ineqarfianni sulisut piffissaqarnerannut nukissaqarnerannullu tunngatillugu ingerlalluarterujussuarnik, kisiannili tamatumani sianiginiagassaapput ilinniartut ineqarfiini pissutsit ingerlalluarpallaanngitsut.

4.1.5. Oqaatsit

Ilinniarnertuunngorniarfinni oqaatsit qallunaatut atornerarnerupput, tassami qallunaat ilinniartitsisuunerummata pisortaallutillu. Ilinniarfiit nalunaarutigaaq ilinniartut oqaatsinut pikkorinneruleriartortillugit atuaqatigiit suliarisartagaat qaffakkiartortartut. Ilinniartut amerlanerpaartaannut kalaallisut oqaatsit ilitsoqqussaapput qallunaat oqaasii oqaatsit tapertarineqarlutik, tamannalu ajornartorsiutitaqarsinnaasarpog ilinniartitsisut amerlanersaat taamaallaat qallunaatut oqaluttuummata ilinniartitsinermilu atortussat pingaartumik qallunaatut allagaallutik. Tamakkununga tunngasutigut ajornartorsiutit tassaannaanngillat oqaatsinut tunngatillugu piginnaasassat aammali tassaallutik qanoq annertutigisumik paasinissinnaaneq eqqortumillu oqaatiginnissinnaaneq. Oqaatsittaaq piorsarsimassutsimut tunngassuteqarput. Ilinniartunit issuakkat makku taamatut aporaaffeqarneranit misigisanut assersuutissaapput:

”Ilaannikkooriarlunga takorluugassianngorlugit oqaatigineqartut paasisinnaanngivittarpakka. Tassami qallunaatooraangatta...taakkumi allarluinnaagamik. Kalaallisooraangatta tamanna ajornannginnerusaqaaq, taamatut isumaqarpunga. Ilinniagassami ataasiinnarmi kalaallisut oqaluttarpugut, taamaammat kalaallit oqaasii puigorsinnaavagut. Taamaammat kalaallisoornermi paasinngitsuulaartarpugut. Tamanna paatsuunganalaartarpog.”

”Oqaatsit pissutaallutik nikanarsagaalluni misigisimanarsinnaasarpog. Naligiissapput taava allat paasinarnerrussagaluarpog.”

”Uannut...100%-imimmi uangaasarpunga kalaallisut oqalukkaangama. Arlaannik peqarsinnaasarpog qallunaatut ajornakusoortunik. 100 %-imik uangaasarpunga uanga silarsuarisanni kalaallisut oqalukkaangama. Qallunaatut oqalukkaangama piorsarsimassuseq allaasarpog ajornakusoorsinnaasarlunilu.”

Ilinniartog qallunaatut ajornartorsiuteqarpat taava imaaginnanngilaq ilinniagassanut tunngatillugu pisassat qanog annertutigisumik paasineqarnersut kisiannili aammattaaq imminut qanog isigisoqarnersog ilinniagassanilu ataasiakkaani ilikkagaqarnissamut piomassuseqartoqarnersog. Ilinniartut taamaatitsiinnarsimasut ilaat qallunaatut paasisarput kisiannili qallunaatut sukkasuumik akiniartarnertik imaluunniit oqaatsit taakku kukkuneqanngitsumik allannissaat ajornartorsiutigisarlugu. Taamaammatt oqaatsinut tunngatillugu ajornartorsiutit ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiutinut paarlaanneqarsinnaasarput.

Ilinniartut arlallit allaaseraat qanog isumakulunnarlunilu nukersornartigisarnersog imaaliinnarlugu qallunaatut oqalunniartarneq. Oqaluttuaraat misigisimalernartarmat sianiitsuulluni nikanarnerullunilu. Pingaartumik allat atuaqatigiinni qallunaatut pikkorinneruallaaraangata namminermillu siullilutik tamatigut akisinnaajuaannaraangata. Ilinniartup oqaluttuaraa qanog misigisaqarsimanerluni nammineq ilinniartitsisorlu paatsooqatigiikkamik. Ilinniartup nassuiarpaa atuaqatigiinni ilinniagassanut tunngasunik atuartitsisoqaraangat taava paasisarini pissutsinut ilisimariikkaminut tunngatillugu. Atuartitsissutigineqartumut apeqqtigineqartunut akissuteqaraangami apeqquteqaraangamiluunniit taava taamaaliortarpoq silarsuaq ilisimariikkani aallaavigalugu. Misigisimasannngilarli ilinniartitsisup paasisaraa qanog oqarnersuni imaluunniit soog taamatatut oqarnersog. Misigisimasannngilaq ilinniartitsisup ilisimagaa paasinaaaluunniit nammineq tunngavilersuutini taamaalillunilu ajattuinnartarlugu soorlulusooq atuartitsissutigineqartoq paasisimannngikkaa. Taamaaligaangat ilinniartog tatigineqanngitsutut misigisarpog pisinnaasaqarnerlunilu nalornissutigilertarlugu.

Ilinniartup taassuma misigisai piorsarsimassutsikkut naapinnermut ilinniarfinni pisartumut tunngalluinnarpup. Ilinniartitaanerup piorsarsimassusianut tunngatiinnarnagu kisiannili aammattaaq naggueqatigiittut kinaassutsimut tunngatillugu.

”Amerlaqisut oqartarput qallunaatut oqalussinnaannngikkaanni taava arlaannut periarfissarsisoqarsinnaannngitsog.”

*”Assigiinnigissutaa takusinnaangilara marluinnimmi oqaaseqarlunga peroriartornikuugama. Meeqqat atuarfianni qallunaatuunerusoq oqaluttarpunga ikinngutimalu ilaata oqarfigaanga: Il-
limmi kalaaliuvutit – kalaallisut oqalunniarit – qallunaatut oqaluttarnak. Assinganik akivara. Uan-
nummi soqutaanngilaq. Qallunaanimmi ikinnguteqarpungattaaq.”*

Ilinniartunut taamatut pisariaqartitsissagunartunut qallunaatut ilinniagassanillu allanik saniatigut ilinniartitsisoqartarnissaanik neqerooruteqartoqartarpoq. Neqeroorutigineqartut assigiinnigitsuusar-
put ilinniarfimmi sumiinneq apeqqutaalluni. Tamarmillu neqeroorutigineqartunik atuisanngillat.

*”Ilinniaqatigiittarfik atorsinnaassasimagaluarpara. Atunngilara ikinngutinnilli ikiorneqartarlun-
ga assigiinnigisorpassuimmi qallunaatut paasisinnaasannginnakkit. Ikinngutima kalaallisut ikior-
sinnaasarpaangga.”*

Ilinniartoqarpoq allaffimmiunik atuisartunik kalaallisut malittarisassanik piginnaatitaaffinnillu nas-
suaanneqarnissaminnut assersuutigalugu takkutinnigisoortarnerit oqaloqatigiissutigineqarnerannut
atatillugu, nalornigaangamikku assersuutigalugu qallunaatut ilinniartitsisunik pisortanilluunniit oqa-
loqateqarnerminni paasinnissimanerlutik. Ilinniartunik ilitsersuisartooq oqaluttuarpoq:

“Imaakkajuttarpoq ilinniarnertuunngorniarfimmi ukioq siulleq kalaallisuunerusoq oqaluttoqartarluni
ukiunilu tulliuttuni marlunni qallunaat oqaasii initunerujartuinnartarlutik. Ajornartorsiuterujussuu-
sarpoq qallunaat oqaasii atorlugit oqaatiginiagaq oqaatigineqarsinnaanngikkaangat. Pingaartumik
pissutigalugu ilinniartoqartarmat qallunaatut oqaasilinnik, taamaakkaangat allat tassani ajornartor-
siuteqalersarmata.”

Oqaatsinik arlalinnik atuisoqartillugu soorlumi ulluinnarni pissutsini ilinniarnertuunngorniarfinni
taamaattoq paasinnittaaseq allanngortarpoq, tassani ‘uagut’ aamma ‘taakku’ akornanni immikkoo-
ruteqalersarmat (Holm & Laursen 2010). ‘Uagoortortarneq’ imaqarpoq kinaassusersiunnginnermik
inumnullu tunngasunik ‘taakkoortortarnerlu’ kinaassusersiornerulluni nalunaarutininik saqqummius-
suinerulluni. Ilisarnaatit malunnarnerpaaffiat kikkut ilagineri malillugit allanngorartarpoq. Tassa
ilisarnaat ataaseq assersuutigalugu ilaquuttat akornanni angerlarsimaffimmilu malunnarnerpaasarpoq
allalu ilinniarfimmi atugaasarluni. Malunnarnerpaaffittaaq inuit kikkuneri malillugit allanngorar-
tarpoq. Taamaalilluni pissaaneq oqaatsinut ilaavoq oqaatsillu inuiaqatigiinnit avatangiisaasunit na-
leqartitaasarput.

Ajukkulluni misigisimanarsinnaasarpog oqaatsit iluamik atorluarsinnaanngikkaanni, paarlattuanik inuit ajukkuttutut isiginnissinnaasarpog oqaatsinik atuilluarsinnaanngikkaanni. Taamaammatt ilinniartitsinermit oqaatsit kalaallisuujuunerusarmata ilinniartullu amerlanersaat kalaallit oqaasiinik ilitsoqqussaralugu oqaaseqartuullutik, taakku ilinniakkamut, ilinniartitsisimut ilinniartitaanermullu ungasissutut imminnut misigisinnaasarpog. Ilinniartitaanissamut pisariaqarpog innersuussisoqakka-juttoqartarlunilu sammisanik, oqariartaatsinik, pisimasunik assigisaannillu ilisimasaqareernissamut. Tassa imaappog oqaatsit atorneqartarpog innersuussinermut tunngavissatut qassinik ukioqarneq, piorsarsimassuseq tunuliaqutaqarnerlu apeqqutaatinnagit assigiinngissinnaasumik. Innersuussinermi ilisariuminaatsitsisoqarpat tamatuma kingunerisinnaavaa allaanerunermik assigiinngissuteqarnermillu misigineq atuaqatigiit atuarfimmi inaanni, ataatsimoornermut ilinniartullu ataasiakkaat ilinniartitaanermut ilaasutut misigisimanerannut tunngatillugu tamatigut siunertamut naleqqutinngitsumik. Ilinniartut ilinniarnissartik 'itigartissinnaavaat', tamatumuuna nagguimmikkut kinaassusertik avissaartippagu immikkoortippaguluunniit. Ilinniartunut amerlasuunut ilinniartitsinermit oqaatsit qallunaatuujunerunerat ajornartorsiutaanngilaq, ilinniartunullu tamatuminnga ajornartorsiutilinnut tamanna piorsarsimassutsikkut kinaassutsiminnik assigiinngisitsinertut misiginarsinnaalluni. Taamaammatt oqaatsitigut pissutsini pissaaneqassuseq pigineqareertarpog ilinniartut ilaasa allanut iluaqutiginiartagaat. Pissaaneq taanna taassumalu atugaanera kiminngaanneersuujuaanarfeqartariaqanngilaq (Foucault 2006, 2008). Tassa imaappog oqaatsinik pissaaneqarnerussutaanik atuisut tunuanni pissaanermik atuinissaq siunertaanngilaq pissamaarutaananiluunniit, tamatumali ilinniartut ilaasa ajukkunnermik misigisimanerat peersinngilaa. Taamatut misigisimanerup ilinniartitsisumut ilinniartitaanermullu ataatsimut isigalugu attaveqarneq ungasilleqataaffigisinnaavaa. Tamanna ilinniartut piomassuseqarnerannik ingerlalluarnerannillu annikillisitseqataasinnaavoq taamaammallu taamaatitsiinnartarnermik ajornartorsiummut ilaallunissaaq.

4.1.6. Ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiutit

Ilinniartut apersukkama arlaannaataluunniit ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiutit ilinniarnerminnik taamaatitsinerminnut pissutaanerpaajusutut taanngilaat. Kisiannili ilinniartitsisut pisortalu tamangajammik taavaat ilinniartut amerlaqisut ilinniagassanut tunngatillugu piginnaasamikkut amigaateqartartut ilinniartinnut takkukkaangamik aamma ilinniariaatsinut pikkorissusissaq amigaa-tigisaraat. Allaammi ilinniartitsisut arlallit oqarput meeqqat atuarfianniit naliliinerni takuneqarsinnaasartoq ilinniartut ilinniarnerminnik attassisinnaassanersut taamaatitsiinnassanersulluunniit. Ma-

lugisimasarpaat ilinniartut efterskolemiissimasut paarlaasseqatigiissimasulluunniit ilinniagassanut tunngatillugu ingerlalluarnerusartut.

”Ilinniagassanut tunngatillugu piginnaasakitsut takkukkaangata taava ataatsimut isigalugu qaffasissuseq appariartarpoq ilinniagassatigullu anguniagassat ilinniarnertuunngorniarfimmi qaffasissusilittut angujuminaallisarput.”

”Imminut eqqarsaatigisinnaassuseqarneq inerissimangilaq ilisarnaatinillu ataasiakkaarinnissinnaassuseqarneq ajornartorsiutaalluni.”

Ataatsimut isigalugu ilinniarfiit tungaanniit isumaqartoqaqqajaasarpoq ilinniartut piareersimangippallaartartut meeqqat atuarfianniit takkukkaangamik. Taamaattoq aammattaaq taamatut isumaqarneq assigiinngiiaarpoq tassami ilinniartitsisut pisortallu ilaat isumaqarmata inuusuit ilaat tamakku ajunngilluinnaaqqinnaartumik ingerlasut. Ilinniartut namminneq ilinniagassanut tunngatillugu periarfissaminnik qanoq isiginninnerisa ilinniarfiillu taakkununga qanoq isiginninnerisa akornanni allaanerussut arlalinnik nassuiaatissaqarsinnaavoq. Ilinniartitsisut ilaasa ima nassuiarpaat ilinniartut imminnut eqqarsaatigisinnaassuseqarnerat immikkut qaffasissuunngitsoq. Pissutaasinnaasut allat tassaasinnaapput taakku ilinniartitaanermi piorsarsimassutsimik ilisimasaqanngitsut ilisimanagulu suut piumasagaataanersut.

Ilinniartut ilinniagassanut tunngasut ajornartorsiutaasannginnerannik isiginnittarnerannut nassuiaataasinnaasut ilagaat: 1) ilinniartut ilinniagassanut tunngatillugu annertuumik ajornartorsiuteqartut arlaannaataluunniit ilisimatusartoq oqaloqatigiumasimangilaa 2) ilinniartut ilinnigassanut tunngasut ajornartorsiutitut isigiumangikkaat, tamanna imminut nikanartinnermik kinguneqartarmat 3) tamanna ilinniartunut pingaaruteqannngitsoq. 4) inuuniarnermut tunngatillugu assersuutigalugu inuttut ajornartorsiuteqarnissaq ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiuteqarnerminngaanniit akueriuminarneruvoq, taamaammallu inuusuttut nassuiaatissatut ilusiliussaq taaneqartoq siulleq toqqartarlugu.

Allaanerussuteqarneq soqutiginaateqarpoq tassami ilinniartitsisut amerlasuut isumaqarmata ajornartorsiuterujussuusooq ilinniartut tikikkaangamik meeqqat atuarfianiit piareersimasannimmata. Tassani taagorneqarput ilinniartarnermik ileqquliussat, ilinniariaaseq – qanoq ilinniagassat, suliassat sularineqartarnerusut imaluunniit ulluinnarni qanoq pitsaasumik tulleriarisooqartarnerusooq. Kingulliit taaneqartut atortussani ilinniartuneersuni ilisariuminarnerupput, taakkumi misigisimasinnaasarmata

paasiniassallugu ajornakusoortoq ilinniagassat suliassallu qanoq pineqassanersut kiisalu peqqinnartumik ilinniarnermut tunngatillugu ullup unnuallu piffissamut ingerlatiinnarnissaa.

”Suliassaq nalornissutigigaangakku ...qanoq suliarineqassanersoq, taava tunniutinnigitsoortarpa-ra”

Meeqqat atuarfiata ilinniarnertuunngorniarfiullu suleqatigiinnerisa pingaaruteqassusianut tamanna tikkuussissutaasinnaavoq – ilinniagassanut ilitsersuisarnerinnaq pinnagu, kisiannili aammattaaq ilinniagassanut ataasiakkaanut atatillugu. Peqatigitilluguttaaq imaassimassaaq atuarfinit nukissanik annertunerusunik atugassiisoqartariaqassasoq ilinniartut ilinniartitaanermi piorsarsimassutsikkut imminnut nutaajusumut pissusilersortarnissaannut pitsaasumik piareersimaleqqullugit.

Ilaatigut ilinniartuq oqaluttuarpoq qanoq ililluni tunniussinissaminut kinguaattooraluttuinnarsimaneluni, tassami aallaqqaataani nalugamiuk taakku qanoq suliarineqassanersut. Naggataatigut suliassat 17-it sapaatit akunnerani ataatsimi suliarisussanngorpai ilinniarfimmii ginnarsinnaassaguni, taamaalioarsinnaanngittuaannarporli. Sammisaaq taamaattoq siusinnerusukku taaneqareersut takkutinngitsoortarnermut atassuteqarpoq, tassami suliassanik tunniussinngitsoorneq imaluunniit nammineq piginnaasaqarnermik upperinninnginneq takkutinngitsoortarnermik ingerlaqqikkaannilu taamaatiinnarnermik kinguneqarsinnaammat. Ilinniarnermik ilitsersuisartunit ilinniartitsisunillu paasineqartarpoq nammineq inuttut malinnaaviginnikkaanni assersuutigalugu suliassanik tunniunneqanngitsoortunik taava ilinniartut tunniussisartut. Tassani immikkoortikkuminaappoq ilinniartup ilinniagassanut tunngatillugu nukilaatsuuneranik, ilinniariaatsimut nukilaatsuuneranik imaluunniit nammineq sulinermini atugarisaminik aqutsiuminaatsitsinera tamatumunnga pissutaanersoq. Taamatut immikkoortitsinissaaq ilinniartitsisunut ilinniartunullumi naammassissallugu ajornakusoorsinnaavoq.

Matuma kingulianiittoq ilinniartitsinermi pissutsinit assersuutissaavoq apeqqutigineqarsinnaammat tamatumani oqaatsit, ilinniagassanut tunngasut, piorsarsimassutsimut imaluunniit ilinniartitsisumut attaveqarneq pineqarnersut:

Ilinniartitsisoq: Taakku paasivisigit? Arlaannaalluunniit oqaaseqanngilaq. Nipangersimangaatsiartoqareermat ilinniartitsisup ilinniartut ilaat toqqarlugu aperaa. Ilinniartitsisoq: Paasivigit? Nipangersimalaarpoq oqaaseqartoqarani. Ilinniartitsisup ilinniartuq isigiinnavippaa. ”Immannuagaa”, ilinniartuq akivoq. Ilinniartitsisup ilinniartuq isigiinnavippaa. ”Aappi”, ilinniartuq oqar-

poq. Ilinniartitsisup isigiinnavippaa. "Sukkavallaarpunga?", ilinniartitsisoq aperivoq. "Aap", ilinniartuq akivoq. Ilinniartitsisoq eqqartukkaminik taamatut sukkatigisumik ingerlaqqippoq siusinnerusukkut eqqartugareriikkani nassuiangivillugit. Piffissaq ingerlangaatsiareersoq ilinniartitsisoq aperivoq: "Sooruna aperisanngitsusi paasinngisaqaraangassi?". Akisoqanngivippoq ilinniartitsisorlu eqqartukkani nutaaq nassuiarlugu ingerlaqqippoq.

Assersuutikkut pissutsit takutinneqarput pisut arlallit ataatsikkut ingerlammata. Tassani kingusissukkut naatsumilluunniit akissuteqarnermut assersuutigalugu pissutaasinnaavoq ilinniartut imaluunniit ilinniartup ilinniagassamut tunngatillugu sammisaq paasisimangikkaat imaluunniit akissuteqarnissaminut piffissamik atuisariaqartut, ilinniartitsisorisartik toqqissisimanarinngikkaat imaluunniit ilinniartitsisoq sukkavallaamik oqalussimasoq. Pissutaarpiartorli unaasinnaavortaaq attaveqatigiinnermi piorsarsimassutsikkut ileqquni assigiinngissuteqartoqarnera imaluunniit perorsariaatsimi allaanerussuteqartoqarnera. Ilinniartitsisumut periarfissaqarsimagunangilaq pissutsit paaseqqissaassallugit, taannami ingerlaqqiinnarmat ilinniartut akissuteqarnerat soqutiginaq. Ilinniartunuttaaq ajornakusoorsinnaavoq paasiniassallugu tamanna isumaqarnerasoq ilinniartitsissutigineqartoq paasisimanginneritsik imaluunniit ilinniartitsisup paasisimannginneraatik. Ilinniartunut pingaaruteqarpoq peqataatinneqarnissaq tusaaniarneqarnissarlu.

"Ilikkagaqarnerpaasarpugut ilinniartitsisup isitsigut toqqarluta isigigaangatigut pissutsillu sukumiisumik nassuiarlugit."

Oqaatigineqareersutut ilinniagassanut tunngatillugu ajornartorsiutit ilinniartuni initunerpaajunngilat, ilinniartitaanernut imaluunniit taamaatitsiinnartarnernut atatillugu. Sammisassarsiorneranni tamatigut peqartuaannarpoq taakkununga imartunerusunik.

4.1.7. Ilinniagassamik kukkusumik toqqaaneq

Kapitalini 2-mi aamma 3-mi taaneqareersutut taamaatitsiinnartartut ilarpaalui ilinniagassamik allamik taarsiinermik pissuteqartumik taamaatitsiinnartarput. Tassani soqutiginaateqarpoq misissussallugu soq ilinniartut siullermeernerminni ilinniagassamik toqqaasimanersut aamma ilinniartuut qanoq iliortarnersut taamaatikkaangata. Ilinniarnissamut ilinniagassanullu ataasiakkaanut sunaana kajumissutigigaat. Ilaannikkooriarluni ilinniartut taakkuusanngillat kukkusumik toqqaasimasut.

Imaalluarsinnaavoq ilitsersuinermi, qinnuteqaateqarnermi tigusunermiluunniit periaatsitigut kukkusqarsimasoq. Imaalluarsinnaavoq ilinniagassaq toqqarneqarsimasoq illoqarfik ilinniarsiup sumiiffigisaa pissutigalugu imaluunniit ikinngutit taamatut ilinnialersussaammata. Angajoqqaattaaq tati-simannissimasinnaapput ilinniartoq angajoqqaamisulli ilinniagassamik kissaateqarsimanngikkaluarluni taamaakkaluartorli pinngitsaalisaasimasinnaalluni.

”Imaaginnarpoq piumasannik iliortarlunga. Ilinniarnertuunngorniarfimmiilerpunga ataatama taamaalioqqummanga. Eqiagigaangaku takkutinningsuinnartarpunga.”

”Ajussanngikkaluaqaaq angajoqqaat ilisimasaraluarpassuk qitornatik sumut pulatinnerlugit.”

”Ilinniarnertuunngorniarfimmi aallartippunga anaanama taamaalioqqummanga. Naak misigisimagaluarlunga piareersimananga. Taamaaliornissamut piareersimanngilanga ... taama amerlatigisorsuarnik suliasannik suliaqassallunga. Naak tusareernikuugaluarlugu ilinniarnertuunngorniarfimmiinneq nuannersuusoq ... aammami taamaappoq, kisiannili misigisimanngilanga piareersimallunga. Ilinniagassanut tunngatillugu isumaqarpunga ilinniarnertuunngorniarfimmiinneq ajornanngitsuusoq.”

Ilinniartup piumasuseqarnera amigaataappat taava ajornakusoorsinnaasarpoq iliuutsit ilinniarnermik aallussinermut patajaallisaataasut isumaqarnerat takussallugu pingaartumik ilinniartup iliuutsit tamakku toqqaanissamut periarfissanut allanut imaaliinnarlugit piumanerusinnaasaminut sanilliullugit nalilersorniassappagit. Pingaaruteqarluinnarpoq ilinniartup imminut ilinniarnermi takusinnaanissaa toqqaasinnaassaguni naammassinninnissamut periarfissaqarnerminnut iluaqutaasumik.

Ilinniagassamik kukkusumik toqqaanermi aamma imaassinnaavoq piffissami qinnuteqaateqarfiusumi misiliilluni sulinissamut inissanik amigaateqartoqartoq taamaammallu allatut tulleriarinis-samik toqqaasoqartariaqalersoq ilinniarnissamut kissaatigineqartumut taarsiullugu. Tamannalu misiliinerit misilittakkallu tunngavigalugit atortussani arlaleriarlugu takuneqarsinnaasarpoq, tassa ilinniartut ilinniarnertuunngorniarfimmit atuagarsornikinnarnerusumik ilinniarusuttaraluar-mata. Taarsiullugu ilinniartitaaneq soqutigerujussuanngisartik malinnaavigiumallugu immikkut sukataartariaqartarlutik.

Aammattaaq angut inuusuttoq assersuutissaavoq ukioq siulleg ilinniarnertuunngorniarfimmeeriarluni illoqarfimmi allami ilinniarnertuunngorniarfimmu nuunneqarnissaminik kissaateqartoq, tassa-

mi qitornartaarsimagami illoqarfimmi allami najugalimmik. Taamaaliortoqarsinnaasimannngilarli ilinniartut ineqarfiini inissamik amigaateqartoqarneranik pissuteqartumik taamaammallu angut inuusuttoq taanna ilinniartitaanermi taamaatitsiinnarpoq illoqarfimmilu qitornartaami najugaqarfigisaani ilinniakkamik allamik aallartitsilluni. Tassa imaappoq angut inuusuttoq taanna ilinniartitaaneq piumasani naammassissallugu periarfissarsinngitsoorpoq, qitornartaani peqatigitillugu najugaqatigisinnaaniassaguniuk. Tamanna taamaatitsiinnarnermik akeqarpoq tamanna aningaasanik annaasaqaataavoq ataasiakkaanullu piffissamik annaasaqaataasarluni, naak angutip inuusuttup taassuma ilinniarfik alla aallartikkaluaraa.

Eqqarsaatersuutigineqartarportaaq inuusuttut ilaasa ilinnigassaminnik toqqaanissartik kinguarsarniarlugu imaluunniit inuusuttut ilaasa ilinniarnersiutisiaqarniaannarlutik ilinniarnertuunngorniarfini ilinniarnissartik toqqartaraat. Eqqarsaatersuutilli kingulliit taaneqartut marluk misiliinerit misilitakkallu tunngavigalugit pissusiviusuni ilisimatuup takusinnaasaani tunngavissarsineqanngillat.

Ataatsimut isigalugu taamaatitsiinnartarnerit, ilinniagassamik kukkusumik toqqaasimanermik pissuteqartut, periaatsini kukkuneramik pissuteqartarput imaluunniit ilinniartup ilinniartitaanermik pineqartumik immikkut kissaateqarnera aallaavigalugu toqqaasoqarsimannnginneranik pissuteqartarlutik. Naggataagut ilinniartut ilarpaaloqarputtaaq ilinniartitaanerup ingerlanerani nammineq kissaatigisaminnik paasinninnerulersartunik ilinniakkamillu imminnut naleqqunnerusumik nassaartartunik. Siuliini taakkartorneqartut annertunerpaamik aaqqiivigineqarsinnaapput ilinniartut ilinniartitaanermik aallartitsilersinnagit pitsaanerusumik paasissaanerusumillu paasissutissiisarnikkut ilitersuisarnikkullu, kisiannili taamaatitsiinnartarnerit taamaattut nungutitaagallarnaviarunangillat.

Ilinniartut arlallit oqaluttuarput aniinnalersinnatik ilinniartunik siunnersuisartunik oqaloqateqarsimanatik. Tassa imaappoq aatsaat ilinniartunik ilitersuisartumik ilinniarfimmeersunilluunniit allanik oqaloqateqartarlutik ullormi taamaatitsiinnarlutik nalunaaruteqarfimminni. Amerlanerpaartaasa ajornartorsiutitik pillugit ikinngutitik immaqalu ilaquttatik oqaloqatigisarpaat. Ilinniartut ilaasa takkutinnngitsuukulasut taamatut pisoqalersinnagu ilinniartitsisut ilinniartunillu siunnersuisartut oqaloqatigisarpaat. Ilinniartulli malugisarpaat ilinniartitsisut ilaannaat aperisarmata sooq takkutinnnginner-sut imaluunniit oqarfigineqartarlutik ilungersulaaginnassasut.

Ilinniartoq issuaanermi kinguliiniittumi oqaluttuortoq efterskolemiikkusussimagaluarpoq igasunngornissanilu eqqarsaatigisarlugu INULI-milu aallartikkusulluni. Takkutinngitsuukulasimannngilaq kisiannili asaminik ilaquttaminillu ajornartorsiuteqarnerminik pissuteqartumik taamaatitsiinnarluni. Taamaatitsinermi kingornatigut sivitsulaartoq imminut toqoriaraluarpoq. Taamaatitsinermi

atatillugu ilinniartimmi oqaloqatituarisimavaa ilinniartunik ilitsersuisartooq ulloq taanna aninissami-
nik nalunaaruteqarami.

*”Efterskolemiikkusussimagaluarpunga anaanamali ilinniarnertuunngorniarfimmeeqquaanga. Ilin-
niagaqarsimannigilaq taamaammat kissaatigalugu taamaaliussasunga. Ilinniarnertuunngorniar-
fimmiinninni artornartorsiortarsimaqaanga. Taamaammat taamaaliuinnarsinnaasimannigilanga.
Siorna anaanama illoora imminut toquppoq taamaammat qaammat ataaseq Danmarkimiippoq.
Artornaqaaq. Siunnersorneqarnissannik neqeroorfigineqannigilanga, taamatulli pineqarusussimas-
sagaluarlunga. Ilaannikkooriarlunga imminut aperisarpunga: Sooruna taamaatikkinga? Aap, soo-
runa taamaaliortunga? Tassanngarnit annertunerungaartunik misigisaqarsimassagaluarpunga.
Taamaammat ilinniarnertuunngorniarfimmi assigiinngitsorpasuarunik misigisaqarpunga. Anaana-
ga, aniga asasaralu oqqattaqaakka. Taamaammat misigisimalerpunga inooqqittariaarullunga.
Taava imminut toqoriarpunga. Artornarsimaqaaq. Iterama inuunera ingerlateqqilerpara ajunngil-
luinnartumillu ingerlalerpoq. Eqqarsaatit kingumut saatikkaanni – sianiilliornerusimavormi. Soo-
runa taamaaliorsimasunga? Qanoruna eqqarsarsimasunga? Ilaannikkooriarlunga eqqarsaatigi-
sarpara ilinniarnertuunngorniarfimmit anisimannigitsuuguma tamakku misigisimanaviannigikka-
luarlugit. Ilumut nalunaqaaq.”*

Ilinniartut ilaasa oqaluttuaraat ilitsersuisoqarneq atoruminaatsittarlugu tassami aammattaaq ilinniart-
titsisorisartik ilinniartunik ilitsersuisuusarmat ersissutigisaramikkulu killilersugaanngitsumik oqa-
lussinnaatitaannginnissartik imaluunniit isumaqartaramik ilinniartitsisup ilinniartunik ilitsersuisartu-
tut imminnit oqaatigineqartut atuaqatigiit inaannut nassatarisassagai. Paarlattuanik allaqarpoq isu-
maqartunik ajunngitsoq pineqartumummi attaveqareeramik taamaalillutillu oqaloqatigiinnerni toq-
qissisimallutik misigisimanerusaramik. Ilinniartut amerlasuut ilitsersuisarnermik atuisimannigitsut
oqaluttuarput siunnersuisartooq ilitsersuisartorluunniit atorsinnaasartik imminnut
’naleqqutinngitsoq’. Taamaammat pingaaruteqarpoq amerlanerusunik ilitsersuisartooqarnissaa siun-
nersuisartooqarnissaaluunniit taamaalillutik taakku ilinniartunut ataasiakkaanut pitsaasumik naleq-
quttuunissaat periarfissarissaarnerussammat.

4.1.8. Inuttut inerissimanginneq

Ilinniartuusartut inuusussigaluttuinnarput meeqqat atuarianni iluarsaasseqqinnerup atuutilernerata sunniutigisaanik aamma inuiaqatigiinni pissutsini nalinginnaasumik allanngortoqarneranik pissuteqartumik. Tamakku pissutaakkajuttarput assersuutigalugu takkutinngitsoortarnermut, angerlarsernermut imaluunniit ilinniartut ineqarfianni ilinniarfimmilu suleqatigiinnissamut ajornartorsiuteqartarnermut. Ulluinnarni aqutsinissaq eqqartorneqarnerpaasartut ilagaat, ilinniartut inuusussiarortillugit angerlarsimaffimminnillu qimatsisussanngortillugit. Tassunga ilanngullugit nerisassiorneq, atisanik errorsineq, aningaasanik paarsineq eqqiaasarnerlu. Eqqiaasarneq eqqiaasarnermik aqqqissuussisoqarsimatinnagu ilinniartut inaanni ilinniartitsisoq apeqqutaasinnaavoq imaluunniit ilinniartut inaanni sulisut malitseqartitsisarnerat nakkutilliinerallu. Isumaqatigiissutigineqartut taamatut malitseqartitsisoqartanngippat, taava ilinniartut ilaannut tunngatillugu eqqiaasarnermut akisussaassuseqartitsineq malinneqartikkuminaassinnaasarpoq. Ilinniartoq oqaluttuarpoq ullormut ataasiaannarluni nerisarluni. Aningaasat qaammatip siuliani qarasaasiakkut attaveqarnermut atorneqarsimapput taamaallaallu akissaqarfigisimavaa ullunut 28-nut ullup qeqqasiutissarsinissani¹⁴. Tamatumani er-serpoq qanittuinnarmut eqqarsartarneq uungaannarlu isigaluni pissusilersortarneq takkutinngitsoortarneq pillugu immikkoortumi taaneqareersoq soqutiginassaarluni qanoq iliorluta siunissaq unga-sinnerusoq isigalugu anguniagassat takussaanerulersinniarsinnaassanerigut.

Ilinniartitsisut, ilinniartunik iltersuisartut aamma ilinniartut inaanni sulisut nalaattarpaat ilinniartut namminneq nalaataminnut akisussaaniartannginnerat akisussaassuserli allanut milorujuttarlugu. Malugineqartarpoq inuusuttut ilaat naammattumik nammineersinnaassuseqanngitsut ulluinnarni inuunermi akisussaassuseqassallutik. Toqqissisimanginnermik pissuteqartumik ataatsimooqatigiiffigisinnaasat, aamma aserorsaataasut, qaninniarneqartarput, taamatut inooqatigiilluni sammineqartut unnuakkut sininnissaraluamik, ilinniagassanik ilinniarnissaraluamik ataatsimullu isigalugu ilinniarnermut piunassuseqarnissaagaluamik pinngitsoortitsisarlutik. Ilinniartoq oqaluttuarpoq asasaminut pissutsit takkutinngitsoortarnerminut qanoq kinguneqarnerisut siunnersorneqarami taamaatitsinnaaqulluni. Inooqatigisaa unnukkut suliffeqarsimavoq tamanna isumaqarluni taakku imminnut takusasagunik unnuakkuusariaqartassalluni ilinniartormi ullukku ilinniarfimmii tartussaammat. Tamatumama kinguneraa sinnakilaarneq taamalu nalunaaquttap akunnerinut atuartitsiviusunut takkutinngitsoortarneq.

---

¹⁴ Taanna poortugaavoq neqinik tunisassianik imalik ullut tamaasa ulluni 28-ni ataasiarluni nerinissamut naatsorsuussaq.

Najoqqutarineqartunissaaq ersarippoq inuusuttut amerlaqisut nalugaat sooq ilinniarnertuunngorniarfimmiinnerlutik tamatumuuna erserluni ilinniarnertuunngorniarfimmi aallatitsinnani tassaniinnermilu pitsaanerusemik ilitsersuisoqartarnissaa pisariaqartitaasoq. Imaakkami periarfissat pillugit ilisimasatigut erseqqissuliornikkullu piumassuseqarneq naammassinninnissamullu periarfissaqarneq suninneqarsinnaammata.

4.1.9. Piorsarsimassutsimik naapitsineq

Ilinniartitaanerni kalaallit qallunaallu akornanni piorsarsimassutsikkut naapittoqartarpoq. Taamatut naapeqatigiissutigineqartut assersuutigalugu tassaasinnaapput oqaatsit, naleqartitat, pissusilersorneq allanillu isiginneriaatsit. Kalaallit Nunaata Danmarkillu nunasiaateqarnermik inissisimasimanerannik pissuteqartumik taamatut naapinneq paatsooqatigiinnernik, assigiinngisitsinermik misigisimanermik naggueqatigiussutsimikkullu kinaassusillit marluk akornanni avissaaqqanermik kinguneqarsinnaavoq. Ilinniartut ilaat ilinniartitsisunit ilinniartunillu qallunaajusunit, aaqqissuussaannermi, qallunaatut oqaaseqarnermit ilinniartitsinermullu atortussat pingaartumik qallunaatuujunerannik pissuteqartumik nikanarsagaasutut misigisarput. Allat piorsarsimassutsimik naapitsineq ajornartorsiutaatinngivippaat. Pingajui misigisimasarput qallunaajuniarpallaaramik immikkoortitaallutik. Ilinniartunit oqaatigineqartut tulliuttut isiginneriaatsit siamasissusiannik takutitsipput:

”Qallunaat isumaqarput nunarsuarmi pissartaallutik.”

”Ilinniartut kalaallit qallunaallu akornanni assigiinngisitsisoqarpoq .... tamatta taamatut isumaqarpugut.”

”Paasilluarsinnaavarami toqqaannangikkaluamik nikanarsaaniarmat. Tamanna qallunaat eqqarsartaaseraat.”

”Maluginiarpara ilinniartitsisut tamarmik qallunaajummata. Uagut kalaallit ilinniagaqanngilagut takkutissaqqaarporli. Uagut kinguaariit Kalaallit Nunaat aquttussaavarput. Siunissami kalaallit ilinniartitsisut amerlanerulissapput.”

”Kalaaliusoqarsinnaavoq oqaasii atorsinnaanngikkaluarlugit. Maani inunngorsimagaanni taava kalaaliussaaq. Qaamasunik iseqarnek nujaqarnerluunniit apeqqutaanngilaq. Tassa qanoq isikkoqarnek aalajangiisuunngilaq kalaaliunermut.”

”Imminut oqarfigiinnartoqassaaq kalaaliulluni – tamanna pingaarnersaavoq.”

Ilinniartunik ilitersuisartup piorsarsimassutsikkut assigiinngissuteqartoqarnera akueraa oqaluttuarlunilu ilinniartorpaaloqartoq illoqarfinit mikinerusuneersunik *“tupigusulluinnartartunik tassani qanoq qallunaarpaluttoqartigimmat – aammattaaq oqaatsitigut”*. Ilinniartut ilaasa malugisinnasarpaat naammattumik kalaalerpaluttuunnginnertik oqartarlutillu ‘kalaaliunnginneq’ oqaasinnarineqalersimasoq. Allat allatut isumallit nunasisunik taagorneqartalersimapput. Ilinniartut ilaasa suut tamarmik qallunaatut ingerlanerat piomassuseerussutigisarpaat ilinniartitsinermut atortut qallunaatuujummata Danmarkimullu tunngasuullutik.

Suut kalaalerpaluttuunerannik suullu qallunaarpalaartuunerannik paasinneriaatsit ilaannikkooriartutik piorsarsimassutsit taakku marluk akornanni pissusiviusut sipporlugit assigiinngisitsineruliinnarsinnaasarpud. Ajornartorsiutitaqassaaqarli ilinniartut misigisimasassappata immikkoortitaallutik imaluunniit nikanarnerutitaallutik piorsarsimassutsikkut tunuliaqutaqarnertik imaluunniit nagguimikkut kinaassusertik tunngavigalugu. Tamanna ilinniartitsisuinnaanngitsumut imaluunniit ilinniartunut allanuinnaanngitsoq ungasillisitsisinnaavoq kisiannili ilinniartumut ajornartorsiutaalissaaq kinaassuseqarumalluni ilinniartitaanermi sumi inissisimaneranut tunngatillugu nalikinnerunermillu kukkusumik misigisitsilersinnaalluni. Taamaakkaluartoq ilinniartut amerlanersaasa oqaluttuaraat ilinniartitsisup inuttut qanoq ittuunera aalajangiisuunerusoq taassuma piorsarsimassutsikkut sumik tunuliaqutaqarneraninngaanniit. Taamaattoq inuusuttut ilinniartitsisutik kalaallit ilinniagassanut tunngasuinnaanngitsunik allanilli oqallisiginninnerminnut atortarpaat imaluunniit ilinniagassat ilinniartitsisullu allat pillugit oqaloqatigisarlugit.

Oqaatsit pillugit immikkoortumi taaneqareersutut, tassani pissaaneqarnikkut pissutsit ilaasinaallutik, taamaattoq ilinniartorpaalunnit misigineqartarpoq paasineqaqqissaartutut misigisimanatik kulturikkut assigiinngissuteqarnek peqqutigalugu. Ilinniartut ilarpaalussuaqartarput ilinniartitsinermi pissutsini toqqissisimallutik misigisimasanngitsunik, kisiannili arlaatigut immikkoortitaasartunik. Taamatut misigisaqartarnek eqqortuutinneqarsinnaappat taamaanngikkaluarpuunniit taava tamatuma apeqqusigassaanngitsumik ilinniartut ilinniartitsinermut peqataanissaannut akornusertarpei, aporaattunillu akornusiisarluni tassami taakku ilinniarnernanut sunniuteqartarami.

Ilinniartitsisut ilaasa misigisarpaattaaq ilinniartup ilinniartitsisullu akornanni attaveqatigiinneq nukersornarsinnaasarmat tassami piorsarsimassutsikkut paasinneriaatsit piorsarsimassutsimut atatilugu imminnut pisariaqartittut assigiinngissinnaammata assersuutigalugu nipangiinnarnermut atatilugu. Pingaartumik ilinniartitsisut nutaat piorsarsimassutsit taakku marluusut akornanni naligiissaarinissartik ajornartorsiutigisinnaasarpaat kalaallillu piorsarsimassusiat pillugit ilisimasaqarnerunisamik kissaateqarnertik oqaatigisarlugu. Qallunaat ilinniartitsisut taamatullu kalaallit ilaannikkooriarlutik immikkoortitaasutut misigisimasinnaasarputtaaq.

Eqikkaasinnaajumalluni oqartoqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni qanga nunasiaateqartoqarsimanera ilinniartitaanerni inuunermi attaveqatigiittarnernut sunniuteqartartoq. Ilinniartut ilinniartitsisullu ilaannut piorsarsimassutsikkut assigiinngissutit misigineqartarput paatsooqatigiinnermut toqqissisimannginnermullu pissutaasinnaasartut. Pissutsit tamakku piorsarsimassutsit pillugit annertunerusumik paasinnittoqalernissaanut pingaaruteqaannanngillat, kisiannili aammattaaq suut kalaalerpaluttuunersut suullu qallunaarpaluttuunersut pitsaanngitsumik kinguneri-sartagaat ilinniartut ilinniartitaanerup namminneq pigisamittut tigusinnaaneranut mattussisinnaammata. Piorsarsimassutsip pingaaruteqassusia piorsarsimassutsikkullu naapinnermi sunik pisoqartarner-soq kapitali 5-imi tamakku pillugit immikkoortumi erseqqinnerusumik oqallisigineqassapput.

4.1.10. Ilinniartitaanermi piorsarsimassuseq

Ilinniartut tunuliaqutarisaat assigiinngesqaat apeqqutaasarluni illoqarfimmit suminngaanneernersut – ilaat angerlarsimaffimmi pigissaartorsuarneersuusarput – allalli taamaattaratic. Ilaasa Qanoroq neriutigalutik oqallisigissallugu sungiusimavaat – allalli taamaattaratic. Ilaasa angajoqqaavi ilinnia-gaqarsimapput, tassani ilinniartitaanermi paasisimasassanik, ilinniariaatsinik ileqqunillu ingerlatit-seqqissinnaallutik – allani taamaassanani. Taamatutaaq ilinniartut illoqarfissuarneersut assigiin-ngissuteqarput piorsarsimassutsimullu tunngatillugu assigiinngissuteqartarlutik apeqqutaalluni a-vannaaneersuunersut, kujataaneersuunersut, kangianeersuunersut kitaaneersuunersulluunniit. Ilin-niartuni assigiinngissut taanna ilinniartunit ilisarineqarpoq allaaserineqarlunilu:

”Uannut ilinniarnertuunngorniarfimmi atuarluni piorsarsimassutsikkut allaaqaaq, kisianni nuaneqaaq”.

”Ilinniarnertuunngorniarfimmi piorsarsimassuseq uannut silarsuaavoq allanertaalluinnartoq, taama isumaqarpunga. Tamatumanimiuna pineqartoq ilinniartitaanissaq, inunnik nutaanik naapitsinissaq, nutaanik ikinngutitaartornissaq, nutaanillu ilinniartitsisoqalernissaq ...qanoq oqaatigisariaqarnerpoq...silarsuaq uannut nutaajuvoq kisianni assut ilinniarfiuvoq.”

2. G-mi ilinniartooq oqaluttuarpoq qanoq ilinniarfimmi allaanerusutut misigisimasarnerluni – soorlulusoq nunaqarfeerannguameersuulluni nutaaliartaqanngitsumit taamaammallu allatuulli ilinniarnertuunngorniarfimmi inooriaatsimut naleqquppallaarani. Kisiannili aamma oqarportaaq angerlamut tikikkaangami aammattaaq tassani naleqqukkunnaarsimasarluni. Tassani mutiulluni misigisarpoq allallu ilinniarfimmiikkaangami misigisartagaasut ittarlutik.

Ilaquttat, ikinngutit tassaniittut avatangiisaaniittullu inuusuttutulli malinnaanngillat ineriartoratiilluunniit. Inuusuttunut siunut aqutissat takujuminaattarput, aqutissat amerlanerpaat taakku eqqaanniittut imminnullu assersuussinnaasaasa aqutigereersimagaangassuk.

Ilinniartitaanerni taamaallaat qallunaat piorsarsimassusiat qallunaallu oqaasii naapittanngilaat, kisiannili aammattaaq ilinniartitaanermi piorsarsimassuseq ileqquliussallu nutaat. Tassani pissutsit meeqqat atuarfiannit allaasut atuupput nutaanillu ilisimasaqalernissat eqqarsariaaseqalernissarluni pisariaqarlutik. Inuusuttut ilaat taamaalillutik pissutsinik allanngortiterisuupput inuusuttullu taakku pissutsinik allanngortiterisut sunnertiasuaraakkajuttarput imminnullu ilinniagassanut inooqataanermullu tunngatillugu tatigisaratik. Tamatumuuna pingaarutilik saqqummerpoq ilinniagassanut inooqataanermullu tunngasut ingerlalluartariaqartut iluatsitsissagaanni. Peqatigitillugu inuusit tamakku imminnut tatiginertik imminnullu naleqartinnertik piginnassagunikku kinaassutsiminnut tunngatillugu ineriartornerminnut tunngatillugu tapersorneqarnissartik pisariaqartippaat. Taamaammat akuerisaanissartik pisariaqartittupilorujussuaat misigisimakkajuttarlutillu ilinniartitaanermi qanoq ingerlanerminnut kisimiillutik akisussaasuullutik, tunuliaqutaammi taakkuninnga ikiuinissaminnut piginnaasaqanngimmata.

Ilinniartut ilusiliussanik ilisimasaminnik aallaaveqartarput ilinniarnertillu naammassisinnaassagunikku taakkununga pisariaqakkajuttarpoq naleqartitanik eqqarsariaatsinillu nutaanik pullaviginninnissaat peqatigitillugu annertunerusumik annikinnerusumilluunniit pigeriikkatik pilersiortoqqiutigalugit. Taamaammat pingaaruteqarpoq aaqqissuussaannermi arlaatigut ilisarnartoqarnissaa taamaalillutik inuusuttut tamakku tamakkunani ingerlalluarnerusinnaaniassammata.

4.1.11. Atornerluineq

Pisarteq ilinniartut akornanni taamaatitsiinnartarnek aamma ilinniarfinnut ilinniartullu ineqarfiinut tunngatillugu ajornartorsiutit oqallisigigaangatsigu takkuttarteq tassaavoq ikiaroorntumik imigassamilluunniit aalakoornartulimmik atornerluineq. Sammisat pissutaasorluunniit taanna sammisanut allanut taakkartorneqartunut naleqqiullugu annikitsuinnaavoq taamaammallu annertunerusumik eqqartorneqassanani. Taamaakkaluartoq pissusaavoq eqqortumik suliniarluni periaaseqarsinnaassagaanni isummerfigineqartariaqartoq, ajornartorsiutit taama ittut takkukkaangata ilinniarfinnilu sulusunut erseqqarissillutik. Taamaalilluni pingaaruteqarpoq imaalillugu isummerfigineqartariaqarpoq atortussagut piareersimatissallugit inuusuttut ataasiakkaarlugit sumunnarfissaannut ikiortussanngoraangatsigit.

Tamatamani pineqaannangilaq ilinniartut ilaasa ikiaroorntumik imigassamilluunniit aalakoornartulimmik atuinerat ulluinnarni inuunerannut ima annertutigisumik sunniuteqartumik ilinniarnerminnik inuunermillu ilaannik allanik paarinnissinnaajunnaarsillugit. Ilinniartut ataasiakkaat allaaseeraat ilinniartut ineqarfimminni allat ikiaroorntulimmik pujortartarnerat qanoq avaangugisartigineritsik. Ilinniarteq oqaluttuarpoq ineeqqaminut iseriartortussanngoraangami qanoq ililluni ersisalersimanerluni ilanimi issiasarmata isaat aappillersimallutik illartuinnaallutillu. Naggataatigut unukkut ineeqqaminut aninissani kingusissukkulluunniit angerlarnissani qunugisalerpaa ilani ikiaroorntillugit naapinnissaat ersigisaramiuk. Allat oqaluttuaraat qanoq anisitaanissartik ernummatigiti-ginerlugu ilinniartup allap ikiaroorntarpoq ilinniartut ineqarfianni inini ataatsimoortarfinniitimmagu. Taamaalillutik ilinniartut atuinermik sunnigaasarput inuunerissuunerallu inuuniarnikkut ilinniagasatigullu ajorseriartitaasinnaalluni.

Ilinniartut ilaannut sapaatit akunnerisa naanerini nuannannerit imigassamik aalakoornartulimmik siunertarineqanngitsutut atuinermut annertusiartorsinnaapput. Ilinniartup oqaluttuaraa اساسaminik ajornartorsiuteqarnermi nalaani qanoq ililluni ima imertigilersimalluni arlaleriarluni aalakoornartuluni ilinniarfiliartarluni anisitaasarlunilu. Oqaatigineqassaaq ilinniartut amerlanersaat nuannannernik imigassamilluunniit aalakoornartulimmik atuinermik pissuteqartumik ajornartorsiuteqalersanngimata aamma inooqataanermik inuunerissuunermillu pingaarutilittut ilaatut tamanna isigisarmassuk.

4.2. Tamakkiisumik isiginnineq

Pisut siuliini allassimasut tamaasa eqikkassagutsigit ilinniartullu taamaatitsiinnartarnerannut tunngaviit suut pissutaasarnersut qiviarutsigit taava erseqqissumik allassimasariaqarpoq pissutaasoq

ataasiinnaakkajunngilluinnarmat ilinniartut taamaatitsiinnartarnerannut. Pingaarnertut inerniliinerit ilagisariaqarpaat ilinniartumut ajornartorsiutaasartut assigiinngitsut akornanni ataqatigiittoqartoq taakkuullutik imminnut sunniivigeqatigiittartunik taamaatitsiinnartarnermullu pissutaasartoq ataa-siinnaanngitsoq. Taamaammat ataasiakkaat taamaatitsiinnartarnerat pissutsinik imminnut ataqati-giaanik pissuteqartarpoq.

Ilinniartut oqaatsinut, ilinniariaatsinut ilinniakkanullu tunngatillugu inissisimanerat toqqaannar-tumik qaffassarniarlugu peqatigitillugulu ilinniartut ineqarnerannut tunngasut piorsaaviginiarlugit sulisariaqarnerup saniatigut pingaaruteqarluinnarpoq inooqatigiinnermi attaveqartarnerit tamakku-nunnga tamanut ilanngunneqarnissaat. Ilinniartoqartarpoq inooqatigiinnermut tunngasunik avata-ngiiseqarluni maanilu piorsarsimassutsinik arlalinnik ataqatigiittoqarmat tamanna puigorneqartaria-qanngilaq. Ilinniartumiit ilinniartumut attaveqatigiinneq ilinniartitsisumullu qanoq pissuseqarneq ilinniartunut pingaarnersaapput. Attaveqatigiinnerit taakku ingerlasariaqarput ilinniarnissamut sapinngisamik annertunerpaamik inissaqartitsilersinnaassagaanni ilinniartullu ilinniarfimmi ata-at-simooqatigiinnermut ilinniartitaanerullu naleqassusianut eqqarsariaatsimikkut pulasinnaaniassappa-ta.

Kapitalimi tulliuttumi pissutaasartut taakkartorneqartut naliliisarluini misissuinerni eqikkarne-qassapput tassani eqqarsaatersuutigalugu nassuiaatiginiarneqassalluni taamaatitsiinnarnermut suut pissutaasarnersut.

5. Sammisat avissaartuutsitat

Siaruarterneq ilutigalugulu assigiiaarneq kapitalit siuliini takusagut kapitalip katiterpai. Sammisanut avissaartuutsitanut ilinniartut naammassisaqarsinnaanerannut toqqaannartumik sunniuteqartartunut pisut pissutaasullu saqqummiunneqartut allattornerisigut tamanna pivoq.

Naggataatigut erseqqissaatigineqassaaq, ilinniakkatigut qaffasissuseq anguniagarpullu anguniar-lugu sullinniakkat pineqartut – tassalu ilinniartut tamakkiisumik sammineqartariaqartut, tamannalu paasinninnissamut iliuusissatullu pilersaarusiornissamut aallaavittut aqcutigalugu.

5.1. Kajumissuseqarneq

Atortut takutippaat ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatiitsiinnartarneq ilinniartut kajumissuse-qarnerannut attuumassuteqarluartoq, taamalu ataasiakkaat qanoq iliuuseqartarnerannut. Sooruna

ilinniagaqartut? Sumut kimullu sammiveqarlutik ingerlappat? Ilaat illoqarfik aallaavigalugu toqqaasarput – ilaat ikinngutimik sumunngarnerat imaluunniit ilaquuttamik sumiinnerat aallaavigalugu toqqaasarput, tamannali ilinniakkamik naammassinninnissamut naammappa? Ilinniagaqarnissamut kajumissuseqarnermut pingaaruteqarpoq ilinniagassatigut qanoq ilungersortigineq, aamma ullaakut makissinnaaneq. Iliuutsit ataqatigiissitsinermi qanoq isumaqarnerannut kajumissuseqarnek pingaaruteqarpoq. Ilinniartut ilinniakkamik nammasinnissappata, taava pisoq taakkununnga isumaqartariaqarpoq, tassa iliuusissaq sorleq toqqarneqarnerisooq aalajangiisuulluni.

Angerlarserneq aamma ilinniartitseriaatsimik nutaamik naapitsineq pissutigalugit ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut atatillugu, ilinniartumut pisoq nutaaq aqukkuminaassinnaavoq. Maligassiisut ileqqullu inuit ilisimasatik ilaarniartarpaat (Bourdieu 1977, 1996, 2007). Taamaattumik allamiikkaanni angerlarsimarusunerullunilu ilinniagaqarnissamut kajumissuseqarnissaq ajornakusoorsinnaavoq.

Politikkip tungaatigut isigalugu ilinniagaqarneq namminiilernissap tungaanut aqutissat ilagaat, taamalu suliaassarfiulluni inuup qanoq iliornissamut nukissaqartup namminersorsinnaasullu¹⁵ (agens) suliaqarfigisinnaasaa sanaffigisinnaasaalu. Assersuutigalugu agens tassaasinnaavoq, nammineq imminut pilluni imaluunniit nunap ineriartornerata siuarsarneqarnissaa pillugu ilinniagassamik ujaasineq ilinniagaqarnerlu, aammali najukkamiiginnarnissaq najukkallu aniguinissamut nukittorsarneqarnissaa anguniarlugu ilinniagaqannginnissamik toqqaanerusinnaavoq. Ilinniagaqarnermut atatillugu najukkani annertuumik assigiinngissuteqartoq eqqarsaatigisariaqarpoq, najukkani assigiinngitsunik pingaartitsisuni, kissaateqartuni aamma siunissamut takorluuisuni. Inuiaqatigiit politikkitigut siunissamut takorluugaannut assigiissaarneqarsimasunut pingaartitat naleqquttuusariaqanngillat. Assigiinngissutsinut pingaartitanullu taakkununnga atuartut sinniisuupput.

Ilisimatusarnerup allap takutippaa, ilaquuttat qanillugit inoorusunermik kissaateqarneq pissutigalugu ilinniagaqannginnissamik qinersisoqarsinnaasooq, aamma imartuumik inuuneqarnissamut ilinniagaqarneq isumalluutissatut pingaarnertut tamatigut isigineqarneq ajortoq (Flora 2007). Tassa ilinniagaq pineqartoq atorlugu angerlarsimaffimmi suliffissaqannginneq, aamma ilinniarnertup naalaani sivisuumik peqanngittarnissaq pissutigalugit inuusuttut ilinniagaqarnissamut kajumissuseqanngisinnaapput. Sumiiffimmut ilaquuttanullu atassuteqarneq inuup kinaassusaanut attuumassuteqarluarpoq. Isumaqaqunga, ilinniagaqarnissap imaluunniit ilinniagaqannginnissap akornanni qinersinerit taakku ilitsoqqussat aamma ullumikkut inuunerup akornanni assigiinngissutsinut atatinneqarsinnaanngitsut, tassa assigiinngissutsit taakku avissaartuutsitatut atuummata, inuunivimmilu immik-

---

¹⁵ Agens tassaavoq susup piumassuseqqortunera aamma susup namminersornera (Giddens 1984)

koortinneqarsinnaanatillu avissaartinneqarsinnaanatik. Inooriaatsit taakku marluusut ilisarnaataat inuusuttut utoqqaallu toqqartarpaat toqqarnissaallu taamaatiinnartarpaat. Ilinniarluarsimagaanni pisarneq malillugu inuusoqannginnerusarnermik imaluunniit piorsarsimassutsimut aalajangersimassumut ilaajunnaarsimanermik eqqarsartarneq kukkuneruvoq (Smith 2003).

Ilinniarfissarsiorneq ilinniakkamillu naammassinninneq inuiaqatigiinni ileqquusunut attuumassuteqarput. Ilinniagaqartut amerliartortillugit ilinniagaqarusuttut naammassinnittartullu amerliartusapput. Ilinniarnertuussatut Ilinniartitaaneq ileqquujartortillugu amerlanerusut naammassinnittalissapput, tassa qanittuminni isummersuisinnaasunik taamalu sakkussanik isumalluutissanillu pisariaqartitanik tunisisinnaasunik maligassaqaarnissaat ilimanarnerummat. Taassuma saniatigut suliffissanut taamatut ilinniagaqarnermut naleqquttunut tunngatillugu inuiaqatigiit aamma allannguuteqarsimasinnaapput. Isumasiuinerit takutippaat, inuit ilinniakkaminnik naammassinnissimasut iluatsitsinerisa takusinnaalernissaata tungaanut inuusuttut angajoqqaallu ilinniagaqarneq 'upperineq ajoraat' (Vickwestgate 2002). Inuiaqatigiittut ingerlaneq taanna atuutereerpoq sivisuumillu atuutereersimalluni. Assersuutigalugu ilinniarnertuussatut ilinniartitaanermut qinnuteqartartut amerliartornerisigut allanngorneq takusinnaavarput, tamatuma takutippaa, ilinniagaqartartut amerliartuinnarnerat ilutigalugu ilinniarnermi ileqqut allanngortartut. Inuiaqatigiit allanngoriartorneri taama ittut sivisuumik ingerlasarput, piffissalli ilaani ileqqunik allannguneq taanna ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut nammineerluni apparsaaqataalissaaq.

Oqaatigineqartutut ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut takkutinngitsuukulaneq tassungalu atatillugu pissutaasut apeqqutaapput. Ilinniartitsisumut atassuteqarnerup ilinniartoq aggernissamut kajumissuseqalertissinnaavaa, ilinniartup ilinniakkatigut pisinnaasai siuartissinnaavai, ilinniartorlu atuarfimmu ilaasutut isigilersissinnaavaa. Akerlianik atassuteqarnerup ajortup ilinniartoq taakkununga kajumissuseerutsissinnaavaa. Ilinniartup inuttut atassuteqarnerunissaq pisariaqartippaa, tassa kajumissuseqarnerup attatiinnarnissaanut pineqartup najuunna iliuisaalu akuerineqarpata.

Ilinniartitsisut atuaqatigiinni pissutsinut annertuumik sunniuteqarput, tassa atuaqatigiinni pissutsinut sinaakkusiisutut pingaarnertut oqartussaassuseqaramik. Ilinniartunut ilaqutariinni siullersaallutik ilinniartoqarfinni ilinniaqqaalersunut ilinniartitsisoq immikkut pingaaruteqarpoq (Ulriksen et al. 2010). Taamaattumik aamma ilinniartitsisut inuttut atugaqarnermut annertuumik sunniuteqarput, aamma naleqartitat oqallisissallu sorliit inooqatigiinnermi salliutinneqassanersut nassuiaasersornissaannut peqataasinnaallutik. Ilinniartitsinermi atukkat pitsaasut ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut apparsaasarput. Pingaartumik inooqatigiittut ilinniartitsinermi atukkat ilinniak-

kamik naammasserusussuseqarnermut pitsaasumik sunniuteqartarput. Avatangiisitigut atortut ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq imatut sunnerpallaarneq ajorpaa, kisianni avatangiisitigut atortut aamma inooqatigiinnerup akornanni ataqatigiittoqarpoq, avatangiisitigut atortut taamaalillutik ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq aamma sunnertarpaat (Markussen 2010).

Illup iluani atugassarititaasut atuarfimmud attuumassuteqaannangillat, aammali ilinniartut ineqarfiinut. Inuttut inooqatigiinneq aamma ilinniartut imminnut attaveqarnerat ullormi atuareermermi uninneq ajorput, tassami inuit taakkorpiaat ilinniartut ineqarfiini najugaqaramik.

Takkuttarnermut aamma ilinniagaqarnernut tunngatillugu ilinniartut akunnerminni attaveqaqatigiittarnerat pingaarnerpaavoq. Attaveqarfigisartakkatimmi samminerusaramikkit. Inooqatigiittut avatangiisit ajortumik ingerlappata ilinniartut toqqissisimajunnaassapput, kapitali 4-milu takusatsitut ilinniagaqarnissamut kajumissuseeruttoqassalluni. Inooqatigiinnermut ataatsimoorussaqaqarnermullu akisussaaffeqartutut misigigaanni, tamatumalu pingaaruteqartuunera pillugu oqallittoqaraangat, taava ataatsimooqatigiinnermi immi immersorniarluni eqeersimaartumik iliuuseqarniarnerusoqartarpoq ilinniaqatigiinnermilu peqataanerusoqartarluni.

Toqqakkagut tamarmik pisumit inuunitsinnilu pisimasunit sunnerneqartarput. Ilinniartut ilinniaqaqarnerminni ataqatigiikkaluarlutik, taamaattoq toqqaasarnerat inuuneranni pisimasunik sunilluunniit sunnerneqartarpoq. Ilisimatusarnerup allap aamma takutippaa, ilinniartut ilinniarnertuunngorniarnertuunngorniarnissamut naleqquttumik ukioqartut nalgisaminnit ikinngutiminnillu nuannarineqarnissaq akuerineqarnissarlu pingaarnertut kajumerisaraat (Oreopoulos 2007). Eqimattat taakku akornanniiginnarnissamut tapersorneqanngikkaanni, ilinniarnertup ingerlatiinnarnissaanut soqutiginninnerup apparnissaa annertuumik ilimanaateqarpoq.

Ilinniagaqarnissamut piumasaqaatit, malittarisassat, ilinniakkap imarisai periarfissaalu pillugit ilisimasaqannginneq ilinniarnissamut kajumissusermut aamma sunniuteqarpoq. Ilinniartut ilinniaqarnissamik kukkusumik toqqaanertik pissutigalugu taamaatitsiinnartut takusagut, ilinniaqarnissamik angajoqqaavisa toqqaanerannik imaluunniit allamik ilinniagaqarnissamut eqqarsaateqarnerannik pissuteqarpoq. Tamanna inuusuttunut uungaannaq isigalutik sammiveqartunut aamma atuuppoq. Taakku siunissami namminneq qanoq inissisimassanerlutik issanerlutillu takujuminaatsippaat. Kinnaassutsit ilinniarneq aqqutigalugu pigineqalertartut atorineqannginnerat pissutigalugu ilinniartut pissarsiassaasinnaasumik takunnissinnaangillat, taamalu iliuuseqarsinnaanatik. Siunissaq ungasinerusoq isigalugu anguniakkap angunissaanut kajumissuseqarneq eqeersartariaqarpoq, tamanna ilisimasat pillugit immikkoortumi ersarinnerusumik takutinneqarpoq.

Sammissaq kingulleq oqaatigerusutara kajumissusermut taamalu naammassinnissinnaanermut pe-riarfissanut sunniuteqartoq tassaavoq piorsarsimassuseq. Tamanna pillugu immikkoortumi takusat-situt, piorsarsimassutsikkut – oqaatsitigullu assigiinngissutsinut atatillugu ajornartorsiutit ilinniartit-sisunut, ilinniartunut allanut ilinniarniakkamullu kajumissuseqarneq sunnersinnaavaat. Tamatuma aamma ilinniartup ilinniakkatigut ineriartornera sunnissavaa, tamannalumi imminut sapersorisutut kinguneqartarpoq kajumissuserlu sulii annikinnerulersillugu. Ilinniartut inuiattut kinaassuserminnik akuerineqartutut paasineqartutullu misiginngikkunik pakatsissapput, allanut akuujunnaassapput aamma imminut sapersorilissapput. Taamaattumik piorsarsimassutsikkut assigiinngissutsit pillugit imminut ataqpeqatigiinneq, paaseqatigiinneq ilisimasaqarnissarlu pingaaruteqarpoq.

5.2. Piorsarsimassuseq

Ilinniartoqarfinni ataasiakkaani ilinniartitseriaaseq aalajangersimasoq aamma ilinniartunut nutaaju-soq inuusuttut ingerlaffigiinnassanngilaat, aammali silarsuaq pisuni arlalinni kalaallit qallunaallu piorsarsimassusiisa ataatsimoorfiat naapissavaat, tassa ilinniarnerni ataasiakkaani aamma nammineq takorluukkanut tunngatillugu takusani tamarmiusuni. ‘Qallunaatut` aamma `kalaallisut` isummat ilusaat eqqarsaatigisariaqarpaat. Taassuma saniatigut inuusuttut inuunerisa ilagivaat annertuumik avammut sammisaqarneq, silarsuarmilu inuusuttut allat tamaasa assigalugit nammineersinnaaneq ataatsimooqatigiittarnerlu annertuumik pingaaruteqarput.

Immikkut inuiaassuseq tigussaasuunngilaq uninngaannartoq, inooqataanermili sanaajulluni. Taanna pilersinneqartarpoq `alla` peqatigalugu. Taanna imaluunniit taakku assiginiartarpaat (Barth 1978). Taamaalilluni immikkut inuiaassuseq piviusunngortarpoq, tassa kinaassuseq aamma immin-nut paaseqatigiinnerit pillugit eqqarsaataasartut oqallittarnerillu aallaavigalugit inuit iliuuseqartarne-rat pissutaarpiarluni, taakkuupput atassuteqartitsisartut aamma ataatsimoorititsisartut peqataaffigine-qarsinnaasut imaluunniit peqataaffigineqarusunngissinnaasut.

Tassa immikkut inuiaassusermik isumaqarneq arlalitsigut aamma assigiinngissuteqarpoq; inuit iliuusaat paasiniarlugu misissuisarneq atorneqartarpoq, aamma imminut atassuteqarneq kiisalu nammineq takorluukkat pillugit qanoq kissaateqarneq pilersaaruteqarnerlu aallaavigalugit inuit im-minnut paaseqatigiittarnerannut iliuuserisinnaasaannullu annertuumik sunniuteqartartut, tassa inuit iliuusaat aqutigalugit immikkut inuiaassutsip piviusunngortinneqarnera. Taamaalilluni sunniuteqa-qatigiittoqartarpoq, tassa inooqatigiinnermi iliuutsit namminiussuserlu imminnut sunniuteqatigiil-lutik.

Imaappoq, assigiinngissutsit akimorlugit imminut attaveqatigiittarneq peqatigiittarnerlu pillugit takorluukkat aallaavigalugit inuit iliuuseqartarput, tassa taakkuninnga takorluukkat eqqortuunersut imaluunniit eqqortuunnginnersut aallaaviginagit. Inuit iliuuseqartarnerat aamma iliuutsit aallaavigneqartarnerat aqcutigalugu eqqortunngortarpoq. Soorlu ilinniarnepur ingerlanerani immikkut inuiaassuseq piviusunngortartoq, tassa taanna pillugu oqallinnerit aqcutigalugit inuusuttut ilinniartitsisullu iliuuseqartarmata.

Tamanna allatut nassuiarniarlugu, piorsarsimassuseq pillugu Geertzip nassuiaataa atorsinnaavarput. Geertzip oqaatigaa, piorsarsimassuseq tassaasoq pingaarutillit qassutaat, inuit inuunertik isumaqartinniarlugu qissisagaat (Geertz 1973a). Tassa isummat imaluunniit ilisarnaatit atorpeqarnerat silarsuup imaluunniit piviusup ilusaaattut aamma taakkua ilusaat malillugu ingerlanneqarpoq (Geertz 1973b). Taamaalilluni qisserinerup isummat pingaartitallu aqcuttarpai imaluunniit pilersittarpai, taakku inuit ataasiakkaat iliuuseqarnissaannik ikiortarpaat, aammali taamatut ingerlaneq aqcutigalugu taakku sanarfineqacquttarput. Taamaammat immikkut inuiaassusermut atatillugu arlaatigut marluussuseqartoqartoq oqaatigineqarsinnaavoq, tassa inunnit ataasiakkaanit ilusilersorneqartartoq, inooqatigiinnermilu piviusut aallaavigalugit iliuuseqarfigineqartartoq.

Ataqatigiissitatsinnut utertuugutta, tassa ilinniartitaaneq nunasiaasimanermik sunnertissamerup iluani ingerlanneqarpoq. Tassani piorsarsimassutsit inunnguuserisat inissisimapput aamma pisinnaatitaaffiit naligiissitaanissallu sorsuutigineqarnerat pillugu oqaluttuaq. Oqaluttuarisaanerup taassuma takutippaa, piorsarsimassutsit taakku marluk pillugit ilusilersugarpasuit, taamalu aamma ilinniartut imminnut tunngatillugu takorloorsinnaasaat, pissaaneq aamma qullersaqartarneq allersaqartarnerlu pillugit eqqarsaateqarfiusartut. Piorsarsimassutsit akornanni marloqiusaaneq piviusunngortarpoq, tassa ilinniartut ilinniartitsisullu imminnut qanoq isiginertik aallaavigalugu iliuuseqartarnerat pissutigalugu. Tassunga atatillugu piorsarsimassutsikkut assigiinngissuteqanngitsoq oqanngilanga, aaqciagiinngissutsilli amerlanertigut pilersartut imminnut isiginerup nassataanik inooqatigiinnermi imminut pilersaqatigiinnikkut. Ilinniarnertuunngorniarfimmi ataqatigiinnermut pingaaruteqartut piorsarsimassutsikkut annertuumik assigiinngissutsit ilaat tassaavoq, inooqatigiittut aqqisussaanerup assigiinngissutai, taakku immikkoortoq 5.5-imi erseqqissarneqarput. Pingaartumik ataqatigiinnermi tassani aaqciagiinngissutsit pissaaneq pillugu eqqarsaatersuutigineqartartut uteqciatsissinnaavaat.

Ilinniartitsisut ilinniartullu akornanni, kiisalu atuarfiup ilinniartullu akornanni assigiinngissutsit annertuallaartutut ilinniartup misigippagu, ilinniartoq ilinniarnerninik taamaatitsiinnarsinnaavoq. Ilaatigut inuttut atassuteqatigiinnermi tamanna pisinnaavoq, aammali oqaatsinik taakkuninnga

marluusunik atuinnermut atatillugu pisinnaalluni. Atuarfiup naleqartitaanut aamma malittarisassaanut ilinniartitsisoq amerlanertigut sinniisutut isigineqartarpoq, ilinniartullu assigiinngissuseq annertual- laartoq misigigunikku, taava iluatsilluartumik atuarfimmi immikkut ittuusorineqartumi inissaqartin- neqarnertik takusinnaanngilaat.

5.3. Ilisimasat

Ilinniartut qanoq pisinnaasaqarnerlutik aamma ilinniarfimminni qanoq ingerlaniarnerlutik kiisalu ilinniarnertik sumut atorniarnerlugu nalunnngilaat? Inuiaqatigiit naleqartitallu pillugit ilisimasaasa aamma ilinniarnerminni naapitaasa akornanni ataqatigiittoqarpa? Ilisimasaasa aamma ilinniagassaa- sa akornanni ataqatigiittoqarpa?

Ilinniagaqartoq kapitali 4-mi allattoq, nammineq takkutinngitsoortarnermi qanoq kinguneqartin- neqarnissaanik aamma ilinniarnertuutut pitsaasumik angusaqarsimanermi qanoq periarfissaqartoqar- titsineranik ersarippallaarsorinninngitsoq, aamma oqaluttuarpoq, atuarfik soorlu pingaaruteqarpal- laanngitsoq. Ilinniagaqarsimanermi iluanaarutaasinnaasut pillugit ersarissumik paasisimasaqan- nginneq aamma ilisimasaqannginneq pissutigalugit piffissaq ungasinnerusoq isigalugu anguniakkat anguniarnissaannut kajumissuseq unammillerneqarpoq. Tamatuma takutippaa, ilinniarnermut at- tuumassuteqartut ilinniartumut tigussaasuunissaat pisariaqartinneqartoq. Tassa taakkua silarsuaat aamma piorsarsimassusiat inuiaanerallu ilinniartisinermut ilanngunneqarnerat aallaavigiinnarnagu, aammali inuttut siunnersorneqarneq ilinniartut ataasiakkaat pillugit ilisimasaqarnermik tunngave- qartoq aqcutigalugu. Siusinnerusukkut oqaatigineqareersutut, iluatsilluartumik maligassiusimanerit ersarissarneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, tassa inuusuttut namminneq imminnut tunngatillugu eqqarsaatigisinnaasaat, kiisalu maligassiusut taakku inuusuttut inuunerannut sunnuteqarsinnaane- rat eqqarsaatigalugit.

Taakkua saniatigut tunniussisarnerit, ilinniakkatigut ajornartorsiutit aamma takkutinngitsoortarne- rit pillugit takussutissat takutippaat, ilinniariaatsimik aamma ilinniarnermi ileqquusunik ersarissu- mik ilisimasaqarnissaq pisariaqartinneqartoq, tassa meeqqat atuarfiannit imaluunniit angerlarsima- fimmit sakkussat taakku ilinniagaqartunit tamanit pigineqannginnerat pissutigalugu. Tamaasa ataat- simut isigalugit, ilinniagassap imai, aaqqissuussaanera siunertaalu, kiisalu atuarfigisap naleqartitai, malittarisassai ileqquilu pillugit ilinniagaqartut ilisimasaat taakkununnga tunngassuteqarput, tassa ilinniagaqartut amerlanersaasa ilinniarnertuunngorniatut aallarteqqaarnerat pissutigiinnarnagu,

aammali kinaassutsiminnik ineriartortitsinerat kiisalu ilinniartitseriaatsimik nutaamik naapitsinerat pissutigalugu.

Inuusuttup inuunermigut inissisimanagera tamarmiusoq, inuuffia inuuneratalu ingerlanera qimerluualaaraanni, inuup pisariaqartitaata qulaajarluarneqarnerunissaanut ilisimasassat pigineqalertarput. Inuit qanoq isumaqarnertik aallaavigalugu iliuseqartarput. Tassa sapernagu isumaqaruma miisiliisariaqarpunga. Nammineq pisinnaasanik upperinninnerup toqqagaqarneq sunnertarpaa (Bandura 1982). Tassa anguniagaq anguniarlugu qanoq ilungersortigineq, qanoq sivistigisumik ilungersortigisinnaaneq taamalu naammassisaqarsinnaaneq sunnertarpai. Taamaammat imminut takusinnaaneq kajumissusermut toqqaannartumik aallaaviuvoq. Kinaluunniit pinngitsaalillugu kajumissaarneqarsinnaangilaq, anguniagarli anguneqarpat aamma anguniarnerani akuersarneqarlunilu nersorneqartaraanni periarfissat kinaassutsillu ersarissarneqarsinnaapput. Inuttut anguniakkat iliuitsit isumaqartilersarpaat. Taamaattumik ilitersuinermi pingaaruteqarpoq ilinniagaqartup pisariaqartitavii kissaataalu ilisimassallugit. Atuarfimmut pinnginnerminni atuarfimmi susoqartarnersoq qanoq isumaqarfigaat aamma susoqarpiarpa? Inuusuttut kissaatiginerpaasaat anguniarlugu suliaqartoqartariaqarpoq imaluunniit ilisimasat periarfissallu aqutigalugit sunik kissaateqarnersut paasitinneqartariaqarput. Imminut qanoq isigineq imaluunniit imminut qanoq isigerusunneq kajumissuseqarnermut taamalu iliuserisartakkanut pingaaruteqartumik sunniuteqartarpoq. Tassanittaaq atuarfiup naleqartitai kinaassutsillu pillugit neqeroortigisinnaasai, ilinniartut naammassinninnissamut periarfissaannut pingaaruteqarput.

‘Pisinnaasakittut` immikkut ilinniartinneqarnerisa imaluunniit immikkut ittumik pineqarnerisa nassatarisinnaavaat, ‘pisinnaasakittut` taakku pisinnaasakittuarnissaat. Inuusuttut ineriartorneranni ikiorniarlugit, taava inuusuttut imminnut upperinerat aamma anguniakkaminnik angusaqarsinnaanermik upperinnilernissaat anguniartariaqarpoq (Bandura 1982). Uani kajumissusermut uteqqissaaqut. Taamaammat inuusuttut meeqqat atuarfiini appassisumik karakterilerneqartut naqissusernissaat mianerisariaqarpoq, tassa taakku nikisinneqarsinnaammata. Inuit ataasiakkaat inooriaatsimit pilersinneqartarput aamma inooriaatsimik pilersuisarput, tassa inuusuttut sumulluunniit sammivilimmik sunnersinnaavagut.

5.4. Isumalluutit

Ilinniartut sunik isumalluuteqarpat aamma atuarfimmi pissarsiarisinnaasaannut atatillugu taakku qanoq atorineqarsinnaappat? Tassa ilinniakkatigut pisinnaasanut, inooqatigiinnermut porsarsimas-

susermullu atatillugu. Maligassanik malinninngittoqarpugut, taakku peroriartorfimmit kingornutak-
kat aamma atukkatigut ajornartorsiutit assigiinngitsut atorunnaarlugit qaangertarpaat. Taakku allan-
gornerit annertuut atuarfimmi ataqatigiinnermit pisarput, tassa ilinniartut arlalitsigut piorsarsimas-
sutsinik nutaanik naapitsineranni.

Arlaleriarluni oqaatigineqartutut ilaqutariinni siullersaallutik ilinniarnertuunngorniatut ilinniaq-
qaalersut amerlanersaapput, taakku taamaalillutik ileqquusunit avatangiisinillu ilisimasaminnit an-
nertuumik allannortitsisarput. Imatut paasillugu. taakkua angajoqqaavi imaluunniit inuit qanigisaat
ilinniarnertuunngorniarfinni ilinniagaqarsimannngillat. Taamaammat ilinniartitseriaaseq nutaaqqin-
naaq inuusuttut taakku misigivaat, tassa ilinniartitseriaatsimi tassani paasiuminaassinnaasut aqqis-
suussaassutsillu atuuttut siumut ilisimareernagit. Periarfissat, pisinnaatitaaffiit, pisussaaffiit malitta-
risassallu pillugit – tassa qanoq ilinniartoqartarnersoq pillugu paasissutissiineq, ilisimatitsineq ilit-
sersuinerlu, ilinniarnertuunngorniarfiup paasiuminaatsortaanik ilinniartut ajornannginnerusumik
`paasisaqarnissaannut` pingaaruteqarluinnarput.

Assersuutigalugu ilinniariaaseq imaluunniit attaveqaaqatigeeriaaseq ilinniartut siumut ilisimareer-
neq ajormassuk, ilinniarnertuunngorniarlutik takkukkaangata, meeqqat atuarfiannit misigisimasaat
aallaavigalugu inuusuttut qanoq ilinniarnissaannik ilinniartinneqartariaaqarput. Misigineqartarpoq,
ilinniagaqarnissamut qanoq annertutigisumik sulisariaqarnersoq imaluunniit sooq takkuttarnissap
pingaaruteqarnera pillugit inuusuttut ilisimaneq ajoraat.

Inuusuttut ilaasa malugisarpaat, angajoqqaamik oqaluttarnerattut oqalukkunnaapallattarlutik, ta-
matuma inunnut najukkamullu toqqissisimallutik attaveqarfigisimasaannut aamma kinaassutsimik-
kut pingaarnertut aallaavigisimasaannut ungasillisittarpaat. Inuusuttut ilinniarnertik aallarteqqaaraa-
ngat sumiiffeqanngitsutut misigisimasarput.

Taamaammat ilinniarnernerup ingerlanerani kinaassuseq toqqissisimanerlu ilinniartunut
`ilinniarnertuunngorniarnermik ilisimasaqanngitsunut` immikkut attuumassuteqaannanngillat, aam-
mali ilinniartunut allanut tamanut, tassa piorsarsimassutsimut, oqaatsinut aamma ilinniartitseriaat-
simut nutaamut appakaannertik pissutiginnarnagu, aammali pissusilersoriaatsinik nutaanik, oqalo-
riaatsinik nutaanik aamma oqaluserisartakkanik nutaanik, kiisalu aqqissuussaanermi nutaami i-
sumaqartitsisumik piareersaqqaarani saqqummiussisinnaanermik ilinniartut ilinniagaqartarnerat
pissutigalugu. Ataatsimoorluni suliaqartarnermut peqataaneq aamma ataatsimoornernut taakkunun-
nga atatillugu kinaassutsit pilersinneqartarnerat ilinniarnermi ilaavoq (Wenger 1999). Taamaalilluni
ilinniarneq tassaaginnanngilaq inuit ataasiakkaat ilisimasassanik pissarsinerat, aammali inooqati-
giinnermi sammisanut peqataanerulluni. Taamaattumik peqataasut akornanni atassuteqaaqatigiinneq

inuit ataasiakkaat ilinniarnernanut pingaaruteqarpoq. Ilinniartut ilinniartitsisullu akornanni inooqatigiinnerup ingerlalluarnera qitiuvoq.

Misissuinermi uani takutinneqartutut pinngortitami inuusut taakkulu piorsarsimassusiat pillugu ilisimatusarnerup nutaajunerusup takutippaa, ilinniagaqartup inuttut kinaassusia tassaasoq pingaarnertut kajumissuseqartitsisoq, aamma atuarfiup pitsaassusaanut qanorlu iluatsitsitigineranut, atuarfiup inooqatigiinnermut atatillugu sananeqarneranut ilusilersugaaneranullu ilinniagaqartut qanoq naleqqutsiginersut apeqqutaasoq. Tassa ilinniagaqartut kinaassusaat peqatigalugu inuttut katersuutarnertit aamma sumut atassuteqarnerit ilinniagaqartut ilinniarnerminni qanoq angusaqarluartiginissaannut sunniuteqarluarsinnaapput (Akerlof & Kranton 2002). Ilinniartut toqqartarpaat¹⁶, inuit kikut atassuteqarfiginerlugit imaluunniit atassuteqarfigerusunnerlugit, taamaalillutillu aamma toqqartarpaat, atuarfimmi ilinniarfigisaminni kinaassutsit atuuttut aallaavigalugit atuarfimminni qanoq suliniartiginerlutik. Assersuutigalugu inimi atuartitsivimmi, ilinniartitsisut inaanni atuarfimmilumi tamarmi suleriaatsit ulluinnarnilu suliasanik suliarinnittarnerit aqqutigalugit, ilinniartutut maligassaqqissoq taassumalu ilisarnaataa pissusilersorneralu takutinneqartarpoq. Ilinniartutut maligassaqqissoq taanna inuttut katersuuffiuvoq. Inuttut katersuuffiusumut tassunga assingusumik tunuliaqutaqarlutik ilinniartuusut atuarfimmik taassumalu naleqartitaanik eqqarsariartaasianik suleriaatsianillu paasinnipallattarput. Allat taama ajornangitsigisumik paasinnineq ajorput. Ilinniartut taakkua toqqartarpaat, atuarfiup ilusilersugaaneranut naleqqussarniassanerlutik imaluunniit naleqqussarniassannginnerlutik. Taakkua tunuliaquttaminni ajortoqarneranik taamalu namminermini ajortoqarneranik eqqarsaqqajaasarneq nuannarineq ajorpaat. Nikagisaajumanatik aamma imminnut isiginertik ajortikkumanagu, atuarfiup naleqartitai akueriumaneq ajorpaat kiisalu ilinniartunut atuarfimmi inooqatigiittut katersuuffiusartunut sanilliullutik annikinnerusumik suliniartarlutik.

Atuarfinni iluatsilluartumik ataasiinnaanngitsumik imaluunniit inuttut katersuuffiulluartumik ataasiinnaanngitsumik takutitsisuni aamma pisortat ilinniartitsisullu akaarinninnermik takutitsiffigisaanni, ilinniagaqartut arlalinnik toqqaanissamut periarfissaqarnerupput aamma ilinniarnerminnik naammassinninnissamut angusaqarnerunissamullu periarfissaqarnerullutik. Tassa atuarfiit innuttaasut amerlanerusut kiffartuussinnaavaat, taamalu ilinniagaqartut amerlanerit atuarfinni suliaminnut tunniussimanerulerlutik. Atuarfiit arlallit ilinniagaqartut imminnut isiginerat atuarfimmullu atassuteqarnerat iliuuseqarfiginerisigut aaqissusseqqinnerminni iluatsitsisimapput. Taamaaliornikkut atuarfiit ilinniartut akornanni inuttut assigiinngissutaalersartut annikillisarsinnaavaat, taamalu ataqatigiinneq ilinniagaqarnissamik siunertalik pilersillugu. Eqqaamasariaqarpoq, ilinniartoq tassaammat

---

¹⁶ Toqqaaneq taanna nalunnginnissuseq aallaavigalugu imaluunniit allanit sunnerneqarani imaanngilaq pisoq

pingaarnertut aalajangiisartooq atuarfillu inunnik sullissiviusooq. Ilinnialinnginnermi kinaassutsip aamma ilinniarnermi kinaassutip, ilinnialinnginnermi inuunerup aamma ilinniarnermi inuunerup akornini sukkulluunniit ataqatigiittoqanngippat, taava ilinniartup ilinniartitsisullu akornanni ataqatigiineq tatineqarnerussaaq. Nukissaq ilinniartitsisut ilinniartullu ilinniakkatigut pisinnaasanik siuarsaanermut atugassaagaluat ataqatigiinnerlunnerup taassuma aseruissinnaavaa (McDermott 1977, Tharp 1989).

Ilinniartut piorsarsimassutsikkut tunuliaqutaasa akuerineqarnissaasa aamma ilinniagaqarnermi pingaarutilimmik inissineqarnissaasa pingaaruteqarnerannut qulaani pineqartut aamma tunngavilersuutaapput. Takusatsit ilinniartut piorsarsimassutsip assigiinngissuteqarneranik pissuteqartumik ajattugaasutut misigissagunik, taava ilinniarnissamik ´tiguserusussuseqarnerat` annikinnerulissaaq. Kinaassuseq isumalluutaavoq, tassa piorsarsimassutsikkut-, inuusuttutut – imaluunniit ilinniarnermi kinaassuseq pineqaraluarpataluunniit. Piorsarsimassutsip ilaa inuusuttunit sammineqartartoq tassaa-voq, inooqatigiinnermi immikkut ittumik paasiuminaatsoqarnermut tunngassuteqartoq aamma attaveqatigeeriaaseqarnermut tunngassuteqartoq. Tamanna pingaaruteqarpoq, attaveqatigiinnerminni qanoq iliuuseqartarnerannut aamma attaveqartarnernut taakkununga qanoq naatsorsuuteqartarnerannut. Ilaatigut ilinniartitsisumut attaveqarnerannut aamma ilinniagaqartut akornanni inuttut akue-reqatigiinnermut tamanna pingaaruteqarpoq.

5.5. Inooqatigiinnermi ataqatigiimmik aqqissuussisimaneq

Inuusuttut allanik atassuteqartarnerat ilinniarnersa ingerlanerannut pingaaruteqarpoq. Tassa ikinngutiminnut, atuaqatiminnut minnerunngitsumillu ilinniartitsisuminnut atassuteqartarnerat. Peqatigiinnerit peqataaffigisartagaat, namminneq qanoq eqqarsaatigisarnerannut taamalu qanoq iliuuseqartarnerannut annertuumik sunniuteqartarput. Peqatigiinneq ataasiakkaanut atassuneqarnermik, piginnittuunermik aamma akisussaassuseqarnermik misigisitsisarpa?

Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnej paasissagutsigu, ilinniartooq tamakkiisumik paasiniartariaqarparput, soorlu aallaqqaammut allaaserisattut ilinniartutut taamaallaat paasinagu, kisiannili inuttut assigiinngitsorpassuarnik kajumissuseqarlunilu iliuuseqarnissamut periarfissalittut. Ilinniartup ilinniartutut kinaassutsini aamma ilinniartutut suliassani pisussaafinilu kisiisa aallaavigalugit iliuuseqarnej ajorpoq. Ilinniartup iliuuserisartagaanut apeqqutaapput, inuup ilaata sorliup qanoq qisuariarnera aamma ataqatigiinnermi pineqartumi ataasiakkaanut suna pingaaruteqarnersoq. Tamanna tamakkiisumik takutitsisuuvoq, apeqqutaallunilu pissutsit assigiinngitsut imminnut qanoq

attuumassuteqartarnerannut, tassa inuit ataasiakkaat pisumi iliuuseqarsinnaanerat naapertorlugu attuumassuteqarnerni taakkunani pisoq iliuuseqarfigineqartarpoq. Sammisat maanna ilinniartunut aamma ilinniarnerminnik taamaatitsisimasunut pingaaruteqarnerpaasimasut tassaapput imminnut samminerit. Attuumassuteqartarfinni tamani ilinniartumit ilinniartumut atassuteqarneq pingaaruteqarluinnarpoq; ilinniartut ineqarfiini, inimi atuarfiusumi, sunngiffimmi atuarfimmilu attuumassuteqartarneq. Toqqissisimanissamut, kinaassutsimik pilersitsinissamut, ilinniagassanik ikiuinissamut, siunnersuinissamut il.il. ilinniagaqartut imminnut pingaarnertut najoqqutarisarput.

Tassa inooqatigiinneq tassaavog ilinniartut nukissaqarfiginerpaasaasa ilaat, inooqatigiinneq assersuutigalugu ilaquttanut attaveqarneq annikikkaluartoq, ilinniakkatigut pisinnaasanik ajornartorsiuteqartoqaraluartoq, aapparisanik imalunniit inuttut ajornartorsiuteqartoqaraluartoq ilinniagaqarnermi atorneqarsinnaavog aamma ilinniarnermik ingerlatitsiinnartitsisinnavog. Akerlianik aamma annertuumik sunniuteqartarpoq, tassa assersuutigalugu ilinniartut ineqarfiini inimilu atuarfiusumi inooqatigiinneq ajortumik ingerlappat, tassani toqqissisimannginneq ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut toqqaannartumik pissutaasinnaavog, soorlu takkutinngitsoortarneq aqutigalugu. Taamaattumik annertuumik pingaaruteqarpoq, ilinniartut ilinniarnerminnik aallartitsineranni sammisaqatigiinneq aqutigalugu imminnut ilinniarnissaannut periarfissinneqarnissaat. GU-Nuummi ilinniarlutik ukioq siulleq aallartittut ukiumi ilinniarfiusumi uani juullip kingorna klassini nutaani ilinniarlutik misilippaat, tassa ilinniagassaminnik toqqaanertik pissutigalugu. Aperseorneqartut tamarmik oqaluttuarput, klassinik paarlaassisarneq taanna qanoq qasunarsimatigisoq, aamma nukissanik qanoq atuinarsimatigisoq. Imminnut ilikkaqqammerlutik ikinngutigiiilersimallutillu aamma ilinniarnerminni toqqissisimalersimallutik, avissaartuussimapput aallaqqaataaniillu taakku sammeqqittariaqalerlugit.

Inooqatigiinnermut ilisarnaataasut ilaat tassaavog, inuit aalajangersimasut atuarfimmi atuarfiullu avataani ilagineqartarnerat. Atuarfimmiinnaanngitsoq, aammali inuiaqatigiinni atuarfinnut attuumassuteqartuni kikkut tamarmik imminnut ilisarismapput. Nunarsuarmut atatillugu inuiaqatigiit ikittunnguit uani pivagut, inuiaqatigiillu taakku nunap immikkoortuini imminnut ungasillutik inissisimapput. Inuiaqatigiit taama ikitsigisut ilisarnaatigikkajuttarpaat amerlasuunik pissuseqarlutik atasuteqatigiittarneq (Berreman 1978). Taamatut atassuteqatigiittarnerit amerlasuutigut inuup pissusiinik aallaaveqartarput, aamma inuiaqatigiinni inissisimanerminnik imminnut amerlasuutigut pisariaqartittarnertik pissutigalugu naligiissusertik assigiisinniartarpaat. Inuiaqatigiinni amerlanerusuni atassuteqatigiittarnerit nikerarsinnaanerupput aamma assigiinnerusumik pissuseqarlutik atasuteqatigiittarput, tassa inuit amerlanerusut assigiinngissitaarnerisa, kinaassutsiminnik isertuineri-

sa kiisalu arlariinnik isumaqartarnerisa iluini nikeriarnissamut periarfissaqarnera pissutigalugu (Simmel 1969, Wirth 1938). Inuiaqatigiinni amerlanerusuni inuit inuusut, pisarnertut imminnut ilaannakortumik killilimmillu naapittarput. Taamaalillutik pisariaqartititik pingaernerit pissarsiari-niarlugit inuit aalajangersimasut pisariaqartinnginnerusarpaat. Tassani inuit akornanni atassuteqaqa-tigiittarnerit iliuuserisartakkanut akornusersorneqartartunut ataasiakkaanut pituttorsimapput. Ta-manna inuiaqatigiinni ikinnerusuni atassuteqaqatigiittarnermut akerliuvoq, tassa inuiaqatigiit ikin-nerusut inuttut tamarmiusutut imminnut ilisarismagamik, atassuteqaqatigiittarnerminnullu isum-mersoqatigiittuortarlutik. Tamanna inuttut annerusumik akisussaaqatigiinnermik aamma ataatsi-mooqatigiinnermik pilersitsisarpoq. Taamaattoq aamma inuit ataasiakkaat iliuusaannik aamma i-nummut tunngasumik eqqumaffiginninnerusoqartarpoq, tassa ileqqusumit allatut iliorneq assigiis-sutsimik peqatigiinnermillu ajoqusiisinnaavoq. Inuiaqatigiit ikinnerujartortillugit inooqatigiinner-mik nakkutiginninneq annertusiartortarpoq (Berreman 1978). Soorunami inuiaqatigiit amerlanerusut aamma ikinnerusut akornanni assigiinngissutsit avissaartillugit eqqarsaatersuutaapput, inuunivim-milu ingasaassinerit imalunniit avissaartitsivinnerit eqqarsaatersuutigineqaratik. Taammaattoq ilin-niagaqartut silarsuaasa paasiniarnissaannut sakkussatut atorsinnaavagut.

Silarsuaq ilinniagaqartut inissisimaffigisaat, inuiaqatigiinni ikinnerusuni piorsarsimassutsimit ili-sarnaatit pingaarnertut ilisarnaatigisarpaat. Ilinniagaqartut ilinniartut ineqarfiini najugaqartut atuar-fimmi angerlarsimaffimmilu inunnik aalajangersimasuinnarnik silarsuaqarnerat pissutigiinnarnagu, aammali illoqarfinni ilinniartoqarfiusuni qanorluunnit angitigigaluartuni tamani imminnut ilisarisi-maqatigiinnerup annertungaatsiarnera pissutigalugu. Meeqqat atuarfiannit, timersortarfinnit, Pisif-fimmit sumiiffinnilu allanit ulluinnarni imminnut attuumassuteqarfiusuni imminnut ilisarismaqati-giittoqarpoq. Qanoq ukioqarneq, qanoq inissisimaneq suaassuseqarnerlu akimorlugit atassuteqaqa-tigiittarneq amerlasuutigut pisarpoq.

Taamaattumik ilinniartut ileqqusunik atuijunnaartut imaluunniit atuijunnaarniarsarisut anner-tuumik nakkutigineqarneq misigisinnaavaat inooqataasutullu pillarneqarsinnaallutik. Imminnut na-lunneqatigiinnerat ataatsimooqatigiinnertut pitsaasumik ingerlavoq, tassa atassuteqartarnerit aki-morlugit inuit imminnut akisussaaffeqarput, inuttulli nakkutigineqarnermi pitsaannginnerusumik ingerlasoqartarluni.

Aammattaaq atassuteqaqatigiittarnerit inuiaqatigiinnut ikinnerusunut ilisarnaataasut pillugit eq-qarsaatersuuteqartarnerit, inuttut attaveqarnerusarnissaq pillugu ilinniartut ilinniartisisunut naatsor-suuteqartarnerat nassuiaasorsinnaavaat. Amerlasuunik pissuseqarluni atassuteqartarnissaq naat-

sorsuutigisinnaavaat, tassa inunnik ilisimasaqarluarneq akisussaassuseqarnermik nassataqartoq aamma imminnut iliuseqarfigeqatigiittarneq pillugu soqutigisaqanngittannginissaq pissutigalugu.

Aamma amerlasuunik pissuseqarluni atassuteqartarnermut naatsorsuutigisat, inuusuttut piorsarsimassusaasa saniatigut inuttut imminnut samminermet atatillugu isumaqartitsippat. Inooqataasut akisussaaqatigiinneq ininut atuarfiusunut ilanngutsillugu tamanna sammineqartuuppat, taava piginnittuuneq annerusumik misigineqassaaq atuarfinnullu attuumassuteqarnerulerluni. Tamatuma ilinniartut ilinniarnermut atatinnerulissavai, tassa ilinniagaqartut ilinniarnerminnik naammassinnissinnaanerit periarfissaqarnerulersillugu. Taamaalilluta inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqarnissaat pillugu anguniagarput qaninnerulissavarput, tassa uani kapitali naammassinngitsiarnerani isummerfiginnginneranilu.

6. Inerniliineq inassuteqaatillu

Kapitalit 6-iat una kingulliusorlu inerniliineruvoq, inuusuttullu amerlanerit ilinniarnertuutut ilinniagaqarnissaannut ikiorniarlugit qanoq iliuseqaqqissinnaanissamut tikkuasuulluni.

6.1 Inerniliineq

Uuma nalunaarusiap misissuinerullu ilinniarnertuunngorniarnermik taamatitsiinnartarnermut pissutaasut arlallit ersersippai, inuusuttullu amerlanerit ilinniarnertuutut ilinniagaqarnissaat anguniagaappat ataasiinnarmik aaqqiissutissaqanngitsoq pillugu tunngavilersuilluni. Takuarput, iliniartut ataasiakkaat ilinniarnerminnik taamaatitsiinnartarnerannut qaqutigut ataasiinnarmik pissuteqartoqartartoq. Pissutaasartut imminnut attuumassuteqarput, taakkulu imminnut nukittorsaqatigiittarput.

Aappassaaneerlugu erseqqisaatigineqassaaq, misissuinermi uani siunertarineqarmat ajornartorsiutaasartut ilinniartut ilinniakkaminnik naammassinnissinnaanerannut sunniuteqartartut erseqqissarnejarnissaat. Taamaammata atuarfinni, ilinniartut ineqarfiini ilinniartitsisunilu pissutsit ingerlalluurtut tamarmik uani ilaatinneqanngillat. Imaanngilarli taakku atuutinngitsut. Ilinniartut amerlanersaasa ilinniarnertuutut nasartaartarnerisa tamanna uppersarsarluarpaat. Aammattaaq eqqaamaneqassaaq, misissuinermi ikinnerussuteqartut qitiutillugit sammineqarmata. Ilinniartuupput taakku ilinniagaqarnissaminnik ajornartorsiuteqartartut. Taamaammata ilisarnaatit pissutaasartullu nalunaarusiami allaaserineqartut, ilinniartunut tamanut atuuttuunngillat, taamaallaalli ataqatigiinnerni aalaja-

ngersimasuni inunnt aalajangersimasunut atuuttuullutik. Atugassarititaasunut unammilligassanullu tunngatillugu atuarfiit assigiinngissuteqarnerat pissutigalugu atortussanik ilisarinnissinnaaneq ajornartorsiutinillu pingaartitsisarneq allanngorsinnaavoq. Tassa atuarfiit ilaasa allanut naleqqiullutik pissutaasartut aalajangersimasut ilisarinninnaavaat. Nalunaarusiami uani takussutissat tamakkiisut katersorniarnearput.

Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq annikillisarnerlugu suliniutaareersut nukit-torsarneqarnissaat ilutigalugu, aaqqiissutissat tamanut sammivillit nalunaarusiap tikkuarpai. Taakku isumagisinnaajumallugit ilinniartut taakkulu unammillernartunik aaqqiiniallutik misigisaat aallaavi-gineqartariaqarput, apequtaanngilaq misigisat taakku inuit ataasiakkaat piviusutut misigineraat aamma kinaassusersionertaqanngitsumik eqqortuunersut. Tamanna ilinniagaqartut misigisaasa i-liuusaasalu allanngortinnaviannngilaat. Ilinniartut ilinniartuinnaanngitsutut takuneqarnissaat paasine-qarnissaallu pingaaruteqarpoq, tassa inuttut inuunerminni assigiinngitsorpasuarunik toqqaasinnaas-suseqarlutillu iliuuseqarsinnaasutut takuneqarlutillu paasineqartariaqarput. Ilinniartut amerlanerit ilinniarnernanni ikiorniarlugit ilinniartut taakkulu siunissami periarfissaat ilanngunneqartariaqarput. Akisussaassusermik malitassaannik aamma malittuagassaannik tunineqartariaqarput, aallaqqaam-mut arlaleriarluni iluatsitsiviusanngikkaluartoq – taamaattoq ilinniartut ilinniarnerminnik akisus-saaffeqaleraangata allat aamma akisussaaffimmik tiguisarput.

Pingaaruteqarpoq atugassarititaasut toqqissisimanarlutillu ersarissuunissaat, pingaartumik ilin-niarnernerup aallartinnerani, tassa ilinniartitseriaatsimut nutaamut ikaarsarneq oqinnerulersinniarlugu. Ilinniartitaanermi piumasaqaatit, periarfissat ilinniartullu pisinnaatitaaffii aamma ersarissarneqarta-riaqarput ulluinnarnilu qanilaartunngortinneqartariaqarlutik, tassa ilinniartut ajornannginnerusumik ilinniakkaminnik ingerlatsisinnaaniassammata aamma kajumissusaat annertusarniarlugu. Taamaat-tumik assigiinngitsutigut ilitersuinissaq pingaaruteqarpoq, aamma ilinniartunut assersuutigalugu eqqarsartaatsitigut tapersorsorneqarnissamik pisariaqartitsisunut siunnersuinissamik periarfissaqar-tariaqarpoq. Inunnt ataasiakkaanut ilinniartitaaneq isumaqartilerniarlugu piorsarsimassutsikkut assigiinngissutit suliarineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Ilinniartitseriaatsimut nutaamut ikaarsarneq ajornannginnerulersinniarlugu ilisarnartoqassaaq. Inuusuttut artornarpallaanngitsumik sammivissa-qartinniarlugit, ilinniagaqarneranni sakkussaannik, malittarisassaannik oqaatsinillu tunineqartaria-qarput.

Pisinnaasatigut ineriartorneq nukittorsarniarlugu inooqatigiittut ilinniagaqartarneq sammineqarne-rusariaqarpoq, tassa ilinniarnissamut, siunnersorneqarnissamut tapersorsorneqarnissamullu ilinniart-ut akunnerminni attaveqatigiittarnerat pingaarnarpaatut isumalluutaavoq. Inuttut attaveqatigiit-

tarnerup nukittorsarneqarnerata nassatarisinnaavaa, ilinniarnissamut akisussaaqatigiinneq taamalu pisinnaasatigut ineriartornerup annertusarneqarnera.

Pisinnaasatigut ineriartornissamut ilinniartitsisut qitiulluinnarput, taamalu kajumissuseqarnermut, tapersersuinermit oqartussaassuseqarnermullu aallaaviullutik. Taamaammat ilinniartitsisumut attaveqarneq annertuumik pingaaruteqarpoq, aamma atuarfimmut tamakkiisumik taassuma sinniisuunera pissutigalugu. Ilinniartut atuarfimmut atassuteqarnerannut aamma ilinniartutut kinaassuseqarnerannut atuarfimmi peqatigiinneq naleqartitallu pingaaruteqarluinnarput. Tamaasa ataatsimut isigalugit tamatuma takutippaa, ilinniartut inuttut pisussaaffinnik isumalluutinillu pigisaqarnerat peqatigitillugu ilinniartoq qitiutinneqartariaqartoq. Inunnik ataasiakkaanik ilisimasaqarnerup ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq appartissinnaavaa, tassa taanna aqqutigalugu pitsaaneruumik ilitsersuisoqarsinnaammat, ingerlanerlunnermit ilisarnaatinik takutitsisinnaammat kiisalu inunnik ataasiakkaanik inuttut akuerinnitsitsisinnaammat. Taamaalilluni ilinniartoq ilinniarfimmi inissaqartinneqalissaaq.

Inooqatigiittut attaveqatigiittarnermik aamma piorsarsimassutsinik assigiinngitsunik suliaqarneq pitsaaliuinikkut tapersersuinikkullu ingerlanneqartariaqarpoq. Inuttut ingerlalluarneq, ilinniartut akornanni aamma ilinniartitsisup ilinniartullu akornanni pissutsinut attuumassuteqartoq tunngaviuvoq, ilinniarnertuunngorniarnermillu taamaatitsiinnartarnermut pissutaasunut tamanut tamatumalu malitsigisaanik suliniutissanik suliaqarnissamut pingaarnertut tunngaviusariaqarluni. Ilinniartitaanermi piorsarsimassutsit inuttullu atukkat assigiinngitsut pingaartinneqarnerat qaffatsinneqartuuppat aamma ilinniagaqartoq inuttut aallaavigineqartuuppat, taava nalunaarusiornerup uuma inernerissavaa, ilinniarnertuunngorniarnemik taamaatitsiinnartarnerup apparsarneqarnissaanut suliniutinik aalajangersimasunik suliaqarnerup oqinnerulernera annertusineqarneralu. Ilinniakkatigut pisinnaasanik, oqaatsitigut piginnaasanik aamma ilinniagaqartup ineriartorneranik tapersersuiniarluni ilinniartut inooqatigiittut piorsarsimassutsikkullu silarsuaasa aallaavigineqarnissaat pingaarnertut inerniliutariaqarpoq.

Aallaavissaq taanna isumaliutigineqareeripat, taava ilinniartut qanoq ilinniagaqarnissamik eqqarsateqarsinnaanngussapput, taamalu kapitali 1-imi allaaserineqartutut nammineersinnaasutut inuusinnaalissallutik. Taamatut aallarniilluni oqaaseqarnermut tunngaviuvoq, ilinniartut ilinniarnerminnik sorsuutiginnittut imaluunniit naammassinnittartut nersorneqartariaqarnerisa oqaatigisariaqarnerat, tassa uani nalunaarusiami pissutsit ajornartorsiortitsigaluartut taamatut iliuseqartarnerat pissutigalugu. Taakkua ilaasa allamut nuukkaluarlutik nalunngisaminniillu ungasissumut pigaluarlutik tamanna anigortarpaat. Oqaatsit arlallit amerlasuutigullu oqaatsit ilitsoqqussarinngisatig

atorlugit aniguisarput, tamatuma takutippaa ilinniagassatigut qanoq pikkoritsigisut. Aaqquissuussaanermi sinaakkutaasunik atugassarititaasuni aamma inuttut isumalluutissaqarnermut tunngatillugu amigaateqarfiusumi inuupput. Tamakku tamarmik atuukkaluartut taamatut inuusarput, aamma inuit, ilinniartitsisut, pisortat allallu pikkorissut, ilinniakkamik ingerlatsinerannut ikiuuttartut unammilligassanillu taakkuninnga tamanit sinnilimmik kivitsisartut ikiuuttarnerat pissutigalugu.

6.1.1 Qanoq iliortoqarsinnaava?

Immikkoortumi inaarutaasumi uani samisassat ilaat ilinniartitsisut, pisortat aamma politikkitigut allaffissornikkullu aqutsisut misissuineq una aallaavigalugu suliaqaqqiffigisinnaasaat saqqummiuneqarput. Suliassaqarfiit tamarmik nukissanik atuinangillat, ilinniartitaanernili atugassarititaasut iluanni suliarineqarsinnaallutik. Immikkoortumi uani ilinniagaqartut suliaqaqarfinnik taakkuninnga allannguisinnaasutut ilaatinneqannginnerannut pissutaavoq, allannguinissamut imaluunniit pingaarnersiutinissamut assingusumik pissaaneqannginnerat.

6.1.2. Politikkitigut allaffissornikkullu aqutsineq

Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermik akiuiniarneq ilinniartoqarfinni piorsarsimassutsimut aamma ingerlatsineranut aalajangersimasumik ilaatinneqarnissaa – Ilinniagaqartut tarpersorniarlugit politikkitigut suliaqarnermi pisariaqarpoq, atuarfiit assigiinngissuteqarnerat, unammilligassaat pisariaqartitaallu aalajangersimasut ilisimasaqarfiginissaat, tassa atuarfiup pineqartup pisariaqartitai pillugit suliniuteqarfinnut ataasiakkaanut isumalluutissanik ilanngussisoqarluni. Aningaasat agguagassat qinnuteqarfigiinnarnagit, aammali suliniutit ingerlatsineranut ilanngullugit.

Atuarfinni inooqatigiinnermik suliaqarnermut aningaasanik immikkoortitsineq – atuarfinni ilinniartullu ineqarfiini inuttut attaveqatigiinnerup ingerlanneqarneranut atatillugu immikkut itumik aningaasartuuteqartoqarsinnaavoq. Assersuutigalugu ataatsimoorussamik aaqquissuussinernut, sammisassaqtitsinernut imaluunniit ilinniarnermut atatillugu angalanernut.

Ilinniartitsisussarsiorluni suliniuteqarnerunissamik nukittorsaaneq aningaasaqarnikkullu periarfissiineq – tassaavoq naammattunik ilinniartitsisussaqaannginnermi ilinniarnertuunngorniarn-

nermik taamaatitsiinnartarnermut apparsaanissami aporfissatut taaneqartut ilaat. Ilinniartitsinerup saniatigut, ilinniartunut inuttut ilinniakkatigullu nukittorsaasinnaasut ilinniartitsilluni suliaqarnerit suliniuteqarnerillu inissaqartinneqassapput. Tassa atuarfinni ilinniartullu ineqarfiini. Pingaaruteqarpoq inunnik naammattumik isumalluutissaqarnissaq.

Ilinniartut ineqarfii ineriartortinneqarnissaannut aningaasatigut atugassaqartitsineq – tassunga ilanngullugit sinaakktissatut atugassat inooqataanerlu. Naammattunik ilinniatut ineqarfiinik peqarnissaq taakkulu aserfallatsaaliorneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taakkua saniatigut tapersersuinissamut, nakkutilliinissamut aamma ilinniartut ineqarfiini ilitsersuisarnissamut inunnik isumalluuteqarnissaq iluatinnaateqarpoq.

Ilinniartitsisussaqaarniarnermut aningaasatigut atugassaqartitsineq – tassa ilinniartunik tapersersuinissamut ilinniartitsisooqatigiittut aaqqissuussaanerup, suliassaqaarfiillu allat ilinniartitsisut peqataaffigisinnaasaasa tamakkiisumik ingerlanneqalernissaata tungaanut, qaangiuttoortarnerit appartinneqartariaqarput, aamma ilinniartunik ataasiakkaanik atuaqatigiinnillu sullissinerunissamut tiimit atugassat pissarsiarineqartariaqarput. Tamatumani ilinniartitsisunik amerlanernik pisariaqartitsisoqarsinnaavoq.

Atuarfiit sinaakktissatut atortuinut aningaasatigut atugassaqartitsineq – naammattunik inissaqartitsineq piinnarnagu, aammali inooqatigiinnerup attatiinnarneqarnissaanut ingerlatiinnarneqarnissaanullu.

Misiliutit ineriartortitassatullu suliniutit tapersersorneqarnissaat – tassa suliassaqarfimmik nutaamik sammisassaqaaleratta aamma ilinniartut annertuumik avissaartuunneranni suliaqarnissamut atortussaqaannginneq pissutigalugu, taamaammat ilinnialinnginnermi paasinninnermut, oqaatsinik allanik ilinniartitsinerup, inooqatigiittut ilinniarnarup ineriartortinneqarneranut, kiisalu oqaatsinik piorsarsimassutsimillu suliaqarnissamut ilinniartitsinerup atortussat ineriartortinneqarnerannut atatillugu ingerlatsinerup atortussallu ineriartortinneqarnerisa tapersersorneqarnerat siunertamut naleqquttuuvoq.

Ingerlaqqittumik ilinniagaqarnissamik neqerooruteqarneq – ineriartortillugu piareersarlugulu – tassa ilinniartut piunasaannut naleqqiullugu ilinniartitsisut ilinniartitsinissaminnut atortussa-

qarfiini aamma atuarfimmi tamarmi peqatigiinnermi inooqatigiittut ilinniarnermik suliaqarnerup ineriartortinneqarnissaanik isumaginnineq. Atuarfimmi inooqatigiissitsineq, tassa ilinniartut peqatigiinnerminnik atuarfimmilu suliaqarnerminnik ingerlatsisinnaaqullugit.

Ataatsimoorussamik naleqartitat tunngavissaannik pilersitsinissamut sinaakktissatut atugassarititat pilersillugit – atuarfinni aamma ilinniartitsisut ilinniartullu tassunga ilaatillugit. Tassa pissusilersornissamut aamma kinaassutsinut ersarissumik anguniagaqartoqarlunilu malittarisassa-qarniassammat. Ilinniarnermi aamma ilinniagaqareernermi periarfissat pillugit paasisutissiinissaq periarfissanillu taakkuninnga qanilaartitsinissaq. Malittarisassat, piunasaqaatit pisinnaatitaaffiillu ersarissarneqarnissaat, tassa ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq akiorniarlugit iliusissat sulisunit ilisimaneqarniassammata, aamma anguniagaqartumik aqqissuussaasumillu atornerqartarniassammata, tamatuma nassatarissavaa, ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnerup pitsaaliordfigineqarnissaanut aamma ilinniartunik suliniuteqartoqaraluartoq ilinniarnerminnik taamaatitsiinnartartunik malinnaaffiginninnissamut tunngatillugu suliaqartussat suliaassallu ersarissumik agguarneqarnerat.

Ilinniartut ineqarfiisa nukittorsarneqarnerat – sinaakktissatut atugassarititaasunut atatiinnar-nagu, aammali toqqissisimasumik atugassaqaarnissaq, tapersersuillunilu ilitsersuisarnissaq, kiisalu taakkununga atatillugu akisussaaffiit suliaassanillu agguasarnertit aqqissuunneqarnissaat isumaga-lugu.

Atuarfiup tapersersuinissamik neqerooruteqartarnera ineriartortillugu – Nalinginnaasumik aamma ilinniariaatsimut ilinniarnermilu ileqquusunut tunngatillugu. Ilinniartitsinissamik immikkut neqerooruteqarneq. Aamma ilinniartoqatigiinnut, ilinniartunit angajullernit siunnersuisartunut, siunnersuisartunut allanut assigisaannullu atatillugu.

Ilinniartitsisut pikkorissartinneqartarnerat ingerlallugu – ineriartortillugulu - tassa ilinniartut piunasaannut naleqqiullugu ilinniartitsisut ilinniartitsinissaminnut atortussaqaarniassammata; ilin-niartut tunuliaqutaat piorsarsimassusiallu paasisimasaqarfiginerulerlugu, tassa paasisimasaqarneq taanna ilinniartitsinermi atornerqarsinnaaniassammat aamma atuaqatigiinni inuttut pissutsit suliar-i-nissaannut nukittorsarnissaannullu ilinniartitsisut sakkussaqaarniassammata.

Suleqatinik siunersiueqatigiittarnissaq kajumissaarutigalugu – tassa ilinniartitsisooqatigiit, ilinniagassanik aalajangersimasunik ilinniartitsisartut, ilinniartut ineqarfiini sulisut, ilinniarneq pillugu ilitsersuisartut allallu ilinniartunik ataasiakkaanik, ilinniartut ineqarfiini najugaqartunik atuaqatigiinnillu ataqatigiissaarinissamut suliaqarnissamullu periarfissillugit.

Ilinniartitsinermik nalilersuisarnissamut aamma atugarissaanermik nalilersuisarnissamut sinaakktissatut atugassarititat pilersillugit – tassa ilinniartut ataasiakkaat ineriartornerisa malinnaaffigineqarnerat aamma ilinniartunut ataasiakkaanut inissaqarnerulersitsineq ilutigalugu, ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut akiuiniarluni suliniutit nalunaarsorneqarlutillu naleqqussarneqarniassammata.

Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarneq atuarfimmi ingerlatsinermut piorsarsimassutsimik ataavartumik ilaatilerlugu – taamaaliornikkut suliniuteqarfiit ingerlatsinermut ilaatinneqalissapput, taamalu taamaallaat immikkut ittumik suliniuteqarnermi aningaasaateqarfinnut qinnuteqartoqarsinnaanngorlugu. Taassuma saniatigut tamanna akisussaaqatigiinnertut atuarfimmi naleqartitanut ilaalissaaq.

Ilitsersuinermik suliaqartarneq ineriartortillugu inissaqartillugulu – taamaaliornikkut atuarfinni suliaqarfinnut arlalinnut ilitsersuisarneq siaruarneqassaaq aamma inuttut isumalluutissanut suliasanullu assigiinngitsunut inuunermik ilitsersuineq ilutigalugu naammassisaqarnissamut ikaarsaariarnermullu ilitsersuineq qitiutinneqalerluni. Tassunga ilanngullugu aamma inassutigineqarpoq, periarfissaqartillugu atuarfiup-angerlarsimaffiup suleqatigiinnera nukittorsarneqassasoq. Ilinniagaqartut ilaqaataanik ilanngussinerup ilaqaatasut paasilluarneqarnerunerat nassatarissavaa taamalu ilinniartumik pitsaanerusumik tapersersuisinnaasoqalerluni, aamma atuarfik ilinniartunik ataasiakkaanik ilisimasaqarnerulissaaq, taamalu pineqartoq pitsaanerusumik ilitsersorneqartalerlunilu tapersersorneqalissaaq.

Ilinniartut ilanngutitinneqarnissaannik isumaginninneq – taamaaliornikkut ilinniartut tusaaneqassapput aamma sunniuteqartinneqarlutillu akisussaaffilerneqassapput.

Misiliutitut ineriartortitassatullu suliniutit tapersersorneqarnissaat – tassa ilinniartitsisut suliaqarfimmik iluanni amigaatiminnut sakkussaminnik ineriartortitsinissamut periarfissaqartinniarlugit

imaluunniit atuarfimmi ataqatigiittunut sakkussat atuutereersut naleqqussarnissaannut periarfissaqartinniarlugit. Assersuutigalugu ilinnialinnginnermi paasinninnermut, oqaatsinik allanik ilinniartitsinnermut, inooqatigiittut ilinniarnep ineriartortinneqarneranut, kiisalu oqaatsinik piorsarsimassut-simillu suliaqarnissamat ilinniartitsinnermut atatillugu.

Atuarfeqarfinnik allanik suleqateqarneq – ilitsersuinnermut atatillugu, aamma ilinniartunik tigu-saqartarnermut qinnuteqartarnermullu atatillugu. Aamma ilinniakkatigut suleqatigiinneq imminut akilersinnaavoq, taamaaliornikkut atuarfeqarfiit akornanni atajuarneq nukittorsarneqassaaq kiisalu ilinniartup ilinniartitaanikkut aaqqissuussaanerup iluani ingerlatsinera ataqatigiinnerulissaaq.

Paasissutissanik ineriartortitsineq – ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut atatillugu aamma ilinniartut politikkikkut allaffissornikkullu aqutsisunik suleqateqarnerannut atatil-lugu, tassa suliaqarfimmi paasisimasaqarneq annerulersinniarlugu nalilersorsinnaanarlugulu.

Ilinniartitsisunik ilinniartunillu pitsaasumik tikilluaqqusisarnissaq – tassunga ilanngullugu tikinnermi pitsaasunik inissaqartinneqarnissaq, atuartitsinissamat pilersaarutit atugassarititaasullu sinaakkutaasut allat aaqqereersimaneqarnissaat piareersimanissaallu. Ilinniartitsisut iluamik pine-qanngikkaangamik qasusarput. Ineqarnermut imaluunniit pissutsinut allanut tunngatillugu akornu-sersorneqarnermik imaluunniit qaangiuttoortarnermik pissuteqartumik nukissaaruttarput. Tassunga ilassutitut ilinniartut ilinniartitsisullu ilisaritinneqartarnerisa tulleriiarinnermi qaffatsinneqarnissaat aamma tunngavilersuutaasinnaapput, tassa ilinniarnep/suliffeqarfimmut atatillugu atassuteqarne-rup, peqatigiinnerup aamma piginnittuunerup annertusarneqarsinnaanera pissutigalugu.

6.1.4. Atuarfeqarfinni ilinniartitsisut

Inooqatigiinnermut akissussaaqataaneq – Iluuqutaassagalarpoq, inini atuarfiusuni, ilinniartut ineqarfiini aamma atuarfimmi ilinniarnep qaffasissusaa qaffassarniarlugu ilinniartitsisut inooqati-giinneq qitiutinnerullugu sulisartuuppata, minnerunngitsumik ilinniartut atugarissaarnerat kajumis-susaallu pitsaanerulersinniarlugu, tassa ilinniartut pissarsiaqarnerusarnissaat aamma ilinniarnepmin-nik naammassinnissinnaanerisa annertusarneqarnissaat anguniarlugu.

Ilinniartitsisuunerup erseqqissaavigineqarnera – ilinniartitseriaatsimi immikkut ittumi uani aamma kalaallit ataqatigiinneranni ilinniartitsisut ilinniartitsisuunertik pillugu eqqarsaateqartariaqarput. Uani assersuutigalugu inuttut ilitsersuisarnej, sungiusaasarneq imaluunniit ilinniartut atiniik – eqqortumik – taasisinnaaneq annertuumik pingaaruteqarpoq. Ilinniartut attaveqatigiinnermi kinaassuseqartinneqannginnissaat pingaaruteqarpoq. Tassa ilinniartut akuersaarneqarnissaat, nu-taamik nalilersuisarnissaq aamma ilinniartut inuttut ilinniartuinnaanngitsutut isigisarnissaat pingaa-ruteqarpoq. Ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermik pinngitsuuniarnerit ilagisin-naavaat ilinniartumut piffissaqartarneq. Ilinniakkat ilutigalugit inooqatigiinnerup nukittorsarneqar-nissaanut ilinniakkat ilinniartitsisoqatigiillu akimorlugit suleqatigiinneq tullerriaarnermi qaffatsin-neqartariaqarpoq, tassa inuttut atugarissaarneq aamma ilinniarnissamut atugarissaarnissamullu aki-sussaaqatigiinneq ersarissitillugu. Matumanittaaq iluaqutaassaaq, ilinniartut sammisartagaasa nukit-torsarneqarnerannut ikiuutaasarnissaq, assersuutigalugu ilinniartut isumalioqatigiissortaat ingerlal-luarninniarlugit, aamma ilinniartunik ilanngutititsisarnej, sunniuteqartitsisarnej akisussaatitsisarnerlu taamaalilluni malunniutissaaq.

Ilinniartitaanerup inuttullu atugarissaarnerup ineriartortinneqarnerat nalilersorneqartarne-rinillu atuineq – tassa ilinniartut ilinniakkatigit inooqataaermikkullu atugarissaarnerat nalunaar-sorneqarsinnaavoq, aamma sammisat taakku pillugit ilinniartitsisup ilinniartullu akornanni oqaloqa-tigiittoqarsinnaavoq. Uani piimasaqaatit, pisinnaatitaaffiit anguniakkallu erseqqissaaffigineqarsin-naapput kiisalu ilinniartunik ataasiakkaanik nalilersuisarnej ilusilersorneqarnerusinnaavoq.

Ilinniartut tunuliaqutaasa piorsarsimassusiisalu ilanngutsinneqarnerat ilisimaneqalernerallu – tassa ilinniarnermut aamma inooqatigiinnerup nukittorsarneqarnerannut atatillugu. Piorsarsimas-sutsikkut assigiinnngissutsit, attaveqatigiittarnerup allanngorarnera aamma tunuliaquttani assigiin-ngissutsit ilinniartitsinermut atatillugu eqqumaffigineqartariaqarput. Inunnut ataasiakkaanut iliut-sinullu tunngatillugu tamarmik imminnut attuumassuteqartut paasineqartariaqarpoq.

Ilinniartunut tapersersuisarnernut peqataaneq ineriartortitsinerlu – tassa suliniutini assigiin-ngitsuni ilinniarnertuunngorniarnermik taamaatitsiinnartarnermut apparsaataasinnaasunut aamma inuttut atugarissaanermik annertusaataasinnaasunut, kiisalu atuarfimmu attuumassuteqartunut. Tas-sunga ilanngullugit ilinniartut ineqarfiini, ilitsersuinermi, ilinniartitsisoqatigiittut aqqissuussaa-

nermi, ilinniagassanik ikiuisarnermi, inuttut aaqqissuussisarnermi assigisaannilu. Tamatuma aamma ilinniartunik ilisimasaqarneq ilinniartitsisunullu ataasiakkaanut atassuteqarneq nukittorsarsinnaavaa.

Ingerlaqqittumik ilinniartitaanermi – kingornalu peqataaneq – taamaalilluni ilinniakkatigut ineriartornissamut aamma eqimattanut immikkut ittunut pisariaqartitanullu naleqqussakkamik inooqatigiittut ilinniartitsinissamut eqqortumik piginnaaneqartoqalerniassammat. Tassa ilinniartut oqaasiinut, piorsarsimassusiannut tunuliaqutaannullu tunngatillugu.

Misiliutitut suliniutit ineriartortinnerat – tassa ilinniartitsinermi ilinniartitsinerullu avataani atorussat pisariaqartinneqartut matussuserneqarniassammata atuarfimmilu ataqatigiinnermut naleqqusarneqarniassammata. Assersuutigalugu ilinnialinnginnermi paasinninnermut, oqaatsinik allanik ilinniartitsinermut, inooqatigiittut ilinniarnep ineriartortinneqarneranut, kiisalu oqaatsinik piorsarsimassutsimillu suliaqarnissamut atatillugu.

Suleqatigiittut siunersiueqatigiinneq – ilinniartitsisoqatigiinni, ilinniagassanik assigiinnik ilinniartitsisartuni, ilinniakkat akimorlugit aamma ilinniartut ineqarfiini suliaqarnermut atatillugu. Suleqatigiittut ilisimasat isumalluutillu atorneqartarnissaat kajumissaarutigineqarpoq, tassa inuttut atugarissaarnermik suliaqarneq aamma ilinniartunut ataasiakkaanik ilisimasaqarneq pitsaanerulersinniarlugu.

Atuarfeqarfiit akornanni suleqatigiinnermut peqataaneq ineriartortitsinerlu – tassa atuarfeqarfiit akornanni ilinniartut ataasiakkaat ikaarsaarnissaat nukittorsarniarlugu aamma ilisimasanik misilittakkanillu avitseqatigiinniarluni. Atuarfeqarfiit akornanni ataqatigiinneq pitsaanerulersinneqartuuppat. Ilinniartup atajuarnerulernissaa ilinniakkatigullu nukittorsarneqarnisaa tamatuma piler-sissinnaavaa. Tamatuma saniatigut atuarfeqarfinni ataasiakkaani ilinniartunik tigussisarnissamik qinnuteqartarnermillu suliaqartarneq oqinnerulersissavaa.

7. Atuakkat naqitallu najoqutassarsiorfigineqarsinnaasut

Akerlof, A and Kranton, R. E. 2002. "Identity and Schooling: Some Lessons for the Economics of Education. I: *Journal of Economic Literature*, Vol.40, No. 4.

Bandura, Albert. 1982. "Self-efficacy Mechanism in Human Agency". I: *American Psychologist*. Vol. 37, No. 2

Barth, Frederik. 1978. *Scale and Social Organisation*. Oslo: Universitetsforlaget.

Berreman, Gerald D. 1978. "Scale and Social relations: Thoughts and Three examples". I: *Scale and Social Organisation*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bourdieu, Pierre. 1977. *An Outline of a Theory of Practice*. Cambridge. Kap.4.

Bourdieu, Pierre. 2007. "Den symbolske Kapital". I: *Den Praktiske Sans*. Hans Reitzels Forlag. Kapitel 7.

Bourdieu, Pierre & Wacquant, J.D.Loïc. 1996. *Refleksiv Sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag. Kap. 2+3.

Flora, Jane. 2007. "Tilknytning og Selvstændighed – unges fravalg af uddannelse." I: Kahlig, W. & Banerjee, N (eds.) *Børn og Unge – en antologi*. Nuuk: Mipi

Foucault, Michel. 2006. *Viljen til Viden*. Frederiksberg: Det lille forlag

Foucault, Michel. 2008. *Overvågning og straf: fængslets fødsel*. Frederiksberg: Det lille forlag

Geertz, Clifford. 1973a. "Thick Description: Toward an Interpretative Theory of Culture". I: *The Interpretation of Cultures*. London: Hutchinsons.

Geertz, Clifford. 1973b. "Religion As a Cultural System" I: *The Interpretation of Cultures*. London: Hutchinsons.

Giddens, Anthony. 1984. *Constitution of Society: outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity Press

Holm, L. & Laursen, H.P. 2010. *Dansk som andetsprog. Pædagogiske og didaktiske perspektiver*. Dansk lærerforeningens Forlag

KIIIA. 2010. *Evaluering af projekter i Finansåret 2008*. Initiativet vedrørende mindskelse af frafald.

KIIIP et al. 2005. *Landstyrets forslag til uddannelsesplan*. Grønlands Hjemmestyre.

KIIIP. 2007. *Gymnasia - foreløbig redegørelse fra arbejdsgruppen om gymnasiereformen*.

Lyberth, M. L. 2006. *Hvis sprogkompetencer og ressourcer er det? – En kritisk diskurs analyse af tosprogedes uddannelsessituation på Midtgrønlands Gymnasiale Uddannelse*. Speciale v. Ilisimatusarfik.

Markussen, Eifred (ed.). 2010. *Frafald i utdanning for 16-20 åringer i Norden*. København: Nordisk Ministerråd

McDermott, R. 1977. Social relations as contexts for learning in school. I: *Harvard Educational Review*. Vol. 47.

Mielec, Steen et al. 2004. *Frafald ved Teksmisk Gymnasium /htx*.

Olsen, K.K. & Lyberth, J.M. 2004-05. *Tænketanken om højnelse af befolkningens uddannelsesniveau*. Policy Paper 4.

Oreopoulos, Philip. 2007. “Do dropouts drop out too soon? Wealth, health and happiness from compulsory schooling”. I: *Journal of Public Economics*. No. 91.

Simmel, George. 1969. “The Metropolis and Mental Life”. I: Sennett, Richard (ed.): *Classic Essays on the Culture of Cities*. New Jersey: Prentice-Hall inc.

Skatte – og velfærdskommissionen. 2010. *Hvordan sikres vækst og velfærd i Grønland*. Baggrundsrapport.

Smith, G.H. 2003. *Kaupapa Maori Theory: Theorizing Indigenous Transformation of Education and Schooling*. Auckland: Kaupapa Maori Symposium. Conferencepaper.

Tharp, Roland. 1989. “Psychocultural Variables and Constans: Effects on Teaching and Learning in Schools”. I: *American Psychologist*. Vol. 44 No. 2

Ulriksen, L. et al. 2010. *Når gymnasiet er en fremmed verden*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Vick-Westgate, Ann. 2002. *Nunavik. Inuit-controlled Education in Arctic Quebec*. Calgary: Calgary Press

Wenger, Etienne. 1999. *Communities of practise. Learning, Meaning and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press

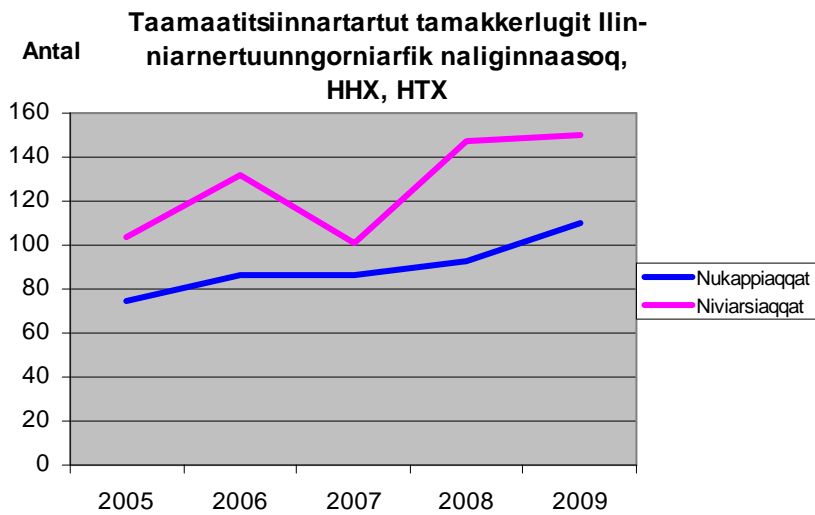
Wirth, Louis. 1938. “Urbanism as a way of life”. I: *The American Journal of Sociology*, Vol. 44. No.1.

Uni-C. 2009. *Frafald på de gymnasiale uddannelser*. København

8. Ilanngussat allattorsimaffiat

8.1. Ilanngussaq 1

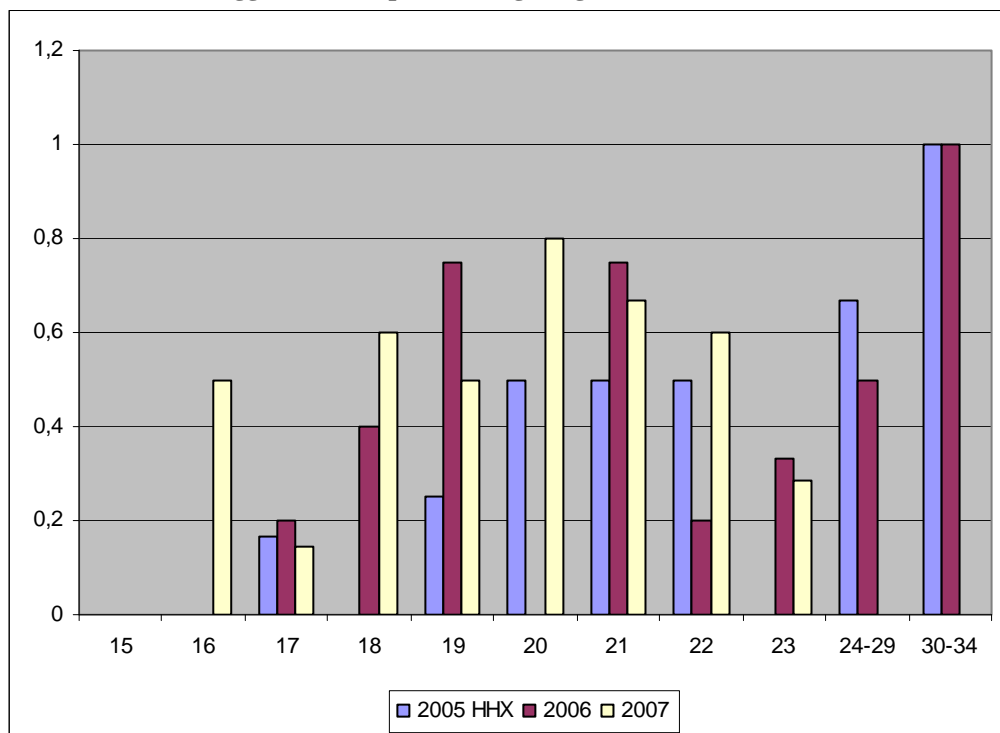
Ilinniarnertuunngorniarnifinni tallimaasuni niviarsiaqqat nukappiaqqallu agguataarsimanerat

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

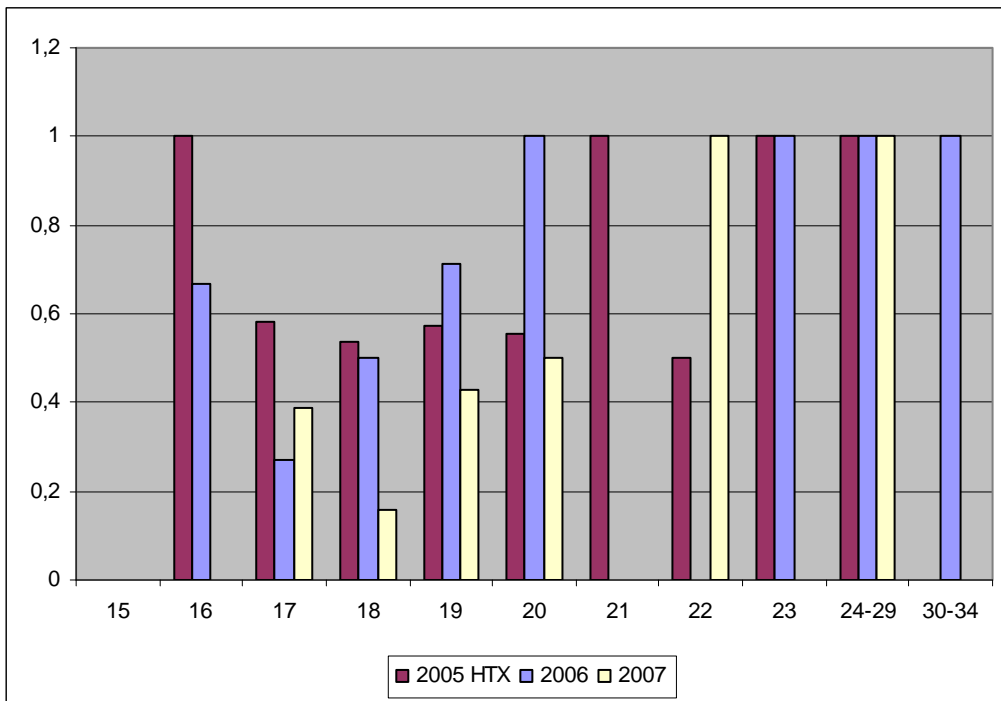
8.2. Ilanngussaqaq 2

HHX-imi atuaqatigiiaani 2005-08, 2006-09 aamma 2007-10-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut ukiumikkut agguataarneri procentinngorlugit

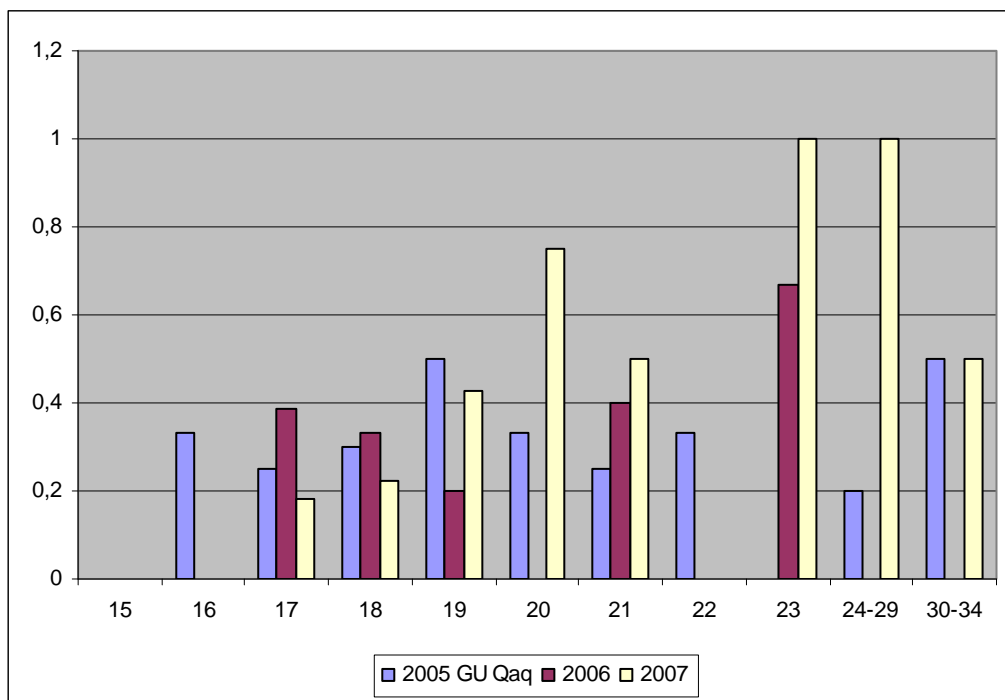
Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniartuunersiuteqartitsivimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIIN-imeersumit suliarineqarput.

HTX-imi atuatigiianni 2005-08, 2006-09 aamma 2007-10-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartut ukiumikkut agguataarneri procentinngorlugit

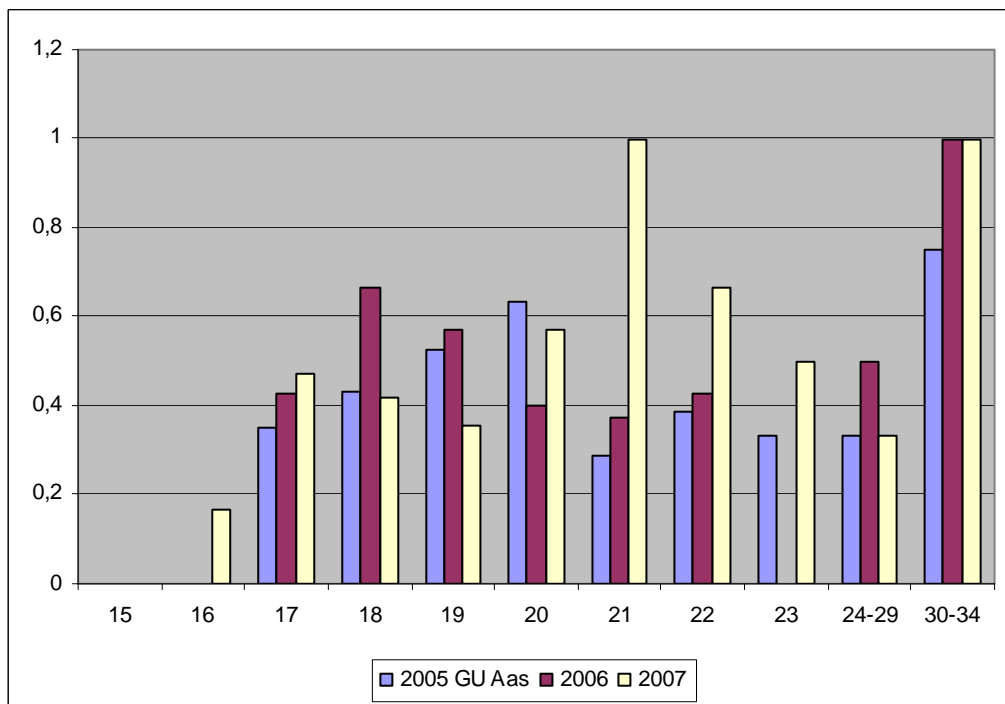
Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniartuunersiuteqartitsivimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIIN-imeersumit suliarineqarput.

GU-Qaqortumi atuatigiianni 2005-08, 2006-09 aamma 2007-10-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatiinnartut ukiumikkut agguataarneri procentinngorlugit

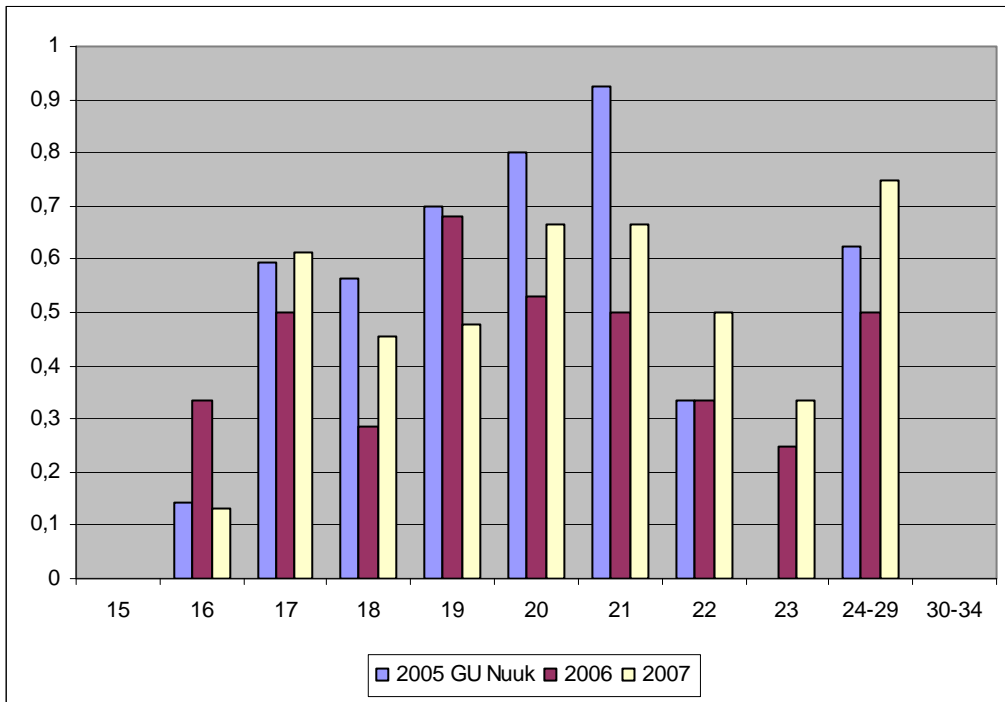
Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniarnersiuteqartitsivimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

GU-Aasianni atuatigiianni 2005-08, 2006-09 aamma 2007-10-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatiinnartut ukiumikkut agguataarneri procentinngorlugit

Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniarnersiuteqartitsivimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

GU-Nuummi atuaqatigiiaani 2005-08, 2006-09 aamma 2007-10-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatit-siinnartut ukiumikkut agguataarneri procentinngorlugit

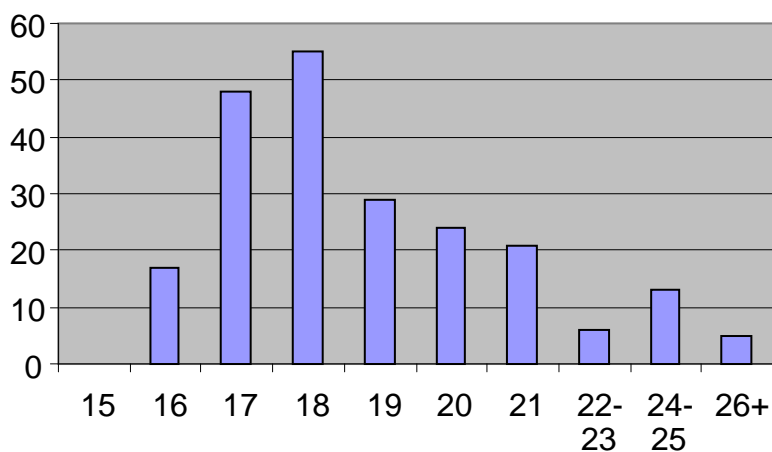
Takussutissiap aallaavia: Paasissutissat Ilinniarnersiuteqartitsivimmiit paasissutissat aallaavigalugit Peter Hardenberg Davidsenimit, KIIIN-imeersumit suliarineqarput.

8.3. Ilanngussaq 3

Ilinniarnertuunngorniartut tallimaasuni ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut agguataarsimanerat tamakkiisoq

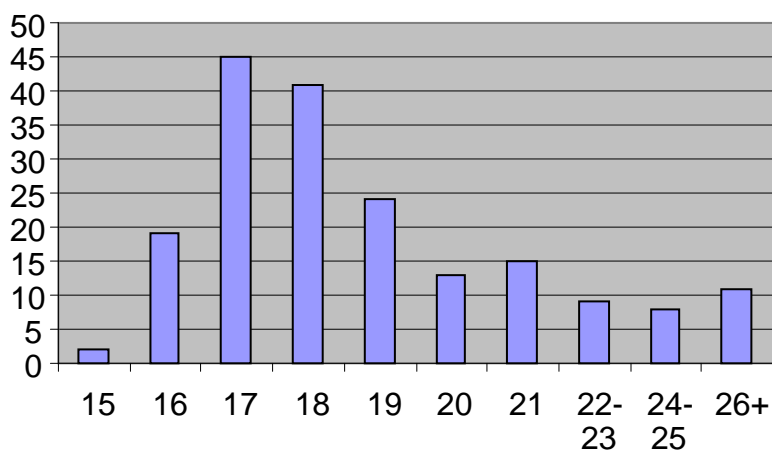
2006 Amerlassuseq

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniartut tallimaasuni ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut agguataarsimanerat tamakkiisoq

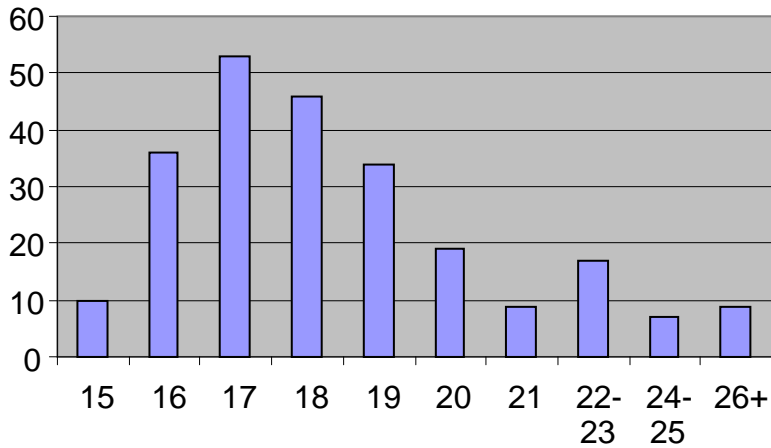
2007 Amerlassuseq

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniarnifinni tallimaasuni ilinniarnertuunngorniartut ukiumikkut agguataarsimanerat tamakkiisoq

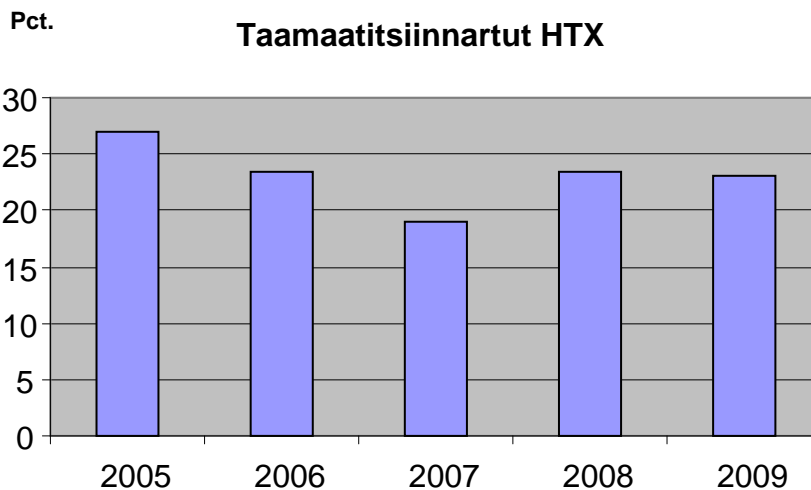
2008 Amerlassuseq

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

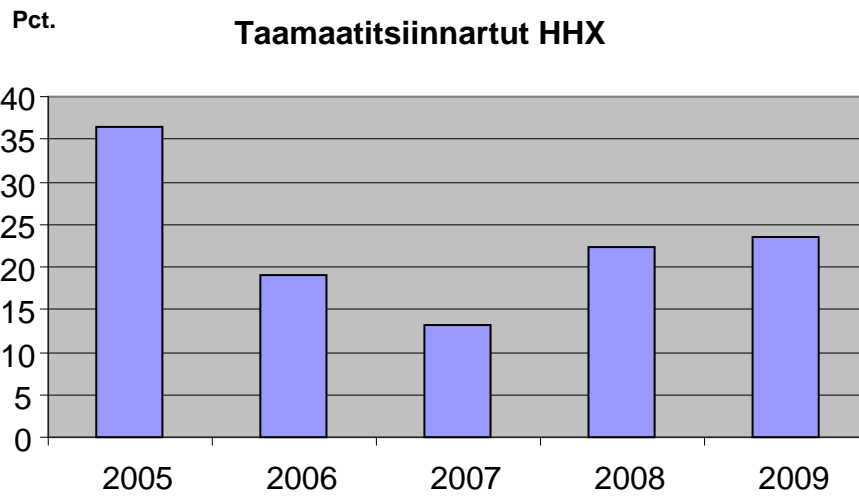
8.4. Ilanngussaq 4

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiunut agguataarnerat

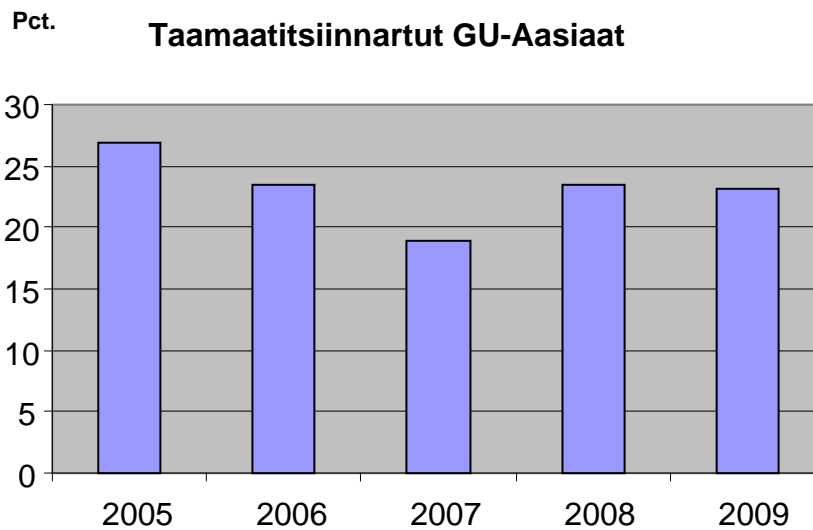
Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiunut agguataarnerat

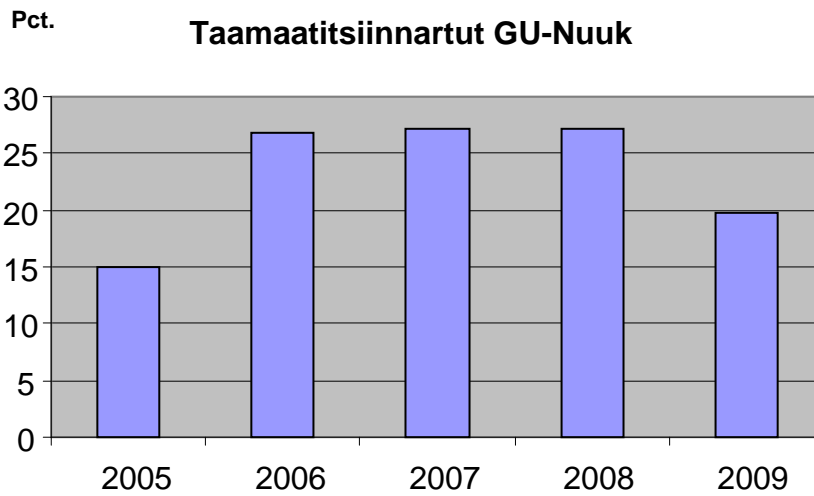
Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiunut agguataarnerat

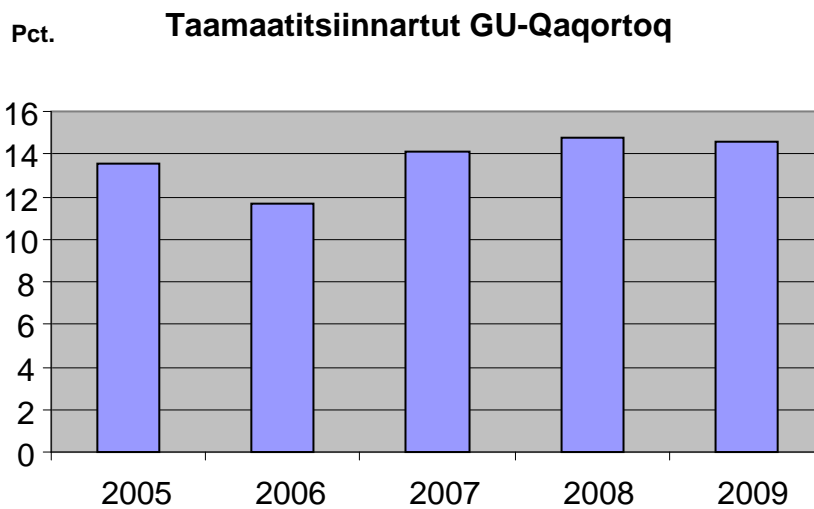
Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiunut agguataarnerat

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniarnertuunngorniarnerminnik taamaatitsiinnartartut procentinngorlugit ukiunut agguataarnerat

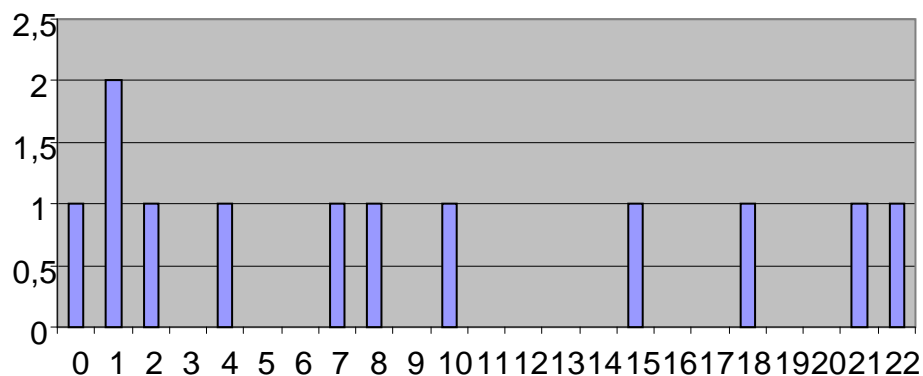

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

8.5. Ilanngussaq 5

Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat x-aksimiipput ukiut amerlassusaat y-aksimiillutillu ilinniartitsisut amerlassusaat

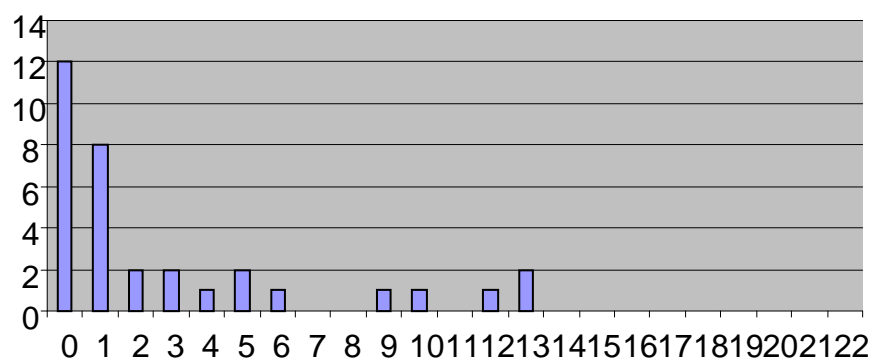
Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat-HHX

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat x-aksimiipput ukiut amerlassusaat y-aksimiillutillu ilinniartitsisut amerlassusaat

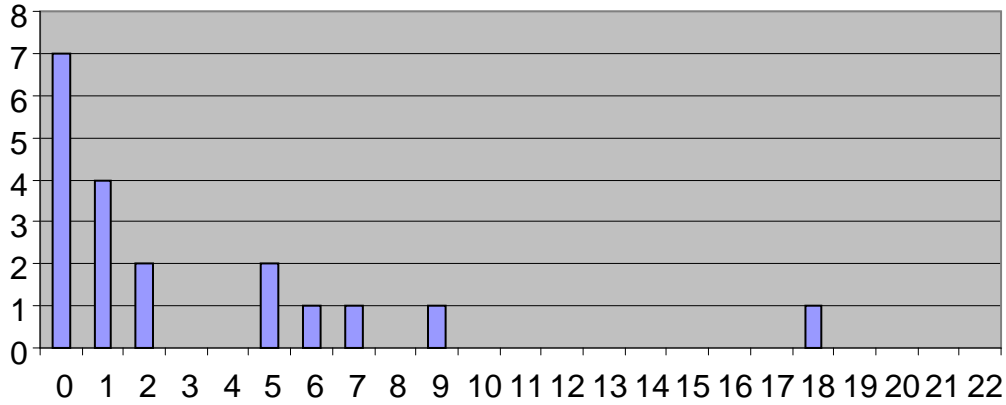
Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat-GU-Aasiaat

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat x-aksimiipput ukiut amerlassusaat y-aksimiillutillu ilinniartitsisut amerlassusaat

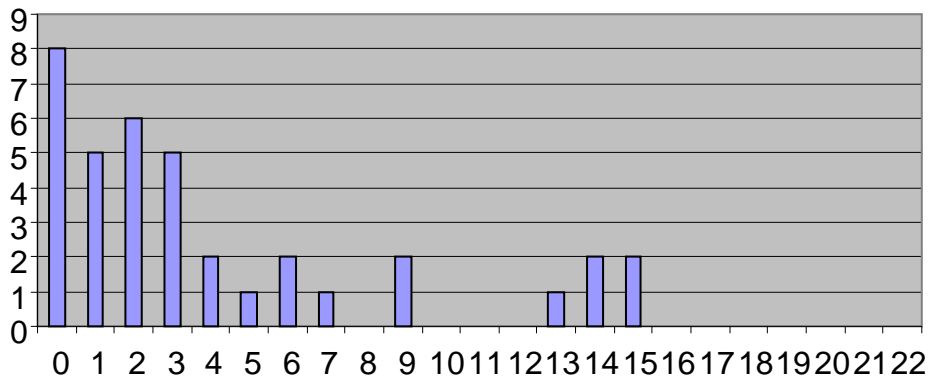
Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat-HTX

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat x-aksimiipput ukiut amerlassusaat y-aksimiillutillu ilinniartitsisut amerlassusaat

Ilinniartitsisut ukiut suliffigisimasaat-GU-Nuuk

Najoqqutassarsiorfik: Paasissutissat kisitsisit Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmeersut aallavigalugit Carsten Petersenimit, KIIN-imeersumit suliarineqarput.

GU-Qaqortumit ilinniartitsissut ukiut suliffigisimasaat pillugit paasissutissaateqartoqanngilaq.

Ilinniarnertuunngorniarfitta nalaani piffissaq atorsimasarput nunatta oqaluttuarisaanikkut killifianut assersuunneqarsinnaavoq. Uagutsituulli Kalaallit Nunaat nunaavoq suli inuusooqisoq siunertarineqarlunilu namminiilivinnissaq imminullu napatinneq. Siunissaqarpoq ulapaarnarfiusussamik pissanganartumilli. Taamaattumik naleqquttuusoraarput uagut tassaagatta Kalaallit Nunatta anguniagaanut ikuuttussat, ilinniarfitsinnimi ilikkakkata saniatigut ilikkangarisatta siulliit ilagisimavaat tassaasugut inuit namminersortut.

Ilinniartuunerput tamakkerlugu oqaaseqatigiit uku uterneqartuarsimapput: ” Ilissi tassaavusi Nunatta siunissai”. Ullumimiit siunissami neriorsuutaasimasut tusartuakkagullu pillugit piffissaq atuuttoq aallartippoq. Qujanartumilli ilinniarfik, ilinniartitsisut ilaquttallu toqqammavigalutigit siunissamut appakaassinnangorsimavugut.

Manna najugaqarfigisarput pissarsiffigisimaqisarpullu ungagilersimavarput. Taamaattumik tamatta kissaatigaarput manna aamma allanit misinnarluarumaartoq. Siunissami ilinniarnertuunngorniat aamma maani najugaqassapput. Soorunami ajunnginnerpaamik atugaqarnissaat kissaataavoq. Naak najugaqarfigiuminaraluartoq, suli pitsaanerusumik najugaqarfiginissaa sulissutigineqartuartaqarpoq.

Ullumikkulli pisut pingaaruteqarput. Ullumi ulloq nuannaarfiuvoq. Ulloq sivisuumik utaqqisimasarput, qilanaarlutalu utaqqisimasarput nalliussimavoq. Neriuppugut upperalutigulu ulloq puigunaatsuussasoq nuannersuussasorlu.

Naggataatigut angutip ataqqigaakkama oqaasii issuarniarpakka. Imaappullu: ”Aperissanngilatit nunavit qanoq iliorfigissaneraatit, illilli aperissaatit qanoq iliorlutit nunat iliorfigissanerlugu”.

Ikinngutigiiinneq, sulineq, tulluusimaarneq, siunissaq. Qujanaq